

ประทีปนำทางจากชีวิตของอะฮ์ลุลบัยต์

เขียนโดย ชัยค์หะสัน บินมุสตา อัสศ็อฟฟาร

แปลโดย มิกดาด วงศ์เสนาอารี

إضاءات من سيرة أهل البيت

تأليف الشيخ حسن بن موسى الصفار

ترجمة مقداد ونغسينا آري

บทนำ

ในขณะที่เดินทางในยามค่ำคืนบนถนนที่มีทางแยกและหลุมบ่อมากมาย สิ่งหนึ่งที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อคุณก็คือแสงจันทร์ เพื่อที่คุณจะสามารถมองเห็นถนนหนทางได้อย่างชัดเจน และระมัดระวังไม่ให้ตัวคุณเองเดินตกหลุมหรือชนสิ่งกีดขวาง บางทีแสงอันงดงามและเต็มไปด้วยมนต์ขลังของดวงจันทร์อาจทำให้คุณตกอยู่ในภวังค์ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นจันทร์เต็มดวง) และลืมที่จะมองไปยังถนนหนทางจนทำให้คุณตกหลุม ชนสิ่งกีดขวาง หรือไม่ก็เผลอเดินออกนอกเส้นทางหลักที่ตั้งใจไว้

ในเรื่องของอะฮ์ลุลบัยต์ก็เช่นกัน วิถีชีวิตของอะฮ์ลุลบัยต์เปรียบเสมือนดวงจันทร์ที่ส่องแสงสว่างไสว ซึ่งเราทำนุทั้งหลายล้วนต้องพึ่งพาพวกท่านในการดำเนินชีวิต แต่พวกเราบางคนอาจสนใจอยู่แต่เพียงความงดงามของวิถีชีวิตอันบริสุทธิ์นั้น จนจมปลักอยู่กับความรู้สึกลงไหลในบุคลิกภาพของบรรดาอิมามแห่งทางนำ และเฝ้าคอยวิไลหาพวกท่านด้วยอารมณ์ความรู้สึก แต่ในขณะที่เดียวกันกลับลืมที่จะวางแผนให้แก่เส้นทางดำเนินชีวิตของตนเอง และเสียโอกาสที่จะรับเอาแบบอย่างของพวกท่านมาปฏิบัติใช้ในการเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต

ไม่มีข้อสงสัยแต่อย่างใดว่า วิถีชีวิตของอะฮ์ลุลบัยต์ ด้วยความงดงามและความบริสุทธิ์ที่มีอยู่ในมันเป็นสิ่งที่ชักชวนให้มนุษย์ต้องหลงไหล แต่ก็ไม่ใช่เป็นการถูกต้องที่เราจะเอาแต่ชื่นชมความงดงามแต่กลับละทิ้งการปฏิบัติตาม ความหลงไหลและความชื่นชมที่เรามีต่อวิถีชีวิตอันงดงามของพวกท่านจะต้องเป็นแรงผลักดันให้เรานำวิถีชีวิตของพวกท่านมาปฏิบัติตามและใช้วิถีชีวิตของท่านเป็นแสงสว่างในการดำเนินชีวิต

หากย้อนกลับไปศึกษาคำสอนของอะฮ์ลุลบัยต์เราก็จะพบรายงานมากมายที่เน้นย้ำว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเรากับพวกท่านจะต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของการเชื่อฟังและปฏิบัติตาม มิใช่การสร้างความผูกพันในทางอารมณ์และความรู้สึกเพียงเท่านั้น การชื่นชมบรรดาอะฮ์ลุลบัยต์ในลักษณะที่ไม่ต่างอะไรไปจากการชื่นชมภาพวาดอันงดงามที่แขวนอยู่บนผนังแห่งกาลเวลา โดยที่เราเอาแต่เพ่งพินิจความงดงามของมันและแสดงออกถึงความชื่นชมที่เรามีต่อมัน หรือการชื่นชมสมบัติโบราณอันล้ำค่าที่แสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์แห่งประวัติศาสตร์ โดยที่เราให้คุณค่าราคามันอย่างมากมายแต่มันกลับไม่ได้สร้างผลสะท้อนหรืออิทธิพลใดแก่ชีวิตของเรา การชื่นชมในลักษณะเช่นนี้ก็ไม่ต่างอะไรไปจากการปฏิเสธและหลงลืมบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญที่สุดที่พระเจ้าทรงต้องการจากครอบครัวอันบริสุทธิ์นี้ นั่นก็คือการเป็นผู้นำและทางนำให้แก่ชีวิตมนุษย์

อะฮ์ลุลบัยต์เป็นผู้ที่ควรแก่การยกย่องสรรเสริญ และเป็นผู้ที่ควรแก่คุณงามความดีทั้งปวง ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ได้รับการยืนยันไว้ในพระคำรัสของพระเจ้าในคัมภีร์ของพระองค์และคำกล่าวของศาสดาผู้แท้จริง แต่สิ่งที่จะสร้างความปลื้มปิติแก่อะฮ์ลุลบัยต์ได้นั้นก็คือ การรู้จักและปฏิบัติตามแนวทางของพวกท่าน มิใช่การจมปลักอยู่กับการสรรเสริญเยินยอคุณงามความดีของพวกท่าน เช่นเดียวกับที่การสนับสนุนพวกท่าน และแสดงความคิดเห็นต่อความทุกข์ยากที่พวกท่านประสบจากผู้อธรรม จะต้องไม่เป็นไปในลักษณะของการหลั่งน้ำตาและการแสดงความโศกเศร้าเสียใจเพียงเท่านั้น แต่จะต้องเป็นไปในลักษณะของการกระทำอันจะทำให้เป้าหมายอันยิ่งใหญ่ของพวกท่านบรรลุผล เพื่อที่เราจะสามารถเทิดทูนพระพจนารถของพระเจ้า แผ่ขยายความยุติธรรม และสถาปนาจักรวรรดิ

อะฮ์ลุลบัยต์มิได้เป็นกลุ่มคนที่กระหายอำนาจและลาภยศสรรเสริญ เช่นเดียวกับที่พวกท่านมิได้มีความต้องการในกลุ่มคนที่จะมาช่วยเหลือให้พวกท่านบรรลุถึงประโยชน์ส่วนตน แต่พวกท่านเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาศาสน์อันยิ่งใหญ่ และเป็นกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์อันสูงส่ง ซึ่งพวกท่านได้ทุ่มเทชีวิตของพวกท่านทั้งหมดไปเพื่อรับใช้ศาสน์และเผยแพร่อุดมการณ์ดังกล่าวนี้

แน่นอนอย่างยิ่ง สภาพแวดล้อมทางสังคมและสถานการณ์ทางการเมืองในยุคของอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์แต่ละท่านย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกันไป อันเป็นสิ่งที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างและหลากหลายในบทบาทและจุดยืนของพวกท่าน แต่สิ่งหนึ่งที่พวกท่านมีอย่างไม่เปลี่ยนแปลงและไม่แตกต่างกันเลยก็คือ เป้าหมายและทิศทาง นั่นก็คือประโยชน์โดยรวมของศาสนาและประชาชาติที่ถือเป็นเป้าหมายหลักของบรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์ ส่วนวิธีการในการปฏิบัติหน้าที่และจุดยืนเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามสภาพการณ์ของสังคม นั่นก็เพราะว่าการยึดมั่นในวิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือจุดยืนใดจุดยืนหนึ่งโดยไม่มีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงย่อมจะไม่เหมาะสมต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับเหตุผลและแบบฉบับของบรรดาศาสดาอีกด้วย เช่นเดียวกับที่มันอาจสร้างผลเสียให้แก่ศาสน์ที่พวกท่านปกป้องรักษาอยู่ ทำให้เกิดการสูญเสียโอกาสในการรับใช้ศาสน์ของพวกท่านได้

ด้วยเหตุนี้ ในขณะที่ศึกษาวิถีชีวิตของอะฮ์ลุลบัยต์สิ่งหนึ่งที่เราจะพบได้ก็คือ ความแตกต่างของจุดยืนและบทบาทที่พวกท่านมีในทางการเมืองและสังคม บางท่านอาจจะยอมแบกรับภาระในการปกครองประชาชาติ ในขณะที่บางท่านยอมทำสนธิสัญญาและสละตำแหน่งผู้นำ บางท่านอาจจะทำการปฏิวัติต่อต้านผู้ปกครองที่เป็นทรราช ในขณะที่บางท่านอาจจะวางตัวเป็นกลางกับผู้ปกครอง หรือบางท่านอาจจะยอมรับตำแหน่งรัชทายาท ในขณะที่บางท่านยอมทนทุกข์ยากอยู่ในเรือนจำและการถูกกักบริเวณ เช่นเดียวกันนี้เราอาจพบว่าบางท่านได้ทำการเคลื่อนไหวในทางวิชาการ โดยให้ความสำคัญต่อการอบรมบ่มเพาะผู้คนในทางศาสนาและศีลธรรม หรือบางท่านอาจจะให้ความสำคัญต่อการช่วยเหลือคนยากจน โดยที่แต่ละท่านมี

ลักษณะที่โดดเด่นแตกต่างกันไปตามบริบทของยุคสมัยที่พวกท่านมีชีวิตอยู่ ดังนั้นในขณะที่เราทำการศึกษาวิถีชีวิตของอะฮ์ลุลบัยต์เราจะต้องศึกษาอย่างมีบรรทัดฐานและครอบคลุม เพื่อที่การศึกษาของเราจะได้ไม่นำไปสู่ความเข้าใจที่ผิด

หากว่าความแตกต่างหลากหลายในทางจุดยืนและบทบาทในวิถีชีวิตของอะฮ์ลุลบัยต์เป็นข้อเท็จจริงในทางประวัติศาสตร์ที่ไม่มีอาจถกเถียงได้ การจะนำบทบาทหรือจุดยืนใดจุดยืนหนึ่งของพวกท่านมาเป็นแบบอย่างในทางสังคมและการเมืองในยุคอื่นก็จะต้องพิจารณาถึงความแตกต่างของบริบทสังคมในแต่ละยุคด้วย เพื่อที่เราจะสามารถกำหนดจุดยืนที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ที่สุดได้ แล้วตามที่กล่าวมานี้หากเกิดความคิดเห็นที่แตกต่างในการกำหนดจุดยืนในแต่ละเหตุการณ์ ก็เป็นสิทธิ์ที่คนทุกฝ่ายจะอ้างความชอบธรรมของจุดยืนที่ตนเองเลือกจากวิถีชีวิตของอะฮ์ลุลบัยต์ได้ แต่เขาไม่มีสิทธิ์ที่จะตำหนิจุดยืนของผู้อื่นตราบไคที่ทุกฝ่ายยังคงมีจุดร่วมในหลักการและคุณค่าที่ไม่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในด้านของทัศนคติและความคิดเห็นที่มีต่อเหตุการณ์ก็ตาม

ความแตกต่างไม่ได้อยู่ตรงที่ความชอบธรรมของการปฏิบัติหรือการต่อต้าน เช่นเดียวกับที่มันไม่ได้อยู่ในความชอบธรรมของการเจรจาและการประนีประนอม จุดยืนต่าง ๆ ทั้งหมดนั้นล้วนมีที่มาจากพื้นฐานทางศาสนาและแบบฉบับของอะฮ์ลุลบัยต์ แต่สิ่งที่ไม่เหมือนกันก็คือ ทัศนคติที่แตกต่างกันในการวินิจฉัยและการประเมินสถานการณ์ทางสังคมที่นำไปสู่ความแตกต่างในทางจุดยืน

บรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์เองก็เคยประสบการณ์กับการถูกโต้แย้งต่อจุดยืนทางการเมืองของพวกท่านจากกลุ่มคนที่มีชีวิตอยู่ร่วมสมัย แต่เมื่อมีคนมาเสนอแนะจุดยืนที่แตกต่างจากพวกท่านพวกท่านก็อธิบายถึงทัศนคติและเหตุผลที่ทำให้พวกท่านเลือกจุดยืนนั้น ดังเช่นอิมามหะสันที่ให้คำอธิบายแก่ผู้ที่มาคัดค้านการทำสนธิสัญญาระหว่างท่านกับมูอาวิยะฮ์ และอิมามหุสัยน์ที่อธิบายเหตุผลของท่านให้แก่ผู้ที่แนะนำให้ท่านยกเลิกการเดินทางไปอิรักและยุติการเผชิญหน้ากับพวกอุมัยยะฮ์ เช่นเดียวกันนี้กับกรณีของอิมามศอดิกที่ให้คำตอบแก่ผู้ที่มาเรียกร้องเชิญชวนให้ท่านเข้าร่วมในการก่อการปฏิวัติโค่นล้มระบอบการปกครอง ซึ่งในคำตอบของอิมามท่านต่าง ๆ นั้นมิได้มีประเด็นขัดแย้งกันในเรื่องของหลักการการทำญิฮาดและการต่อต้านความอยุติธรรม เช่นเดียวกับที่มิได้มีประเด็นขัดแย้งกันในเรื่องของการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม แต่ประเด็นที่แตกต่างกันก็คือ สภาพการทางสังคมที่มีความแตกต่างกันไปเท่านั้น

ซัยค์กุลัยนี ในอัลกาฟี เล่มที่ 5 หน้า 19 ได้บันทึกรายงานไว้บทหนึ่งจากอับดุลมะลิก บินอุมร์ กล่าวว่า "ข้าพเจ้ากล่าวกับอบูอับดิลลาฮ (อิมามศอดิก) ว่า พวกซัยดียะฮ์กล่าวว่า 'พวกเราไม่มีข้อขัดแย้งใดกับญะฮ์ลีย์มเพียงแต่เขาไม่เห็นความสำคัญของญิฮาดเท่านั้น' ท่านถามกลับว่า 'เราไม่เห็นความสำคัญของมันกระนั้นหรือ' ขอสอบานด้วยพระเจ้า เราตระหนักถึงความสำคัญของมัน แต่เรารังเกียจที่จะนำเอาความรู้ของเราไปฝากไว้

กับความเขลาของคนกลุ่มนั้น" ซึ่งจะเห็นได้ว่า อิมามมิได้มีความเห็นแตกต่างจากพวกเขาในพื้นฐานของการทำญิฮาด แต่ท่านทราบดีถึงสภาพความเป็นจริงที่แตกต่างไปจากสิ่งที่พวกเขามอง

หนังสือที่อยู่ในมือท่านผู้อ่านเล่มนี้เป็นหนังสือที่รวบรวมมาจากบทความที่ผู้เขียนเขียนขึ้นในหลายวาระโอกาสที่เกี่ยวข้องกับอะฮ์ลุลบัยต์ ซึ่งถือเป็นหนังสืออีกเล่มหนึ่งที่มาเสริมความสมบูรณ์ให้แก่หนังสือเล่มก่อน ๆ ที่ตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อนหน้านี้เกี่ยวกับชีวประวัติของบรรดาอะฮ์ลุลบัยต์ อันได้แก่ "บรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์ สาส์นและการต่อสู้" "อิมามหุสัยน์และหน้าที่ในการปฏิวัติ" "นักปฏิวัติและเรือนจำ บทวิเคราะห์ชีวประวัติของอิมามมูซา อัลกาซิม" และหนังสือเล่มอื่น ๆ ที่พระเจ้าทรงประทานความสำเร็จให้ผู้เขียนในการตีพิมพ์และเผยแพร่เกี่ยวกับอิมามอะลี อิมามหะสัน อิมามหุสัยน์ ท่านหญิงซัยนับ และอิมามมะฮ์ดี ซึ่งในงานเขียนทุกเล่มผู้เขียนพยายามศึกษาหาแนวทางในการนำแบบฉบับของอะฮ์ลุลบัยต์มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยพยายามที่จะเปรียบเทียบวิถีชีวิตของพวกท่านกับสภาพความเป็นจริงของสังคมร่วมสมัยให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้โดยอาศัยการวิเคราะห์ การวินิจฉัย และความเข้าใจในสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ขอวิงวอนต่อพระเจ้าให้พระองค์ทรงประทานความมั่นคงให้แก่ผู้เขียนในการมอบความรักให้แก่ศาสนทูตและอะฮ์ลุลบัยต์ของท่าน ให้ผู้เขียนมีความแน่วแน่ในการยึดมั่นอยู่ในทางนำและดำรงตนอยู่ในวิถีทางแห่งการรับใช้สาส์นอันยิ่งใหญ่ของพวกท่าน เพื่อที่พระองค์จะได้ประทาน โอกาสให้ผู้เขียนได้พินิจพิจารณาพร้อมกับพวกท่านในวันแห่งการตอบแทน

มวลาการสรรเสริญเป็นสิทธิ์ของพระผู้อภิบาลแห่งสากลจักรวาล

หะสัน บินมูซา อัศศ็อฟฟาร

25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1430

สถานภาพของอะฮ์ลุลบัยต์

อะฮ์ลุลบัยต์แห่งศาสดาล้วนแล้วแต่มีสถานภาพอันสูงส่งในหัวใจของประชาชาติ ดวงใจของมุสลิมทุกคนต่างถวิลหาพวกท่าน ทั้งนี้ก็เป็นเพราะปัจจัยมากมายที่ส่งผลให้เกิดสิ่งนี้ ซึ่งปัจจัยที่เด่นชัดที่สุดก็คือสิ่งที่เราจะอภิปรายกันดังต่อไปนี้

มิติของความเป็นทายาท

อะฮ์ลุลบัยต์เป็นทายาทของศาสนทูตแห่งอัลลอฮ พวกท่านเป็นครอบครัวและเป็นลูกหลานของท่าน ซึ่งเป็นปกติวิสัยในหมู่มนุษย์ที่สถานภาพหรือเกียรติยศที่คนคนหนึ่งมีในหมู่ผู้คนจะส่งผลไปถึงครอบครัวและลูกหลานของเขาด้วย ดังนั้นเมื่อผู้คนได้มอบความรักและเคารพเทิดทูนบุคคลใด พวกเขา ก็จะแสดงความรักต่อผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดกับบุคคลคนนั้นด้วย สิ่งนี้เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับสามัญสำนึก และศาสนทูตแห่งอัลลอฮเองก็เคยกล่าวไว้ครั้งหนึ่งในกรณีของบุตรของท่านว่า "คนคนหนึ่งย่อมได้รับการปกป้องรักษาไว้ในบุตรหลานของเขา"¹ และตามที่กล่าวมานี้เมื่อศาสนทูตแห่งอัลลอฮเป็นผู้ที่เป็นที่รักยิ่งสำหรับมุสลิมทุกคนที่มีศรัทธาอยู่ในหัวใจ ความรักที่พวกเขามีต่อท่านก็ย่อมจะสะท้อนออกมาเป็นความรักที่มีต่ออะฮ์ลุลบัยต์ของท่านเช่นกัน

รายงานจากอิบนุอับบาสว่า ท่านศาสนทูตแห่งอัลลอฮกล่าวว่า “จงรักอัลลอฮเนื่องจากสิ่งดีงามมากมายที่พระองค์ทรงประทานให้พวกท่าน และจงรักฉัน โดยเป็นไปเพื่อความรักในอัลลอฮ และจงรักอะฮ์ลุลบัยต์ของฉัน โดยเป็นไปเพื่อความรักที่มีต่อฉัน” อัลฮากิม อันนีสามูรี ได้กล่าวไว้ในอัลมุสตัดดร์อ็อก อะลัศศอหิฮัยน์ว่า หะดีษบทนี้เป็นหะดีษที่มีสายรายงานถูกต้อง (ศอหิห)²

ยิ่งไปกว่านั้น ความรักที่มวลมุสลิมมีต่อศาสดาของพวกเขาก็จะต้องผลักดันพวกเขาไปสู่การให้ความสำคัญกับร่อยรอยทั้งหมดที่ท่านทิ้งไว้ แล้วนับประสาอะไรกับลูกหลานและวงศ์วานของท่าน ซึ่งถือเป็นทายาทผู้สืบสกุลต่อจากท่าน

ดร. มุหัมมัด บัยยูมี มะฮ์รอน อาจารย์ประวัติศาสตร์อิยิปต์และตะวันออกใกล้โบราณประจำมหาวิทยาลัยอเล็กซานเดรีย ประเทศอียิปต์ ซึ่งท่านเป็นนักค้นคว้าและวิจัย และเป็นสมาชิกของสมาคม

¹ มุหัมมัดบากร อัลมััจญลีลี. (1983). *บิหารุลอันวาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เบรุต: دار อิษยาอ์ อัดดุรอซฮ์ อัลอะรอบี. เล่ม 39 หน้า 227

² มุหัมมัด บินอับดุลลาฮ์ อัลฮากิม อันนีสามูรี. (1411). *อัลมุสตัดดร์อ็อก อะลัศศอหิฮัยน์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). เบรุต: دار อัลกุตุบ อัลอิลมียะฮ์. หะดีษที่ 3716

วิชาการหลายแห่ง อีกทั้งเคยได้รับเชิญมาสอนที่มหาวิทยาลัยอิสลามอิมามมุหัมมัด บินสะอูด ระหว่างปี 1973-1977 จากนั้นก็ได้รับเชิญไปสอนที่มหาวิทยาลัยอุมมุลกุรออ ที่มักกะฮ์ระหว่างปี 1983-1987 ได้กล่าวถึงเรื่องหนึ่งไว้ในหนังสือของท่าน “ความเป็นผู้นำและอะฮ์ลุลบัยต์” (อัลอิมามะฮ์ อะฮ์ลุลบัยต์) ว่า:

อิบनुชะฮ์รอซุบได้รายงานไว้ในหนังสือมะนากิบว่า อิมามอูษะนีพะฮ์ได้มาเพื่อรับฟัง (บทเรียน) จากอิมามญะฮ์อีฟร์ อัศศอดิก ครั้งนั้นอิมามญะฮ์อีฟร์ได้ออกไปพบเขาโดยใช่ไม้เท้าในขณะที่เดิน อูษะนีพะฮ์กล่าวว่า “โอบุตรของศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ ท่านยังมีได้มีอายุมากถึงขนาดที่ต้องใช้ไม้เท้านี้” ท่านตอบว่า “ใช่เป็นเช่นนั้น แต่นี่คือไม้เท้าของศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ ฉันเพียงต้องการจะรับเอาความเป็นสิริมงคลจากมัน” เมื่อได้ยินเช่นนั้นอูษะนีพะฮ์จึงลุกขึ้นไปแล้วกล่าวว่า “ฉันขอจุมพิตมันได้ไหม โอบุตรของศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์” อูบัยดิลลาฮ อัศศอดิก อ้าแขนทั้งสองข้างของท่านออกแล้วกล่าวว่า “ขอสาบานด้วยอัลลอฮ์ ท่านก็รู้ว่านี่คือผิวหนังของศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ และเส้นผมนี้ก็คือเส้นผมของท่าน ฉะนั้นแล้ว เหตุใดท่านจึงไม่จุมพิตมัน แต่กลับจุมพิตไม้เท้าของท่าน”³

ประชาชาติอิสลามได้รายงานกันรุ่นต่อรุ่นถึงหะดีษหลายบทจากศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ที่สำคัญถึงความสำคัญของอะฮ์ลุลบัยต์ในฐานะที่เป็นผู้สืบทอดต่อจากท่าน ทั้งในด้านของความคิดและบุคลิกภาพ เช่น คำกล่าวของบุตรของท่าน อัชชะฮ์รอ ที่รายงานไว้ในบุคอรีว่า “ฟาฎิมะฮ์เป็นก้อนเนื้อ (บิฏอะฮ์) ของฉัน ฉะนั้น ใครทำให้นางโกรธก็เท่ากับทำให้ฉันโกรธ”⁴ ซึ่งลีซานุลอูร็อบได้อธิบายหะดีษบทนี้ไว้ว่า หมายถึง เธอเป็นส่วนหนึ่งของฉัน เช่นก้อนเนื้อ (ที่เป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย)⁵

นอกจากนี้ก็ยังมีการกล่าวที่ท่านกล่าวกับอะลี ซึ่งรายงานไว้โดยบุคอรีว่า “เธอมาจากฉัน และฉันมาจากเธอ” และเช่นเดียวกันนี้ในกรณีของหะดีษที่รายงานโดยอะหมัด บินฮันบัลในเรื่องของหุสัยน์ที่กล่าวว่า “หุสัยน์มาจากฉันและฉันมาจากหุสัยน์ ขออัลลอฮ์ทรงรักผู้ที่รักหุสัยน์”⁶

หะดีษต่าง ๆ เหล่านี้และที่คล้ายคลึงกันมีมากมายที่บ่งชี้ถึงสายสัมพันธ์ทางธรรมชาติที่อะฮ์ลุลบัยต์มีต่อศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการที่พวกท่านเป็นทายาทผู้สืบทอดทุกสิ่งทุกอย่างของท่าน และตามที่กล่าวมานี้ มวลมุสลิมจึงมอบความรักให้เกียรติแก่อะฮ์ลุลบัยต์อย่างเป็นพิเศษ ดังที่บุคอรีได้รายงานไว้ถึงครั้งที่คอลีฟะฮ์ที่หนึ่ง อูบัยดิลลาฮ เข้าไปขออภัยท่านหญิงฟาฎิมะฮ์ อัชชะฮ์รอ เรื่องพะดักในการที่ท่านได้ทำ

³ มุหัมมัด บัยยูมี มะฮ์รออน. (1995). *อัลอิมามะฮ์ อะฮ์ลุลบัยต์*. เบรุต: ดาร อันนะฮ์ญะฮ์ อัลอะรอเบียฮ์. เล่ม 1 หน้า 25

⁴ มุหัมมัด บินอิสมาอีล อัลบุคอรี. (ม.ป.ป.) *ศอหีหฺ อัลบุคอรี*. เบรุต: ดาร อัลกุตุบ อัลอิลมียะฮ์. บาบมะนากิบฟาฎิมะฮ์ หะดีษที่ 3767

⁵ อิบน์มัจญ์ฮ์. (1988). *ลีซานุลอูร็อบ*. เบรุต: ดาร อัลญีล วดาร ลีซานุลอูร็อบ. หน้า 222

⁶ อะหมัด บินฮันบัล. (1998). *มุสนัด อัลอิมามอะหมัด บินฮันบัล*. พิมพ์ครั้งที่ 1. เบรุต: อาลัม อัลกุตุบ. หะดีษที่ 17704

ให้ท่านหญิงไม่พอใจ ท่านกล่าวว่า “ขอสาบานด้วยพระผู้ซึ่งชีวิตของฉันอยู่ในพระหัตถ์ของพระองค์ ญาตีของศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์เป็นที่รักสำหรับฉันยิ่งกว่าญาตีของฉันเองเสียอีก”⁷

ตัวบททางศาสนา

เป็นหน้าที่ที่มุสลิมทุกคนจะต้องปฏิบัติตามตัวบททางศาสนาที่ปรากฏในกุรอานและสุนนะฮ์ และจะต้องยึดเอาสิ่งทั้งสองเป็นทางนำและหลักปฏิบัติ เพื่อเป็นการปฏิบัติตามคำบัญชาของพระเจ้าและแสวงหาความใกล้ชิดต่อพระองค์ ซึ่งคำว่าอิสลามเองก็หมายถึงการยอมจำนนและการเคารพภักดีพระเจ้าอยู่แล้วโดยพื้นฐาน เช่นเดียวกันนี้ที่มุสลิมทุกคนจะต้องเชื่อว่าทุกคำบัญชาที่มาจากพระเจ้าผู้ทรงสูงส่งจะต้องมีเป้าหมายที่จะนำไปสู่ประโยชน์สุขของมนุษย์ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ดังนั้น หากว่าตัวบททางศาสนาจำนวนมากมายกกล่าวถึงเรื่อง ๆ หนึ่งอย่างเป็นพิเศษก็หมายความว่า เรื่องนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่มุสลิมทุกคนต้องใส่ใจและไม่ละเลย

และตามที่กล่าวมานี้ก็มีตัวบททางศาสนามากมาย ซึ่งเป็นตัวบทที่ถูกต้อง ได้กล่าวถึงความประเสริฐของอะฮ์ลุลบัยต์และสถานภาพที่พวกท่านมี ณ พระเจ้า ซึ่งถือเป็นพื้นฐานที่นำไปสู่ความจงรักภักดีอย่างลึกซึ้งที่มวลผู้ศรัทธามีต่อพวกท่าน และเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชาตินี้มีความผูกพันอยู่กับครอบครัวแห่งศาสดาโดยที่หัวใจของพวกเขาได้ถูกปลุกฝังมาด้วยความรักที่มีต่อพวกท่านเหล่านั้น

จริงอยู่ที่มีตัวบทกลุ่มหนึ่งได้กล่าวถึงความประเสริฐของศอฮาบะฮ์ โดยได้แสดงความชื่นชมต่อสถานภาพที่พวกท่านมี และกล่าวสวดศุติการต่อผู้ของพวกท่าน แต่ถึงกระนั้นตัวบททั้งหมดที่มีก็ยังไม่อยู่ในระดับที่จะนำไปเทียบเคียงกับตัวบทที่กล่าวถึงบรรดาอะฮ์ลุลบัยต์ได้ ไม่ว่าจะในด้านของปริมาณ เนื้อหา หรือนัยยะ

ตัวบทที่กล่าวถึงอะฮ์ลุลบัยต์นั้นมีอยู่มากมาย โดยตัวบทจำนวนไม่น้อยเป็นตัวบทที่มีมติเห็นพ้องต้องกันในหมู่มุสลิมสุนนะฮ์และชีอะฮ์ในความถูกต้องของมัน ซึ่งตัวบทต่าง ๆ เหล่านี้มีนัยยะที่ชัดเจนที่บ่งบอกถึงความประเสริฐของอะฮ์ลุลบัยต์และความจำเป็นในการยึดมั่นและปฏิบัติตามพวกท่าน ยกตัวอย่างเช่นตัวบทที่มีความชัดเจนตัวบทหนึ่งที่รายงานโดยอัลฮากิม อันนีสาวูรี ในอัลมุสตัดร็อก จากอิมามอะหมัด บินฮันบัล ว่า ไม่มีสาวกคนใดของศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ที่จะมีตัวบทที่สำคัญถึงความประเสริฐของเขาเหมือนที่อะลี บินอบีฏอเลียมี⁸

⁷ มุหัมมัด บินอิสมาอีล อัลบุคอรีย์. *เรื่องเดิม*. باب ฆ็อบวะฮ์ ค็อยบَّر. ھَدْیَةِ 4241

⁸ มุหัมมัด บินอับดุลลาฮ์ อัลฮากิม อันนีสาวูรี. (1411). *เรื่องเดิม*. ھَدْیَةِ 4572

อิสมาอีล อัลกอฎี อันนะสาอี และอบูอะลี อันนีสานูรี กล่าวว่า “ไม่มีศอหาบะฮ์ท่านใดเลยที่จะมีตัวบทที่มีรายงานดีกล่าวถึงท่านมากไปกว่าอะลี”⁹ อนึ่ง อิบนูอะสากรียังได้รายงานจากอิบนุอับบาสว่า “โองการของคัมภีร์แห่งพระเจ้ามิได้ประทานลงมาในเรื่องของใครเหมือนที่ประทานลงมาในเรื่องของอะลี”¹⁰

ตัวบทของกรูอาน

ตัวบททางศาสนาในอันดับแรกคือโองการต่าง ๆ ในกรูอานที่มุสลิมมีทัศนะเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นโองการที่ประทานลงมาในเรื่องของอะลุลคุดัยย์ เช่น โองการมูบาชะละฮ์ ซึ่งก็คือโองการที่กล่าวว่า

"ดังนั้นผู้ใดที่ได้เถียงเจ้าในเรื่องของเขา หลังจากที่ได้มีความรู้มายังเจ้าแล้ว ก็จงกล่าวเถิดว่า พวกท่านจงมาเถิด เราจะเรียกบรรดาบุตรของเรา และบรรดาบุตรของพวกท่าน และเรียกบรรดาสตรีของเรา และบรรดาสตรีของท่านเธอ และตัวของพวกเรา และตัวของพวกท่าน แล้วเราก็จะวิวอนกัน โดยที่เราจะขอให้การสาปแช่งของอัลลอฮ์นั้นประสบแก่บรรดาผู้ที่พูดเท็จ"¹¹

โองการนี้ประทานลงมาในขณะที่ชาวคริสต์แห่งนัจรอนได้มาเพื่อเสวนากับท่านศาสดา พระเจ้าผู้ทรงสูงส่งจึงมีบัญชาให้ท่านเชิญชวนพวกเขามาทำการมูบาชะละฮ์หากว่าพวกเขาไม่ยอมรับสาัจธรรม ในครั้งนั้นท่านศาสดาได้ออกไปทำการมูบาชะละฮ์กับพวกเขา โดยมีอะลี ฟาฎิมะฮ์ หะสัน และหุสัยน์ ออกไปพร้อมกับท่าน ในฐานะของตัวแทนบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงไว้ในโองการ โดยที่ "บรรดาบุตรของเรา" ก็คือหะสัน และหุสัยน์ ส่วน "บรรดาผู้หญิงของเรา" ก็คือฟาฎิมะฮ์ ส่วน "ตัวของพวกเรา" ก็คืออะลี ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่นักอรรถาธิบายกรูอานได้กล่าวไว้ เช่นเดียวกับนักประวัติศาสตร์และนักรายงานหะดีษ ในศอหีหฺมุสลิมมีรายงานบทหนึ่งจากสะอ์ด บินอบีวัคกอศ กล่าวว่า "ในขณะที่โองการ 'ก็จงกล่าวเถิดว่า พวกท่านจงมาเถิด เราจะเรียกบรรดาบุตรของเรา และบรรดาบุตรของพวกท่าน' ประทานลงมา ศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ได้เรียกอะลี ฟาฎิมะฮ์ หะสันและหุสัยน์มา แล้วกล่าวว่า 'ข้าฯ แต่อัลลอฮ์ คนเหล่านี้ก็คือครอบครัวของข้าฯ'"¹²

⁹ อะห์มัด บินมุหัมมัด บินหะญูร อัลฮัยตะมี. (1997). *อัศศอวาอิก อัลมุหริกาฮ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). เบรุต: มุอัสสะซะฮ์ อัลริสาละฮ์. เล่ม 2 หน้า 35.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน หน้า 373

¹¹ สุเราะฮ์ อาลิอิมรอน โองการที่ 61

¹² มุสลิม บินหัจญญาญ อันนีสานูรี. (1998). *ศอหีหฺ มุสลิม. กิตาบ ฟะฎอิล อัศศอหาบะฮ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). อรัรียาญ: ดาร อัลมุญนี. หะดีษที่ 32

และนอกจากนี้ยังมีโองการตักสิรที่กล่าวว่า "แท้จริงอัลลอฮทรงประสงค์จะขจัดมลทินออกไปจากพวกเจ้า อะฮ์ลุลบัยต์ และชำระพวกท่านให้บริสุทธิ์ยิ่ง"¹³

ชัยค้อิบนุดัยมียะฮ์กล่าวว่า อิมามอะหฺมัด และอัศตริมิซีได้รายงานจากอุมมุสะละมะฮ์ว่า ในขณะที่โองการนี้ประทานลงมาท่านศาสดาได้แผ่ผ้าคลุมไปบนอะลี ฟาฏิมะฮ์ หะสัน และหุสัยน์ แล้วกล่าวว่า "ข้าฯ แต่อัลลอฮ บุคคลเหล่านี้คืออะฮ์ลุลบัยต์ของข้าฯ ขอพระองค์ทรงขจัดมลทินให้พ้นไปจากพวกเขา และชำระพวกเขาให้บริสุทธิ์ยิ่ง" ซึ่งสุนนะฮ์ของท่านเป็นการอธิบายคัมภีร์ของอัลลอฮ ดังนั้น เมื่อท่านกล่าวว่า "บุคคลเหล่านี้คืออะฮ์ลุลบัยต์ของข้าฯ" ทั้ง ๆ ที่บริบทของโองการเป็นการสนทนากับภริยาของท่าน ก็ทำให้เรารู้ว่า ภริยาของท่าน ถึงแม้ว่าพวกนางจะเป็นอะฮ์ลุลบัยต์ของท่านตามที่ถูกระบุไว้ในกุรอาน ก็เป็นการสมควรยิ่งกว่าที่บุคคลเหล่านั้น (ผู้ที่อยู่ใต้ผ้าคลุม) จะถือเป็นอะฮ์ลุลบัยต์ เพราะความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เป็นสิ่งที่เข้มข้นกว่าความสัมพันธ์ที่มาจากการสมรส และเมื่อพระเจ้าได้ตรัสว่าพระองค์ทรงประสงค์จะขจัดมลทินให้หมดสิ้นไปจากอะฮ์ลุลบัยต์ และชำระพวกท่านให้บริสุทธิ์ยิ่ง ท่านศาสดาก็ได้เรียกอะฮ์ลุลบัยต์ที่ใกล้ชิดที่สุดและมีความสำคัญสำหรับท่านที่สุดมา นั่นคือ อะลี ฟาฏิมะฮ์ และหัวหน้าทั้งสองของชายหนุ่มบนสรวงสวรรค์ ซึ่งพระเจ้าได้ทรงรวมพวกท่านไว้ระหว่างการชำระให้พวกท่านบริสุทธิ์และการได้รับพรอันสมบูรณ์จากท่านศาสดา และการขจัดมลทินและชำระพวกท่านให้บริสุทธิ์นั้นก็ถือเป็นความโปรดปรานจากอัลลอฮที่พระองค์ได้ทรงประทานให้แก่พวกท่าน อีกทั้งยังเป็นพระเมตตาของอัลลอฮและพระกรุณาธิคุณของพระองค์ที่พวกเขาได้รับมา มิใช่ด้วยอำนาจและพลังที่พวกท่านมี"¹⁴

โองการที่สามที่กล่าวถึงอะฮ์ลุลบัยต์ก็คือ โองการมะวัตตะฮ์ นั่นก็คือพระดำรัสที่ตรัสว่า "จงกล่าวเถิด ฉันไม่เรียกร้องสิ่งตอบแทนใดจากพวกท่านในการนี้ เว้นแต่ความรักในผู้ใกล้ชิด"¹⁵

อิบนุหะญูร อัลฮัยตะมี กล่าวว่า อะหฺมัด อัฏฏ็อบรอณี อับดุลฮาติม และอัลฮาติม ได้รายงานจากอิบนุอับบาสว่า เมื่อโองการนี้ประทานลงมาพวกเขาถามว่า โอ้ศาสนทูตแห่งอัลลอฮ ใครเล่าคือเครือญาติของท่านที่เราจำเป็นต้องมอบความรักแก่พวกเขา ท่านกล่าวว่า "อะลี ฟาฏิมะฮ์ และบุตรทั้งสองของพวกเขา"¹⁶

สุนนะฮ์ของท่านศาสดา

¹³ สุเราะฮ์ อัลอะหฺซาบ โองการที่ 33

¹⁴ ตะเกียตุคีน อะหฺมัด บินดัยมียะฮ์. हुकुก อาลิลบัยต์. เบรุต: ดาร อัลกุตุบ อัลอิลมียะฮ์. 25-27

¹⁵ สุเราะฮ์ อัลฮุรรอ 42 โองการที่ 23

¹⁶ อะหฺมัด บินมุหฺมัด บินหะญูร อัลฮัยตะมี. (1997). เรื่องเดิม. เล่ม 2 หน้า 487

ส่วนหะดีษของท่านศาสนทูตที่กล่าวถึงความประเสริฐของอะฮ์ลุลบัยต์ และส่งเสริมให้ประชาชาติของท่านเล็งเห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามแบบอย่างของพวกเขา และยึดมั่นอยู่กับสายเชือกของพวกเขา ก็เป็นการเพียงพอแล้วที่จะรับรู้ถึงจำนวนของมันและความชัดเจนของนัยยะของมัน ด้วยการย้อนกลับไปศึกษาตำราหะดีษของทั้งสุนนะฮ์และชีอะฮ์ อีกทั้งนักท่องจำหะดีษ (หุฟฟาซ) และนักรายงานหะดีษ (มุหัดดิซิน) บางท่านก็ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับหะดีษที่กล่าวถึงอะฮ์ลุลบัยต์ไว้เป็นการเฉพาะ ทั้งที่กล่าวถึงโดยรวมหรือกล่าวถึงท่านใดท่านหนึ่ง เช่น “ชะคออิรุลอุกบา ฟิมะนาภิฟ ชะวิลุกรุบา” ของอิมามอัฏฏออบะรี อัลมัจกี ฮ.ศ. 615 – 694 และ “ตัซกีรอตุลคอวาซ” ของลิลิบฎุฮาฟิซ อิบนิลญาซี อัลหะนะฟี ฮ.ศ. 581 – 654 และคอศออิศ อิมิรุลมุอ์มินีน อะลี บินอบีฏออลิบ ของอัลฮาฟิซ อันนะสาลี ฮ.ศ. 215 – 403 และอื่นๆ อีกมากมาย

ท่ามกลางหะดีษเหล่านั้นมีหะดีษบทหนึ่งที่เป็นมูตะวาติร นั่นคือหะดีษที่รายงานจากท่านว่า “อุปมาอะฮ์ลุลบัยต์ของฉัน อุปไมยคังนาวาของนุห์ ใครที่ขึ้นโดยสารมันก็จะรอดพ้น และใครที่ละทิ้งมันก็จะจมน้ำ”¹⁷ บันทึกโดยอัลฮาгим ในอัลมุสตัดร็อก และอัลฮัยษะมี ในมััจญ์มะอูซชะวาอิด และอัลฮาฟิซ อัฏฏออบะรี ในชะคออิรุลอุกบา และท่านอื่น ๆ

เช่นเดียวกับหะดีษชะกออ์ลัยน์ที่รายงานไว้ด้วยสายรายงานศอฮีห์อย่างมากมาย เช่น รายงานที่บันทึกไว้โดยมุสลิมในศอฮีห์ของเขา จากซัยด์ บินอ์ร็อม กล่าวไว้ว่า “ศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ได้ยื่นขึ้นปราศรัยต่อพวกเราในวันหนึ่ง ซึ่งมีชื่อเรียกว่าวันแห่งคุม ระหว่างมัจกะฮ์และมะดีนะฮ์ ท่านได้สรรเสริญอัลลอฮ์และสวดต่อพระองค์ อีกทั้งยังได้เทศนาและตักเตือน จากนั้นท่านก็กล่าวว่า ‘คุณรุมหาซัน ฉันนั้นเป็นมนุษย์คนหนึ่งเหมือนพวกท่านที่พูดขององค์อภิบาลของฉันใกล้จะมาหาและฉันก็ได้ตอบรับ และฉันละทิ้งไว้ในหมู่พวกท่านซึ่งหนักสองสิ่ง สิ่งแรกคือคัมภีร์ของอัลลอฮ์ ในนั้นมีทางนำและแสงสว่าง ฉะนั้นจงรับเอาคัมภีร์ของอัลลอฮ์ไว้และจงยึดมั่นในมัน’ แล้วท่านก็ได้กล่าวสนับสนุนในเรื่องของการยึดมั่นในคัมภีร์ของอัลลอฮ์และความปรารถนาในมัน จากนั้นก็กล่าวว่า ‘และอะฮ์ลุลบัยต์ของฉัน ฉันขอเตือนพวกท่านด้วยอัลลอฮ์ (ให้ตระหนักถึงความสำคัญ) ในเรื่องอะฮ์ลุลบัยต์ของฉัน ฉันขอเตือนพวกท่านด้วยอัลลอฮ์ (ให้ตระหนักถึงความสำคัญ) ในเรื่องอะฮ์ลุลบัยต์ของฉัน ฉันขอเตือนพวกท่านด้วยอัลลอฮ์ (ให้ตระหนักถึงความสำคัญ) ในเรื่องอะฮ์ลุลบัยต์ของฉัน’”¹⁸

อัลอัลบานีได้บันทึกหะดีษบทนี้ไว้ในหมู่หะดีษศอฮีห์ หมายเลข 1767 ด้วยถ้อยคำของอัดดีรมิซี จากญาบิร บินอับดุลลาซ จากท่านว่า “มหาซันทั้งหลาย ฉันได้ละทิ้งไว้ในหมู่พวกท่านซึ่งสิ่งที่หากพวกท่าน

¹⁷ มุหัมมัด บินอับดุลลาซ อัลฮาгим อันนีซาบูรี. (1411). *เรื่องเดิม*. หะดีษที่ 3312

¹⁸ มุสลิม บินอัลหัจญญาญ อันนีซาบูรี. (1998). *ศอฮีห์มุสลิม*, กิตาบ ฟูฎออิลุคศอฮาบะฮ์, หะดีษที่ 2408

รับมันไว้ก็จะไม่มีวันหลงทาง คัมภีร์ของอัลลอฮ์และอิติเราะฮ์ของฉันอะฮ์ลุลบัยต์ของฉัน”¹⁹ ซึ่งอัลอัลบานีได้ ยืนยันถึงความถูกต้องของหะดีษบทนี้ไว้ และกล่าวถึงบริบทแวดล้อมมากมายที่บ่งบอกถึงความถูกต้องของมัน ซึ่งหะดีษต่าง ๆ เหล่านี้และที่คล้ายคลึงกันได้ปลูกฝังความรักในอะฮ์ลุลบัยต์ไว้ในหัวใจของผู้ศรัทธา และ ผลักดันให้พวกเขาปฏิบัติตามพวกท่าน

ความโดดเด่นทางวิชาการ

ความรู้ที่คนคนหนึ่งมีเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่จะดึงดูดผู้คนให้สนใจและให้ความสำคัญต่อคนคน นั้น ในกรณีของอะฮ์ลุลบัยต์ก็เช่นกัน ความรู้อันสูงส่งของพวกท่านได้เป็นเหตุให้บุคคลสำคัญมากมายใน ประชาชาติอิสลามหลังไหลเข้ามาเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากพวกท่าน โดยเฉพาะบรรดาคอลีฟะฮ์ที่ได้รับประโยชน์ จากคำปรึกษาของพวกท่านในยามวิกฤติ ในขณะที่มุสลิมทั่วไปก็ต่างมองว่าพวกท่านเป็นแหล่งความรู้ที่พวกเขาสามารถเชื่อถือได้

ลัยยิดอบุลหะสัน อันนัควี ได้กล่าวไว้ในหนังสือของท่าน “อัลมูรตะฎอ” ถึงการที่คอลีฟะฮ์ที่สอง ท่านอุมร์ บินค็อบฏอบมักจะไปขอคำปรึกษาจากอิมามอะลี บินอับฏอลิบ ในทุกครั้งที่ท่านประสบกับปัญหา ลัยยิดอบุลหะสันกล่าวว่า “อะลี สำหรับนายของเราอุมร์แล้วเป็นผู้ให้คำแนะนำและผู้ได้รับความไว้วางใจ และเป็นผู้ตัดสินที่เปี่ยมด้วยปัญญาในปัญหาต่าง ๆ ท่านทำการแก้ปัญหามาจัดข้อสงสัย จนกระทั่งมีคำกล่าว ของนายของเรา อุมร์ ที่กล่าวว่า หากไม่มีอะลีอุมร์ต้องพินาศ และเป็นที่ยึดมั่นดีในทางประวัติศาสตร์และ แวดวงวรรณกรรม คำกล่าวที่ว่า ปัญหาหนึ่งที่เราซึ่งอบุลหะสัน มีรายงานจากท่านศาสดาว่า ผู้ที่เที่ยงตรงที่สุดใน การพิพากษาคดีคืออะลี และอุมร์เองก็เคยมอบหมายให้อะลีเป็นตัวแทนของท่านในครั้งที่ท่านเดินทาง ไปอัลญุคส์”²⁰

ดร. ซอฟีร์ อัลกอสิมี นักวิชาการที่มีชื่อเสียงและอาจารย์ด้านภาษาอาหรับและอิสลามศึกษาประจำ มหาวิทยาลัยเลบานอน ได้ให้ข้อสังเกตไว้ในขณะที่เขาทำการศึกษาเกี่ยวกับอำนาจตุลาการในบทบัญญัติและ กฎหมายอิสลามว่า “อะลี บินอับฏอลิบเป็นศอหาบะฮ์ที่มีความยุติธรรมในการพิพากษาคดีมากที่สุด และดูเหมือนว่าท่านจะเป็นผู้ให้คำแนะนำท่านนั้น แต่ไม่เคยขอคำแนะนำจากใคร แล้วใครจะรู้ได้ บางทีมารยาทที่อิมามมีอาจจะทำให้ท่านถามและขอคำชี้แนะจากผู้อื่น แต่ก็ไม่เห็นหนังสือสักเล่มที่บอกให้เราทราบว่าจะมี

¹⁹ มุหัมมัด นาซิรุดดีน อัลอัลบานี. (1983). สิลลีละฮ์ อัลอะหะดีษ อัศศอหิยะฮ์ (พิมพ์ครั้งที่ 1). คูเวต: อัดดาร์ อัลสะละฟียะฮ์, อัลญุรดูน: อัลมักตะบะฮ์ อัลอิสลามียะฮ์, หน้า 355

²⁰ อบุลหะสัน อันนัควี. (1989). อัลมูรตะฎอ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ดิมชก: ดารุลกออิม, หน้า 103

เหตุการณ์ใดที่จะลืขอคำปรึกษาจากศอหบะฮ์ท่านอื่น”²¹ ซึ่งคำอธิบายที่ถูกต้องสำหรับข้อสังเกตนี้ก็คือ อิมามอะลีเป็นผู้ที่มีความรู้เหนือมุสลิมทุกคนในยุคสมัยของท่าน ทำให้ท่านสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่มี ความจำเป็นจะต้องขอคำชี้แนะจากผู้อื่นแต่อย่างใด

ชัยค์มุหัมมัด อิบูชะฮ์เราะฮ์ ได้กล่าวถึงความรู้ของอิมามอะลีฟิร อัศศอดิก ว่า “อูละมาอ์ของอิสลาม ในกลุ่มต่าง ๆ มิได้มีมติเป็นเอกฉันท์ใดเรื่องใด เหมือนที่มีมติเป็นเอกฉันท์ในเรื่องความประเสริฐของอิมามศอดิกและความรู้ของท่าน ซึ่งบรรดาอิมามของสุนนะฮ์ที่มีชีวิตร่วมสมัยกับท่านก็ได้เรียนรู้และรับเอาความรู้จากท่าน เช่นมาลิก และคนในระดับเดียวกับมาลิก เช่น สุฟยาน บินอุยัยนะฮ์ สุฟยาน อัษษะอ์ริ และท่านอื่น ๆ เช่นเดียวกับอบูหะนิฟะฮ์ที่ได้รับเอาความรู้จากท่าน ถึงแม้ว่าท่านทั้งสองจะมีอายุไล่เลี่ยกัน อีกทั้งยังถือว่าท่านเป็นคนที่มีความรู้มากที่สุด เพราะผู้ที่มีความรู้มากที่สุดคือผู้ที่รู้ถึงทักษะที่ต่าง ๆ ของผู้คนมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีตาบิอินอีกจำนวนมากที่ได้รับรายงานหะดีษจากท่าน เช่น ยะหฺยา บินสะอีด อัลอันศอรี อัยยูบ อัลสะอูตตานี อะบาน บินคัมลิบ อับดุลมุฏอ บินอัลอะลาอ์ และท่านอื่น ๆ ที่เป็นอิมามของบรรดาตาบิอินในด้านของฟิกฮ์และหะดีษ ทั้งนี้ยังไม่นับรวมผู้ที่รายงานจากท่านที่เป็นตาบิอิตตาบิอิน และผู้ที่มาหลังจากพวกท่านเหล่านั้น รวมไปถึงบรรดาอิมามและมุจญ์ตะฮิดที่เราได้กล่าวถึงไปบางท่าน”²²

เช่นนี้เองที่อิมามทุกท่านจากบรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์ได้เป็นผู้นำทางความรู้ในยุคสมัยของพวกเขาอย่างไม่มีผู้ใดเสมอเหมือน ไม่ว่าจะเป็่นนักปราชญ์หรือพะกีฮ์ ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ทำให้พวกท่านมีสถานภาพอันสูงส่งในประชาชาติอิสลาม และได้รับการให้เกียรติเป็นอย่างสูงจากมวลมุสลิม

มารยาทอันสูงส่ง

ดวงใจทุกดวงย่อมถวิลหาสิ่งสะอาดบริสุทธิ์ และมนุษย์ (ในเบื้องต้นของจิตใจ) ย่อมนิยมชมชอบในผู้ที่เพียบพร้อมด้วยมารยาทอันดีงามที่แสดงออกผ่านวิถีชีวิตและบุคลิกภาพของเขา และปฏิบัติกับผู้คนรอบข้างด้วยความดี ซึ่งผู้คนที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมสมัยกับบรรดาอะฮ์ลุลบัยต์ก็ได้ประจักษ์ผ่านวิถีชีวิตของพวกเขาถึงภาพลักษณ์แห่งความสมบูรณ์ ความดี จิตใจอันบริสุทธิ์ ความประพฤติอันดีงาม การปฏิบัติดีกับผู้คนรอบข้าง การปลดเปลื้องความต้องการของผู้ยากไร้ การเอาใจใส่ต่อคนยากจน และการให้อภัยต่อผู้ที่ปฏิบัติไม่ดีต่อพวกเขา ซึ่งพวกเขานับถือเป็นผู้สืบทอดจริยธรรมอันสูงส่งจากตาวาฮ์ดของพวกเขา นั่นคือท่านศาสนทูตผู้ทรงเกียรติ ที่อัลลอฮ์ได้ตรัสถึงท่านไว้ว่า “แท้จริงเจ้าอยู่บนมารยาทอันยิ่งใหญ่”

²¹ ซอฟีร อัลกอสิมี. (1978). นิซอม อัลหุคัม ฟิ อัชชะรีอะฮ์ วะ อัตตารีค อัลอิสลามี. (พิมพ์ครั้งที่ 1). เบรุต: ดาร อันนะฟาอิส, หน้า 329

²² มุหัมมัด อิบูชะฮ์เราะฮ์. (ม.ป.ป.). อัลอิมาม อัศศอดิก. เบรุต: ดาร อันนัจวะฮ์ อัลญะดีดะฮ์, หน้า 66

ความทุกข์ยากและการถูกกดขี่

ในหน้าประวัติศาสตร์อะฮ์ลุลบัยต์ต้องประสบกับการกดขี่ข่มเหงจากชนชั้นปกครอง ผู้ซึ่งหวาดกลัวว่าบัลลังก์และอำนาจของพวกเขาจะต้องสูญเสียให้แก่อะฮ์ลุลบัยต์ที่มีมวลชนผู้จงรักภักดีมากมาย และมีอิทธิพลต่อจิตใจของประชาชาติอิสลามมากกว่า ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงปฏิบัติกับอะฮ์ลุลบัยต์ด้วยการกดขี่บีฑาและข่มเหงพวกท่านด้วยทุกวิถีทาง ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกัรบะลาอ์ก็เพียงพอแล้วสำหรับการเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความอยุติธรรม การกดขี่ และความทุกข์ยากที่อะฮ์ลุลบัยต์ต้องประสบ ความทุกข์ยากนี้ที่ประสบกับอะฮ์ลุลบัยต์ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกรู้สึกเห็นอกเห็นใจในหมู่ประชาชาติอิสลาม ซึ่งเป็นปกติวิสัยของมนุษย์ที่จะรู้สึกเห็นใจผู้ที่ถูกอธรรม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจดังกล่าวนี้ก็ได้ก่อให้เกิดเป็นพิธีกรรมที่ผู้มีใจรักต่ออะฮ์ลุลบัยต์จัดขึ้นในทุกปีและทุกหนแห่ง เพื่อที่จะเน้นย้ำถึงความจงรักภักดีที่มีต่อพวกท่าน และเพื่อหวนรำลึกถึงชีวประวัติและวีรกรรมที่พวกท่านได้สร้างไว้

ขอวิงวอนต่ออัลลอฮ์ให้พระองค์ทรงประทานให้เราที่มีความมั่นคงในความจงรักภักดีต่อศาสนทูตและอะฮ์ลุลบัยต์ผู้บริสุทธิ์ของท่าน รวมไปถึงบรรดาสอหาบะฮ์ผู้เป็นกัลยาณชนของท่าน และประทานโอกาสให้เราได้ดำเนินรอยตามพวกท่าน และฟื้นคืนชีพมาร่วมกับพวกท่านในวันแห่งการฟื้นคืนด้วยเทอญ

ตำแหน่งผู้นำระหว่างตัวบทและการคัดเลือก

มุสลิมทั้งสุนนะฮ์และชีอะฮ์ต่างมีศรัทธาร่วมกันในพระเจ้าองค์เดียว โดยเชื่อว่าไม่มีภาคีใดสำหรับพระองค์ และยอมรับมุหัมมัดในฐานะที่เป็นศาสดาท่านสุดท้าย อีกทั้งมีความเชื่อร่วมกันในเรื่องของการฟื้นคืนชีพในวันสิ้นโลก มุสลิมทั้งหมดต่างศรัทธาในกุรอานเล่มเดียวกัน ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่ประทานลงมาจากอัลลอฮ์ผู้ทรงสูงส่ง และเป็นคัมภีร์ที่ใช้กันอยู่ในหมู่มุสลิมในปัจจุบันโดยปราศจากการเพิ่มเติมเสริมแต่ง นอกจากนี้ พวกเขาก็ต่างเห็นพ้องต้องกันว่า กุรอานและสุนนะฮ์เป็นแหล่งที่มาของบทบัญญัติทางศาสนา เช่นเดียวกับที่พวกเขาต่างก็ผินหน้าไปยังกิบลัตเดียวกัน ในขณะที่ทำนมาซห้าเวลา และกิบลัตนั้นเองที่พวกเขาทั้งหมดถือเป็นเป้าหมายในการเดินทางไปทำฮัจญ์ อนึ่ง มุสลิมทั้งหมดต่างก็จ่ายซะกาตและถือศีลอดในเดือนรอมฎอน ซึ่งพวกเขาต่างก็มีความเห็นตรงกันในหลักการพื้นฐานของศาสนา (อูศูลุดดีน)

แต่ประเด็นขัดแย้งหลัก ๆ ระหว่างมุสลิมสองกลุ่ม นั่นคือสุนนะฮ์และชีอะฮ์ ก็คือเรื่องตำแหน่งผู้นำ (อิมามะฮ์) และตำแหน่งคอลีฟะฮ์ (คิลาฟะฮ์) โดยที่อะฮ์ลุลสุนนะฮ์มองว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ถูกปล่อยไว้ให้เป็นกิจของประชาชาติมุสลิม โดยที่พวกเขามีสิทธิ์ที่จะเลือกผู้นำหรือคอลีฟะฮ์ด้วยการหารือ (ชูรอ) และการเลือกตั้ง (อินติคอบ) ในขณะที่ชีอะฮ์มองว่า ตำแหน่งอิมามนั้นจะต้องมาจากการแต่งตั้ง (นัค) โดยศาสนทูตเท่านั้น

ทำไมจึงต้องพูดถึงเรื่องตำแหน่งผู้นำ

ประการแรก การพูดถึงเรื่องตำแหน่งผู้นำไม่อาจส่งผลใด ๆ ต่อความเป็นไปของประวัติศาสตร์ได้ในสิ่งที่ได้เกิดขึ้นและผ่านมาแล้วในประวัติศาสตร์ของประชาชาติอิสลาม ซึ่งตำแหน่งคอลีฟะฮ์คนแรกก็ได้ตกเป็นของอบูบักร บินอับดุลอะซีซ และหลังจากนั้นก็ตกเป็นของอุมร์ บินอัลกhattาบ ซึ่งได้รับการสืบต่อโดยอูษมาน บินอัฟฟาน และอิมามอะลี บินอับดุลิบบ หลังจากนั้นก็เปลี่ยนถ่ายไปสู่บุตรของท่าน หะสัน ในช่วงเวลาสั้น ๆ แล้วหลังจากนั้นมูอาวิยะฮ์ บินอับดุลมุฮัมมัด ก็ขึ้นเถลิงอำนาจจนอำนาจการปกครองได้ตกเป็นของตระกูลอุมัยยะฮ์ โดยที่พวกเขาสืบทอดอำนาจกันมารุ่นต่อรุ่นจนถึงการล่มสลายของราชวงศ์ และราชวงศ์อับบาซียะฮ์ก็ได้ขึ้นมาแทนที่ ซึ่งพวกเขาได้สืบทอดอำนาจการปกครองในประวัติศาสตร์อิสลามมาเป็นระยะเวลาอย่างยาวนาน

ประการที่สอง ตำแหน่งผู้นำไม่ควรเป็นประเด็นที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งและความขุ่นข้องหมองใจ และจะต้องได้รับการหยิบยกมาพูดคุยกันอย่างห่างไกลจากทุกวิถีทางที่นำไปสู่การปลุกปั่นกระแสความ

เกลียดชัง และกลายมาเป็นเรื่องใหญ่ที่ทำให้มวลมุสลิมหลงลืมปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในยุคปัจจุบัน ในขณะที่สิ่งที่พวกเขาต้องการที่สุดในขณะนี้ก็คือเอกภาพและความสมัคสมานสามัคคี

ประการที่สาม จำเป็นอย่างยิ่งที่มุสลิมแต่ละกลุ่มจะต้องทำการรู้จักซึ่งกันและกัน และจะต้องมีทัศนคติที่ถูกต้องและชัดเจนต่อกัน อย่างสุขุมและมีเหตุผล และการทำความรู้จักกันนั้นก็ไม่ควรจะเป็นไปเพื่อเผยแพร่ศาสนาหรือแนวทางของตน หรือเพื่อที่จะให้สุนนี่เชื่อตามทัศนะของชีอะฮ์หรือชีอะฮ์เชื่อตามมุมมองของสุนนี่ แต่จะต้องเป็นไปเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อกัน เพื่อตัดโอกาสไม่ให้ผู้ที่ไม่ประสงค์ดีเข้ามาสร้างความขัดแย้งได้

ในปัจจุบันนี้ประเทศที่พัฒนาแล้วมักจะนิยมนำวิธีการสร้างความรู้จักและความรู้ความเข้าใจอย่างมีเหตุผลมาปฏิบัติ โดยเฉพาะกับกลุ่มคนที่เดินทางไปจากประเทศของเรา ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะสร้างความกลมกลืนให้เกิดขึ้นระหว่างพวกเขาทั้งสอง อันจะทำให้สังคมส่วนใหญ่ให้การยอมรับพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน และเพื่อป้องกันการปลุกปั่นยุแหยงของพวกชาตินิยมหัวรุนแรง ซึ่งสิ่งนี้เป็นยุทธศาสตร์ที่หลายประเทศนำมาปฏิบัติ แม้แต่รัฐเดือนอิสราเอลที่ครั้งหนึ่งได้เกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งเกิดขึ้นในรัฐสภาเนื่องจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการต้องการจะนำงานวรรณกรรมของนักเขียนชาวปาเลสไตน์มาบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อแสดงให้เห็นถึงการยอมรับที่อิสราเอลมีต่อเพื่อนบ้านอย่างปาเลสไตน์

อิสลามเองก็สอนให้เราตระหนักถึงความสำคัญของการรับฟังทัศนะของผู้อื่น “บรรดาผู้ซึ่งรับฟังคำกล่าวและปฏิบัติตามส่วนที่ดีที่สุดของมัน”²³ และสอนให้เราตรวจสอบข้อมูลที่เราได้ยินมาเกี่ยวกับผู้อื่น เพื่อที่เราจะได้ไม่กล่าวหาผู้อื่นด้วยความไม่รู้ โดยกูรานได้กล่าวว่า “ฉะนั้น จงสร้างความกระจ่างชัด เพื่อที่สุเจ้าจะได้ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กลุ่มชนด้วยความเขลา แล้วสุเจ้าจักต้องเสียใจในสิ่งที่ตนเองได้กระทำ”²⁴

และเหตุผลทั้งสามประการนี้เองคือหลักการสำคัญที่เราจะนำมาปฏิบัติในการอภิปรายถึงประเด็นตำแหน่งผู้นำ ระหว่างตัวบท (ตามที่เป็นความเชื่อของชีอะฮ์) และการเลือกตั้ง (ตามที่เป็นความเชื่อของสุนนะฮ์)

ตำแหน่งผู้นำและความครอบคลุมของอิสลาม

²³ สุเราะฮ์ อัลซุหมร์ โองการที่ 18

²⁴ สุเราะฮ์ อัลหุญรอต โองการที่ 6

เป็นไปได้หรือที่อิสลาม ในฐานะที่เป็นระบอบที่ครอบคลุมทุกมิติของชีวิต จะละเลยเรื่องผู้นำ ประชาชาติ?

ประเด็นดังกล่าวนี้เป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อนที่สุด ถือเป็นเรื่องจำเป็นที่อิสลามจะต้องมีแนวคิดและแนวทางในเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า ระบอบทางสังคมทุกระบบมักจะให้ความสำคัญกับเรื่องผู้นำและอำนาจการปกครอง แม้แต่ในระดับองค์กรเล็ก ๆ เองก็ตาม แล้วจะเป็นไปได้อย่างไรที่อิสลามจะละเลยเรื่องกำหนดผู้นำและไม่มอบแนวทางในเรื่องนี้ไว้ให้แก่สังคมอิสลาม ในขณะที่สังคมอิสลาม (ในยุคของท่านศาสดา) เป็นสังคมใหม่ที่เพิ่งจะก่อร่างสร้างตัวขึ้น

เราจะเห็นได้จากคำร่าฟิถ์ว่า บรรดาอะกีศได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนมาซญะมาอะฮ์ และได้พูดถึงเรื่องผู้นำนมาซ พวกเขาได้กล่าวถึงคำสอนของอิสลามที่ทำการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่เหมาะสมกับการเป็นอิมามญะมาอะฮ์ ตามบรรทัดฐานที่รายงานไว้ในหะดีษของศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ โดยมีการอธิบายถึงผู้ที่มีคุณสมบัติสามารถนำนมาซได้ และผู้ที่มีความเหมาะสมกว่าในการนำนมาซ เช่นเดียวกับที่มีการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ที่ทำการเป็นอิมามของเขาเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ (มักรูฮ์) ซึ่งในคำร่าฟิถ์มีการกล่าวถึงเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้อย่างละเอียดพร้อมกับการกล่าวถึงทัศนคติที่แตกต่างกันของมัซฮับต่าง ๆ ดังนั้นหากว่าเรื่องผู้นำนมาซญะมาอะฮ์ได้รับความใส่ใจในบทบัญญัติอิสลามถึงขั้นนี้ แล้วจะเป็นไปได้อย่างไรที่จะกล่าวว่าอิสลามได้ละเลยที่จะกล่าวถึงเรื่องผู้นำประชาชาติหลังการจากไปของศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ โดยที่อิสลามมิได้ทำการกำหนดบรรทัดฐานในเรื่องนี้ไว้

ท่านศาสดาและอนาคตของอิสลาม

การจากไปของศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์มิได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหันโดยไม่ทันตั้งตัว ท่านเองก็ทราบดีว่าท่านจะต้องประสบพบเจอกับความตายเหมือนคนทั่วไป ดังที่กูรอานกล่าวไว้ว่า “เจ้าเป็นผู้ต้องประสบกับความตายและพวกเขาก็ต้องประสบกับความตาย”²⁵ ยิ่งไปกว่านั้น ในช่วงบั้นปลายชีวิตท่านก็ได้ประกาศว่า ช่วงเวลาสุดท้ายของชีวิตได้เข้ามาเยือนท่านแล้ว แล้วท่านได้ครุ่นคิดถึงอนาคตของศาสนาและประชาชาติหลังการจากไปของท่านหรือไม่ หรือท่านมิได้ใส่ใจเรื่องนี้แต่อย่างใด แน่นอนอย่างยิ่ง การเพิกเฉยต่ออนาคตของศาสนาและประชาชาติเป็นสิ่งที่ไม่อาจเกิดขึ้นได้เลยกับท่านศาสดา ในขณะที่ท่านเป็นคนที่มีหัวใจและมีใจรักในอิสลามและผลประโยชน์ของประชาชาติของท่านมากที่สุด

²⁵ สุเราะฮ์ อัลซุหมร์ โองการที่ 3

อนาคตความอยู่รอดปลอดภัยของศาสนาและประชาชาติถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้นำต้องคำนึงถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากจากไปของท่านศาสดาจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่สำหรับประชาคมที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่นี้ ที่เพิ่งจะได้ทำการรู้จักกับอิสลาม และอาจจะยังมีคนบางกลุ่มที่ยังคงยึดติดกับค่านิยมเดิม ๆ ในอดีตอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องค่านิยม หรือความขัดแย้งระหว่างเผ่า ทั้งนี้ยังไม่นับรวมภยันตรายจากภายนอกที่คอยจะคุกคามอิสลามอยู่ตลอดเวลา

มีตัวเลขจำนวนหนึ่งที่บันทึกวาระของท่านศาสดาที่กล่าวถึงวิกฤตปัญหาที่จะประสบกับประชาชาติของท่าน โดยที่ท่านได้เตือนประชาชาติระมัดระวังภัยที่จะมากลุมคาม แสดงให้เห็นว่าท่านเองก็ใส่ใจต่ออนาคตของอิสลาม และรู้ดีถึงอันตรายและความท้าทายที่รายรอบ เช่นเดียวกับที่ท่านตระหนักดีว่าจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้างหลังจากการจากไปของท่าน ทำไมถึงจะไม่เป็นเช่นนั้น ก็ในเมื่อกูรออันทรงเกียรติก็เคยกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมรภูมิมูฮุด และความสับสนอลหม่านที่เกิดขึ้นในหมู่มุสลิมหลังจากที่มีการปล่อยข่าวเท็จว่าท่านศาสดาทูตถูกสังหาร “และมุฮัมมัดมิได้ผู้ใดนอกจากศาสดาทูตคนหนึ่งที่มีศาสดาทูตมากมายมาก่อนหน้าเขา แล้วหากเขาตายหรือถูกสังหารสุเจ้าจะผินปลายเท้าของสุเจ้ากลับกระนั้นหรือ”²⁶ ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากความห่วงใยในศาสนาและความใส่ใจในอนาคตของประชาชาติ ท่านศาสดาจะต้องเตรียมทางแก้ไขไว้สำหรับปัญหาสุญญากาศทางอำนาจที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ท่านจากไป

การปรึกษาหารือ

มีข้อสันนิษฐานที่เป็นไปได้สองประการสำหรับประเด็นผู้นำหลังจากการจากไปของศาสดาทูตแห่งอัลลอฮ์ คือ ประการแรกท่านได้ละทิ้งเรื่องนี้ไว้ให้เป็นหน้าที่ของประชาชาติอิสลามในการปรึกษาหารือกันเพื่อเลือกผู้นำ ซึ่งในยุคนั้นมีศอหาบะฮ์หลายท่านที่ได้รับการอบรมบ่มเพาะจากท่านศาสดาทูตโดยตรง และมีโอกาสได้รับฟังคำสอนของวิวรณ์อย่างใกล้ชิด ดังนั้น พวกท่านเหล่านั้นจึงมีความเหมาะสมที่จะเลือกผู้นำที่จะมาทำหน้าที่แทนศาสดาทูตแห่งอัลลอฮ์หลังจากที่ท่านจากไป โดยผ่านการปรึกษาหารือและการเลือกสรรกันในหมู่พวกท่าน ส่วนข้อสันนิษฐานประการที่สองคือ ได้มีการแต่งตั้งไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้ใดจะมาทำหน้าที่เป็นผู้นำหรือคอลีฟะฮ์หลังจากการจากไปของศาสดาทูตแห่งอัลลอฮ์

อย่างไรก็ดี เรามีข้อสังเกตอยู่ประการหนึ่งในเรื่องนี้ก็คือ ในกรณีของการปรึกษาหารือ (ชुरอ) หากว่ามันเคยถูกนำมาปฏิบัติอย่างเป็นระบบในสมัยของของท่านศาสดา ก็จะต้องมีการนำเสนอเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจนแล้ว โดยต้องมีการระบุถึงกฎเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ของมัน เช่น ใครที่มีสิทธิ์เข้าร่วมในการ

²⁶ สุเราะฮ์ อาลิอิมรอน โองการที่ 144

ปรึกษาหารือ มุสลิมทุกคนมีสิทธิ์ดังกล่าวนี้หรือไม่ หรือมีเพียงแก่ชาวมะดีนะฮ์เท่านั้นที่มีสิทธิ์ หรือ เป็นอะฮ์ลุลหัลวัลอ์คด์ และมติของสถานนั้นจะต้องเป็นเอกฉันท์หรือเพียงยึดตามเสียงส่วนมาก ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไม่มีความกระจ่างชัดเลยไม่ว่าจะพิจารณาจากหะดีษของศาสนทูตหรือวิถีปฏิบัติของท่าน ในอีกแง่มุมหนึ่งท่านศาสนทูตเองก็ไม่เคยนำระบบการปรึกษาหารือมาใช้กับบรรดาสอหาบะฮ์และประชาชาติอิสลามในเรื่องผู้นำ ในช่วงที่ท่านมีชีวิตอยู่หากมีครั้งใดที่ท่านต้องเดินทางออกจากเมืองมะดีนะฮ์ท่านก็จะแต่งตั้งให้อับดุลลอฮ์ บินอุมมิมักตูม ปฏิบัติหน้าที่แทนท่าน เช่น การนำนมาฆ และอื่น ๆ ท่านไม่เคยละทิ้งประชาชนของท่านไปโดยมิได้ทำการเลือกสรรและแต่งตั้งผู้นำให้แก่พวกเขา เช่นเดียวกันนี้ในทุกครั้งที่ท่านส่งกองทหารออกไปท่านก็จะแต่งตั้งให้คนคนหนึ่งเป็นผู้นำทัพของทหารนั้น หรือในบางครั้ง (เช่นที่เกิดขึ้นในสงครามมูฮ์ตะฮ์) ท่านก็ได้แต่งตั้งบุคคลถึงสามคนให้เป็นผู้นำตามลำดับต่อ ๆ กัน คือ ญะฮ์ฟัร บินอบีฏอลิบ ซัยด์ บินหาริษะฮ์ และอับดุลลอฮ์ บินรอวาหะฮ์

ดังนั้นเราจึงถือว่าแนวคิดเรื่องการเลือกผู้นำผ่านการปรึกษาหารือเป็นสิ่งที่ไม่เคยถูกนำมาปฏิบัติโดยศาสนทูตและไม่เป็นระบบที่บรรดาสอหาบะฮ์คุ้นเคย ซึ่งใครที่ได้ศึกษาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสะกิฟะฮ์ บนิสาคิฮะฮ์ ก่อนที่จะมีการให้สัตยาบันต่อคอลลีฟะฮ์ท่านแรก ท่านอับูบักร ตามที่มีรายงานไว้โดยคอลลีฟะฮ์ที่สอง อุมร์ บินค็อฎฏอบ ก็จะเห็นได้ว่าทักษะของสอหาบะฮ์และจุดยืนที่พวกท่านมีในขณะนั้นมิได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดดังกล่าวนี้เลยแม้แต่น้อย แต่กลับกลายเป็นว่าในขณะนั้นประมุขแห่งทางเลือกได้เปิดออกสำหรับความเป็นไปได้ที่หลากหลาย ตามที่คอลลีฟะฮ์ได้กล่าวว่า "การให้สัตยาบันต่ออับูบักรนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน ที่พระเจ้าได้ทรงปกป้องมุสลิมให้พ้นจากความเลวร้ายของมัน" ในศอฮีหฺบุคอรียะฮ์บันทึกที่กล่าวว่า "จงอย่าหลงคิดไปว่าการให้สัตยาบันต่ออับูบักรนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหันและจบสิ้นไปแล้ว เพิ่งรู้ไว้เถิดว่ามันเป็นเช่นนั้น แต่พระเจ้าทรงป้องกันไม่ให้ผลเสียของมันเกิดขึ้นตามมา"²⁷

อนึ่ง การที่อะลี บินอบีฏอลิบ รวมถึงสอหาบะฮ์กลุ่มหนึ่งที่อยู่ร่วมกับท่านได้ปฏิเสธการให้สัตยาบันต่อผู้นำที่ถูกเลือกมาจากการประชุมในสะกิฟะฮ์ รวมไปถึงการที่คอลลีฟะฮ์อับูบักรได้เลือกใช้วิธีการแต่งตั้งโดยได้มอบหมายให้อุมร์ บินค็อฎฏอบ ทำหน้าที่ผู้นำต่อจากท่าน และการที่คอลลีฟะฮ์อุมร์ได้กลับมาใช้ระบบการหารืออย่างเป็นทางการเป็นรูปเป็นร่างอีกครั้งหนึ่งก่อนการเสียชีวิตของท่าน โดยได้เลือกสอหาบะฮ์มาเป็นจำนวนหกคนเพื่อทำการคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นคอลลีฟะฮ์หลังจากท่าน หรือการที่มวลชนได้ยืนยันที่จะให้สัตยาบันแก่อะลี บินอบีฏอลิบ เพื่อที่ท่านจะได้ขึ้นเป็นคอลลีฟะฮ์หลังจากที่อูษมานถูกสังหาร และการที่อำนาจการปกครองได้ตกไปเป็นของตระกูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอุมัยยะฮ์หรืออับบาสิยะฮ์ที่ต่างแย่งชิงอำนาจกันด้วยกำลังทหาร วิธีการที่แตกต่างหลากหลายในการแสวงหาผู้นำและคอลลีฟะฮ์เหล่านี้ล้วนแต่บ่งบอกถึงความไม่ชัดเจนของ

²⁷ มุหัมมัด บินอิสมาอิล อัลบุคอรียะฮ์ (ม.ป.ป.). *เรื่องเดิม*. กิตาบ อัลมูฮาริบบีน มิน อะฮ์ลิลกุฟร์ วัลริคตะฮ์. บาบ ร็อญญิมิลหุบลลา มินชชีนา อิซาอะฮ์ศอนัด. เล่ม 4 หน้า 288 หะดีษที่ 6730

ทฤษฎีที่ว่าด้วยการปรึกษาหารือ ในฐานะที่เป็นวิธีการที่ท่านศาสนทูตได้มอบไว้เพื่อที่จะให้ประชาชาติของท่านนำมาใช้ในการเลือกผู้นำ

ตัวบทและการแต่งตั้ง

ด้วยเหตุนี้เอง ชีอะฮ์จึงเชื่อว่าผู้นำจะต้องมาจากการแต่งตั้งและการเลือกสรรของท่านศาสดา ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งในหมู่ประชาชาติอิสลาม นั่นก็เพราะว่าการเลือกของอัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์ย่อมเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้องที่สุด อีกทั้งความเชื่อดังกล่าวนี้อย่างพิจารณาจากตัวบทที่ศอหิห์มากมายที่มีอยู่ในตำราทั้งในสายสุนนะฮ์และชีอะฮ์ที่บ่งบอกถึงการแต่งตั้งอะลี บินอบีฏอลิบ ให้เป็นผู้นำหลังจากท่านศาสดา ตัวบทที่อยู่ในชั้นแนวหน้าในเรื่องนี้ก็คือหะดีษฆอศิรคุม ที่รายงานไว้ในตำราหะดีษที่ได้รับการเชื่อถือของสุนนะฮ์และชีอะฮ์ ด้วยหนทางมากมายที่ศอหิห์ ในโอกาสนี้เราขอหยิบยกตัวบทที่บันทึกโดยนักรายงานหะดีษร่วมสมัยในสายสะละฟีมาเป็นตัวอย่าง นั่นก็คือตัวบทที่บันทึกไว้ในหนังสือ “ลิลลิสะฮ์ อัลอะหาคิษ อัศศอหิยะฮ์” โดยชัยค์มุหัมมัด นาสิรุดดีน อัลอัลบานี ที่ได้กล่าวถึงหะดีษบทนี้ไว้ในหมายเลข 1750 โดยที่ได้ยืนยันไว้ว่าหะดีษบทนี้ถูกรายงานโดยศอหาบะฮ์ถึงสิบท่าน ด้วยสายรายงานทั้งหมดยี่สิบสามสาย โดยที่ได้กล่าวถึงสายรายงานต่าง ๆ เหล่านั้นไว้เป็นจำนวนถึงสิบสี่หน้า ตั้งแต่หน้า 330-344 ศอหาบะฮ์ทั้งสิบท่านที่อัลอัลบานีได้กล่าวถึงไว้ว่าเป็นผู้รายงานหะดีษฆอศิร ได้แก่

ชัยค์ บินอรรถ็อม ด้วยสายรายงานทั้งหมดห้าสาย

สะอูด บินอบีวักกอศ 3 สายรายงาน

บุรียดะฮ์ บินอัลหุศัยบ 3 สายรายงาน

อะลี บินอบีฏอลิบ 9 สายรายงาน

อบูอัยยูบ อัลอันศอริ 1 สายรายงาน

อัลบะรอฮ์ บินอาชิบ 1 สายรายงาน

อับดุลลอฮ์ บินอับบาส 1 สายรายงาน

อนัส บินมาลิก อบูสะอีด อัลคุดรี และอบูสุร็อยเราะฮ์ 1 สายรายงาน

ตัวบทหะดีษฆอศิรตามสายรายงานแรกจากหะดีษของชัยค์ บินอรรถ็อม ตามที่อัลอัลบานีบันทึกไว้มีอยู่ว่า “จากอบูฏ็อยล์ จากเขา กล่าวว่า หลังจากที่ท่านศาสดาออกเดินทางจากฮัจญ์อ้อลาและมาถึงยังฆอศิร

(คุม) ท่านได้สั่งให้นำต้นไม้ขนาดใหญ่มาแล้วมันก็ได้ถูกนำมากรวมกัน จากนั้นท่านก็กล่าวว่า เสมือนว่า
ฉันจะถูกเรียกแล้วฉันก็ตอบรับ และฉันเป็นผู้ละทิ้งสิ่งหนักสองสิ่งไว้ในหมู่พวกท่าน สิ่งหนึ่งยิ่งใหญ่กว่าอีก
สิ่ง คัมภีร์ของอัลลอฮ์และอิติเราะฮ์ของฉัน อะฮ์ลุลบัยต์ของฉัน ฉะนั้น จงดูเถิดว่าพวกท่านจะปฏิบัติต่อสิ่ง
สองสิ่งนี้อย่างไรหลังจาก (การจากไปของ) ฉัน เพราะทั้งสองสิ่งนี้จะไม่มีวันแยกออกจากกันจนกว่าจะ
กลับมาสู่ฉัน ณ บ่อน้ำ หลังจากนั้นท่านก็กล่าวว่า อัลลอฮ์เป็นเมลาของฉันและฉันก็เป็นวะลีของผู้ศรัทธาทุก
คน แล้วท่านก็ยกมือของอะลีขึ้นแล้วกล่าวว่า ฉะนั้น ใครที่ฉันเป็นเมลาของเขาอะลีก็จะเป็นเมลาของเขา
ด้วย ข้าฯ แต่อัลลอฮ์ ขอพระองค์ทรงเป็นมิตรกับผู้ที่เป็มิตรต่อเขา และขอทรงเป็นศัตรูต่อผู้ที่เป็ศัตรูต่อ
เขา” จากนั้นอัลฮับานีก็ได้กล่าวเสริมว่า “หะดีษบทนี้มีสายรายงานอื่นอีกมากมาย ดังที่อัลฮัยษะมีได้
รวบรวมไว้ในอัลมัญมะฮ์ (103/9 - 108) ซึ่งข้าพเจ้าได้กล่าวถึงเฉพาะส่วนที่ง่ายสำหรับข้าพเจ้าในการกล่าว
และเป็นส่วนที่มั่นใจในความถูกต้อง หลังจากการตรวจสอบสายรายงานของมัน เช่นเดียวกับที่อิบนุกะดะฮ์
ได้กล่าวถึงไว้ในหนังสือมุฟร้อด และอัลหาฟิซ อิบนุหะญูร ได้กล่าวว่า หะดีษกลุ่มนี้มีทั้งที่เป็นศอหีห์และหะ
สัน”²⁸

อนึ่ง ยังมีนักปราชญ์ในสายอะฮ์ลุลสุนนะฮ์ที่รายงานหะดีษบทนี้และยืนยันถึงความเป็นศอหีห์ของ
มันไว้ เช่น อัลมุหัดดีษ อะหมัด บินหะญูร อัลฮัยษะมี อัลมักกี (ตาย ฮ.ศ. 974) ในหนังสือของเขา “อัศศอวาอิก
อัลมุหริเกาะฮ์” โดยกล่าวว่า “คำกล่าวของท่านในวันแห่งฆอดิรคุม (สถานที่แห่งหนึ่งบนอัลญุฬะฮ์ และเป็น
ทางผ่านในขณะเดินทางกลับจากฮัจญ์อ้อลา) หลังจากที่ท่านได้รวบรวมบรรดาศอหาบะฮ์และกล่าวซ้ำกับ
พวกเขาว่า ฉันมิได้มีสิทธิเหนือตัวของพวกท่านดอกหรือ เป็นจำนวนสามครั้ง และพวกเขาก็ตอบยืนยันและ
ยอมรับ จากนั้นท่านก็ยกมือของอะลีขึ้นแล้วกล่าวว่า ใครที่ฉันเป็นเมลาของเขาอะลีก็จะเป็นเมลาของเขา
เช่นกัน ข้าฯ แต่อัลลอฮ์ ขอพระองค์ทรงเป็นมิตรกับผู้ที่เป็มิตรกับเขา และขอทรงเป็นศัตรูต่อผู้ที่เป็ศัตรูกับ
เขา และขอทรงรักผู้ที่รักเขา และทรงเกลียดผู้ทรงเกลียดเขา และขอทรงช่วยเหลือผู้ที่ช่วยเหลือเขา และ
ทอดทิ้งผู้ที่ทอดทิ้งเขา และขอทรงบันดาลให้ความจริงเวียนวนอยู่รอบเขาไม่ว่าเขาจะไปแห่งหนใด” ส่วนอิ
บนุหะญูรก็ได้กล่าวยืนยันว่า “มันเป็นหะดีษศอหีห์ที่ไร้ข้อสงสัยแต่อย่างใด และคนกลุ่มหนึ่งได้รายงานมันไว้
เช่น อัดดิมิซี อันนะสาอี และอะหมัด ด้วยสายรายงานมากมาย และมีศอหาบะฮ์สิบหกคนได้รายงานมันไว้
ส่วนในรายงานของอะหมัดกล่าวว่า ศอหาบะฮ์ที่ได้ยินหะดีษบทนี้จากท่านศาสดามีจำนวนสามสิบคน และ
พวกเขาก็ได้เป็นประจักษ์พยานให้อะลีในช่วงเวาแห่งการเป็นคอลลีฟะฮ์ของท่าน ดังที่จะกล่าวถึง และสาย
รายงานมากมายของมันเป็สายรายงานที่ศอหีห์และหะสัน ทั้งนี้โดยไม่ต้องไปสนใจทัศนะของผู้ที่ตั้งข้อ
สงสัยในความเป็นศอหีห์และผู้ปฏิเสธมัน”²⁹

²⁸ มุหัมมัด นาสิรุদ্ดีน อัลฮับานี. (1983). *เรื่องเดิม*. เล่ม 4 หน้า 343

²⁹ อะหมัด บินมุหัมมัด บินหะญูร อัลฮัยษะมี. (1997). *เรื่องเดิม*. หน้า 40

หะดีษหมอดีรับทนี่เป็นหนึ่งในหะดีษมากมายที่ชีอะฮ์มองว่ามันบ่งบอกถึงการแต่งตั้งอะลี บินอ
บีฏอลิบเป็นผู้นำ แต่ก็ไม่มีปัญหาหากผู้อื่นจะไม่เห็นด้วยกับทัศนะนี้ หรือไม่เห็นด้วยกับการอธิบาย
ความหมายของหะดีษบทนี้ไปในลักษณะที่ชีอะฮ์อธิบาย ทุก ๆ คนควรมีสิทธิ์ที่จะได้ศึกษาและวิเคราะห์ด้วย
ตนเอง และแสดงทัศนะของตนเอง โดยตั้งมั่นอยู่บนหลักของเหตุผลและการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรักษาไว้ซึ่งบรรยากาศความเป็นพี่น้องและเอกภาพของมวลมุสลิม

อะฮ์ลุลบัยต์และทางเลือกในการเผชิญหน้า

สถาบันทางความคิดและนิติบัญญัติของอะฮ์ลุลบัยต์เป็นสถาบันที่มีแนวคิดที่ครอบคลุมทุกแง่มุมของอิสลาม และเป็นสถาบันที่มอบโปรแกรมที่สมบูรณ์ที่สามารถนำมาปฏิบัติใช้ได้กับชีวิต ไม่มีข้อสงสัยแต่อย่างใดเลยว่าพวกท่านได้ให้ความสำคัญต่อการเผยแพร่ความเข้าใจที่ถูกต้องของศาสนา และพยายามนำมาปฏิบัติใช้อย่างเป็นรูปธรรมในวิถีชีวิตของมวลมุสลิม และเมื่อพิจารณาจากการที่หะดีษของศาสดาได้ระบุถึงความเป็นผู้นำของพวกท่าน ดังที่ปรากฏในหะดีษ อัษษะกอลัยน์ หะดีษนาวาแห่งนุห์ หะดีษ อัลฆอศิร และอื่น ๆ โดยถือว่าพวกท่านเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมากที่สุดและมีความรู้ในบทบัญญัติของอัลลอฮ์มากที่สุด ด้วยเหตุนี้เอง บรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์จึงถือว่าพวกท่านมีสิทธิ์ในตำแหน่งผู้นำประชาชาตินี้มากกว่าผู้ใด

แต่อย่างไรก็ตาม คุณสมบัติอันเพียบพร้อมที่พวกท่านมีก็ไม่ได้เป็นเหตุให้พวกท่านต่อสู้แย่งชิงอำนาจ หรือใช้อำนาจบังคับมวลชนให้ยอมรับการปกครองของพวกท่านแต่อย่างใด

อิมามอะลีและตำแหน่งคอลีฟะฮ์

หลังจากการจากไปของศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์และการให้สัตยาบันต่ออบูบักร์ในสะกีฟะฮ์ บินิสาอิดะฮ์ ยังมีคนกลุ่มหนึ่งที่สนับสนุนให้อิมามอะลีขึ้นรับตำแหน่งดังกล่าว ดังที่อิบนุละอะษีร์ได้บันทึกไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์ของเขาว่า:

ชาวอันศอรหรืออันศอรบางคนกล่าวว่า “เราจะไม่ให้สัตยาบันต่อใครนอกจากอะลี” ส่วนอัชชูบัยรได้กล่าวว่า “ฉันจะไม่เก็บดาบจนกว่าผู้คนจะให้สัตยาบันต่ออะลี” เช่นเดียวกับอบูสุฟยานที่กล่าวว่า “ฉันเห็นความสับสนอลหม่านที่ไม่มีสิ่งใดจะยุติมันได้เว้นแต่เลือด จากนั้นเขาก็กล่าวกับอะลีว่า จงยื่นมือของท่านมาเพื่อที่ฉันจะได้ให้สัตยาบันแก่ท่าน ขอสาบานด้วยอัลลอฮ์ หากท่านประสงค์ฉันก็จะเติมเต็มท่านด้วยฝูงม้าและกำลังคน” แต่อะลีได้ปรามเขาแล้วกล่าวว่า “ขอสาบานด้วยอัลลอฮ์ ท่านมิได้ประสงค์สิ่งใดจากการนี้ นอกจากความวุ่นวาย ขอสาบานด้วยอัลลอฮ์ ท่านยังคงประสงค์ร้ายกับอิสลาม เราไม่ต้องการคำแนะนำจากท่าน”¹ และนอกเหนือจากนี้อีกมากมายที่บันทึกอยู่ในประวัติศาสตร์ของอัญญาบะรี²

อิบนุกุฎัยบะฮ์ ในหนังสือของเขา “อัลอิมามะฮ์ วัสสิยาสะฮ์” ได้บันทึกคำกล่าวของอับบาส บิน อับดุลมุฏฏอลิบ ที่กล่าวกับอะลีว่า “จงยื่นมือของท่านมาเพื่อที่ฉันจะได้ให้สัตยาบันต่อท่าน” ท่านกล่าวว่า

¹ อิบนุละกะษีร์. (1989). *อัลกามิล ฟิตตาริค*. เบรุต: มุฮัซซะซะฮ์ อัลตาริค อัลอะระบีย, เล่ม 2 หน้า 10-11

² มุหัมมัด บินญะรีร์ อัญญาบะรี. (1409). *ตาริค อัญญาบะรี*. เบรุต: มุฮัซซะซะฮ์ อัลอะอะลียะฮ์, เล่ม 2 หน้า 449

“ลุงของศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ให้สัตยาบันต่อลูกพี่ลูกน้องของศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ แล้วคนในครอบครัวของท่านก็จะให้สัตยาบันต่อท่าน สิ่งนี้หากเกิดขึ้นแล้วก็ไม่อาจเพิกถอนได้”¹ ซึ่งอะลีได้ปฏิเสธข้อเสนอเหล่านั้นก็เพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกภาพของประชาชาติอิสลาม ทั้งนี้โดยพิจารณาจากสภาพการของสังคมในขณะนั้น

หลังจากนั้นตำแหน่งคอลีอะฮ์ก็ได้ถูกนำเสนอให้แก่อิมามอะลีอีกครั้ง หลังจากทีคอลีพะหุอุมร์ บินค็อฎฏอบถูกสังหาร โดยที่ท่านเป็นหนึ่งในบุคคลทั้งหมดที่คอลีพะหุอุมร์ ได้แต่งตั้งให้ทำหน้าที่เลือกคอลีพะหุอุมร์คนใหม่ ในครั้งนั้นอับดุลเราะห์มาน บินเอาฟ์ ได้เสนอชื่ออิมามอะลีต่อมวลมุสลิมในมัสยิดโดยกล่าวว่า “ท่านจะรับเอาสัตยาบันโดยตั้งมั่นอยู่บนคัมภีร์ของอัลลอฮ์ แบบฉบับของศาสดาของพระองค์ และวิถีปฏิบัติของอับูบักร์และอุมร์หรือไม่” อิมามอะลีตอบว่า “ข้าฯ แต่อัลลอฮ์ ไม่เลย แต่บนพื้นฐานของความอดสาหะและความสามารถที่ฉันมี”²

ในครั้งนั้นท่านได้ปฏิเสธที่จะรับตำแหน่งผู้นำ เพราะท่านไม่ยอมรับเงื่อนไขที่มีการนำเสนอให้แก่ท่าน อนึ่ง สำหรับท่าน ความปรารถนาที่มีต่ออำนาจการปกครองไม่อาจเทียบได้กับความปรารถนาในการรักษาอุดมการณ์ที่ท่านมี เมื่อไม่นานมานี้ผู้เขียนได้อ่านความคิดเห็นที่น่าสนใจของ ดร. อิสมาอีล อัชชุกฎี³ เกี่ยวกับเหตุการณ์นี้ที่ท่านกล่าวว่า:

"มุสลิมรุ่นแรก (ขออัลลอฮ์ทรงพึงพอพระทัยในพวกเขา) ต้องการจะทำให้แนวทางการเมืองและการบริหารปกครองรัฐ (ของพวกเขา) เป็นส่วนหนึ่งของชะรีอะฮ์ หากว่าอิมามอะลี บินอับิฏฏอลิบ (ขออัลลอฮ์ทรงเทิดเกียรติไบบหน้าของท่าน) ไม่ลุกขึ้นยับยั้งเสียก่อน ซึ่งการลุกขึ้นยับยั้งของท่านในครั้งนั้นก็ต้องแลกมาด้วยการสูญเสียตำแหน่งคอลีพะหุอุมร์ไป ในครั้งแรกที่มีการนำเสนอตำแหน่งดังกล่าวให้แก่ท่าน เมื่อท่านได้ปฏิเสธการปฏิบัติตามแนวทางของผู้อาวุโสทั้งสอง หลังจากการปฏิบัติตามคัมภีร์ของอัลลอฮ์และแบบฉบับของศาสดาของพระองค์ ทั้งนี้ก็เพราะว่าท่านมองว่าแนวทางดังกล่าวเป็นเพียงการวินิจฉัยส่วนตัวของมนุษย์ ซึ่งคนที่มาหลังจากคนรุ่นก่อนก็สามารถที่จะมีทัศนคติที่แตกต่างกันไปจากนั้นได้ การเสียดสีของอิมาม (ขออัลลอฮ์ทรงเทิดเกียรติไบบหน้าของท่าน) ในครั้งนั้นได้รักษาบทบัญญัติที่ตายตัวของศาสนาไว้ไม่ให้ปะปนกับทัศนคติส่วนบุคคล"⁴

นอกจากนี้นักประวัติศาสตร์ยังได้กล่าวถึงการที่อิมามอะลีปลีกตัวออกจากการคัดเลือกผู้นำหลังจากที่คอลีพะหุอุมร์อุมร์ผู้สังหาร เพียงแต่ว่ามวลชนในขณะนั้นได้ร้องขอให้ท่านขึ้นรับตำแหน่ง อิบนุกะษีร์กล่าว

¹ อิบนุกฎัยบะฮ์ อัลดัยนูนี. (1387). *อัลอิมามะฮ์ วัลสืยาสะฮ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ไคโร: มุฮัดดะฮะฮ์ อัลหะละบี วัชรอกาฮ์, หน้า 12

² อิบนุกะษีร์. (2001). *อัลบิดายะฮ์ วันนินฮายะฮ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). เบรุต: ดาร อัลกุตูป อัลอิลมียะฮ์, หน้า 142

³ นักวิชาการและนักการเมืองชาวคูเวต

⁴ อิสมาอีล อัชชุกฎี. *อัลอิสลาม อัลละฮ์นูนีดี*. อัชชัรค์ อัลเอาชีอุม. 7 มิถุนายน 1998

ว่า "อะลีได้ปฏิเสธที่จะยอมรับตำแหน่งผู้นำตามที่พวกเขาขอ พวกเขาขอร้องท่านซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนกระทั่งท่านต้องหนีเข้าไปอยู่ในฮาอิฎบุนนีอัมรุ บินมับดุล แล้วปิดประตูลง แต่พวกเขาก็ตามมาพร้อมกับก๊อหละฮ์และซุบัยร์ พวกเขาเคาะประตูแล้วกล่าวกับท่านว่า สิ่งนี้ไม่อาจดำรงอยู่ได้โดยปราศจากผู้นำ ซึ่งพวกเขาได้ยื่นกรานขอร้องจนท่านตอบรับ"¹

และเมื่อท่านขึ้นรับตำแหน่งคอลีฟะฮ์ ท่านก็ต้องเผชิญกับสงครามที่สร้างขึ้นโดยฝ่ายตรงข้ามในสงครามอูฐู คิฟฟิน และนะฮ์รอวาน ทั้งนี้เพื่อรักษาความมั่นคง เสถียรภาพ และความสามัคคีของประชาชาติอิสลามไว้ การเผชิญหน้าเหล่านั้นเป็นสิ่งที่เจ็บปวดและหนักอึ้งสำหรับตัวท่าน และถ้าหากว่าท่านไม่ได้อยู่ในตำแหน่งที่มีหน้าต้องรับผิดชอบ ท่านก็จะออกห่างจากความขัดแย้งกับผู้ทีกระหายในตำแหน่งและอำนาจ ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่ท่านไม่ต้องการ "ขอสาบานด้วยพระผู้ทรงเผยเมล็ดพันธุ์และสร้างชีวิต หากว่าไม่มีการปรากฏของผู้คน และการเกิดขึ้นของข้อพิพาทการณ์การมีอยู่ของผู้ช่วยเหลือ และพันธสัญญาที่อัลลอฮ์ได้มอบไว้แก่ปวงปราชญ์ที่จะต้องไม่นิ่งเฉยต่อความอึมหมิพิมันของผู้ธรรมและความหิวโหยของผู้ถูกอธรรม ฉันก็จะวางเชือกของมันเป็นงบนบังเหียน และจะรินแก้วสุดท้ายของมันด้วยแก้วใบแรก และพวกท่านจะได้พบว่าโลกของพวกท่านใบนี้สำหรับฉันแล้วด้อยค่ายิ่งกว่าการจามของแพะตัวเมียเสียอีก"²

การทำสนธิสัญญาของอิมามอะลี

เช่นเดียวกับท่าทีของอิมามอะลี ท่าทีของบรรดาอิมามแห่งทางนำภายหลังจากท่านก็เป็นเช่นที่อิมามอะลีที่ได้ทำสนธิสัญญากับมูอาวียะฮ์ แม้ว่าท่านจะเป็นคอลีฟะฮ์ที่ชอบธรรมซึ่งมวลมุสลิมให้สัตยาบันต่อท่านหลังจากการจากไปของบิดา ซึ่งการให้สัตยาบันต่อท่านนั้นครอบคลุมทั้งอิรัก เปอร์เซีย ฮิญาซ และเยเมน แต่เมื่อท่านตระหนักว่ามูอาวียะฮ์ขึ้นกรานที่จะยึดอำนาจ และเขาพร้อมที่จะทำทุกวิถีทางเพื่อบรรลุไปสู่เป้าหมายนั้น และเมื่อท่านตระหนักว่าการเผชิญหน้าทางทหารหมายถึงการเข้าสู่สงครามกลางเมืองที่ตามมาด้วยการทำลายล้างที่ไม่มีผู้ใดสามารถรับประกันถึงผลที่จะตามมาของมันได้ เนื่องจากการที่มูอาวียะฮ์ได้ใช้วิธีการต่าง ๆ นานา ในการบรรลุถึงเป้าหมาย ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงตกลงที่จะสงบศึกและยอมสละอำนาจการปกครอง

อัลฮากิมรายงานจากญบัยร์ บินนุฟัยรว่า ฉันกล่าวกับอัลอะลีว่า ผู้คนต่างกล่าวว่าท่านต้องการเป็นคอลีฟะฮ์ ท่านจึงพูดว่า “กะโหลกของชาวอาหรับ (หมายถึงชีวิตของพวกเขา - *ผู้แปล*) อยู่ในอุ้งมือของฉัน

¹ อิบน์กะษีร. (2001). *เรื่องเดิม*. เล่ม 7 หน้า 218

² อัซซะรีฟ อีรราวญี. (1967). *นะฮ์ญุลบะลาเฮาะฮ์*. คุตบะฮ์ 3. เบรุต: ดาร อัลกุตุบ อัลลูนานี.

พวกเขาต่อสู้กับคนที่ฉันทต่อสู้ และเป็นมิตรกับผู้ที่ฉันทเป็นมิตร แต่ฉันทได้ทิ้งมันไปเพื่อแสวงหาความพึงพอใจ
พระทัยของพระเจ้า และรักษาไว้ซึ่งโลหิตของประชาชาติของมุหัมมัด¹

อิมามศอดิกกับการเคลื่อนไหวของอับบาติยะฮ์

หลังจากเกิดความไม่พอใจขึ้นในหมู่ประชาชนที่ลุกขึ้นต่อต้านการปกครองของราชวงศ์อุมัยยะฮ์ พวกเขาอับบาติยะฮ์ก็ทำการเคลื่อนไหวเพื่อแย่งชิงอำนาจ พวกเขาชูคำขวัญเรียกร้องให้ผู้คนให้การสนับสนุน
อะฮ์ลุลบัยต์และแก้แค้นให้แก่พวกท่าน อีกทั้งยังเสนอให้อิมามญะฮ์ฟัร อัศศอดิก เข้าร่วมเป็นผู้นำในการ
เคลื่อนไหวและการปฏิวัติของพวกเขา แต่ท่านกลับปฏิเสธคำเชิญชวนดังกล่าวนั้น อามูมุลอิหม่าม อับดุลฮาคิม อับดุลฮาคิม (ซึ่ง
เป็นผู้นำในการสู้รบกับพวกอุมัยยะฮ์) ได้ส่งสาส์นถึงท่านโดยกล่าวว่า “ฉันทได้ชี้แจงเรื่องนี้อย่างชัดเจนแล้ว
และฉันทได้เรียกร้องผู้คนละทิ้งการจงรักภักดีต่อพวกอุมัยยะฮ์ไปสู่การจงรักภักดีต่ออะฮ์ลุลบัยต์ ดังนั้น หาก
ท่านปรารถนาจะไม่มีความจำเป็นอันใดที่จะต้องลี้ภัยต่อไป” ทว่าอิมามได้ตอบสาส์นฉบับนั้นไปว่า “ท่าน
มิได้เป็นคนของเรา และเวลานี้ก็ไม่ใช่เวลาของเรา”² ในอีกเหตุการณ์หนึ่ง อามูมุลอิหม่าม อับดุลฮาคิม อับดุลฮาคิม ซึ่งเป็น
หนึ่งในผู้นำในการเคลื่อนไหวของอับบาติยะฮ์ ได้ส่งสาส์นถึงท่านเพื่อเชิญชวนให้ท่านมาเป็นผู้นำขบวนการ
ปฏิวัติ แต่อิมามศอดิกก็ปฏิเสธคำเรียกร้องของเขา³

อิมามริฎอกับการมีส่วนร่วมในการปกครอง

เพื่อเพิ่มความชอบธรรมแก่อำนาจการปกครองที่ตนมี คอลีฟะฮ์ อับดุลฮาคิม แห่งราชวงศ์อับบาติยะฮ์
จึงต้องการดึงตัวอิมามริฎอเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองของเขา ดังนั้นเขาจึงเสนอให้ท่านเป็นรัชทายาท
แต่อิมามริฎอได้ปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าว ซึ่งหากไม่ใช่เพราะแรงกดดันและการยั่วยุของอับดุลฮาคิม อิม
มามก็คงจะไม่ตกลงปลงใจที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองของเขา แต่ถึงกระนั้น ท่านก็ยินยอมที่จะมีส่วน
ร่วมในเชิงสัญลักษณ์เพียงเล็กน้อย แต่มิได้ยอมรับตำแหน่งหน้าที่ในการบริหารปกครองแต่อย่างใด

แหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์บางแหล่งระบุว่า อับดุลฮาคิมเสนอให้แก่อิมามอะลี อับดุลฮาคิมว่า เขาจะ
ยอมสละอำนาจการปกครองและมอบตำแหน่งคอลีฟะฮ์ให้แก่ท่าน แต่อิมามริฎอได้ปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าว

¹ ญะลาละุดดีน อัซซุลญูญี. (1994). *ตารีก อัคคูละฟะฮ์*. เบรุต: دار อัลญะบัล. หน้า 2277

² บากิร ชะรีฟ อัลดุรอซี. (1413). *อัศร อัลดอิมาม อัศศอดิก*. เบรุต: دار อัลญะบัล. หน้า 77

³ *เรื่องเดียวกัน* หน้า 74

เช่นกัน อิบนุกะษีร์กล่าวในอัลบิคายะฮ์ วันนิฮายะฮ์ว่า “อัลมะอฺมูน ตั้งใจที่จะมอบตำแหน่งคอลีฟะฮ์ให้แก่ท่าน แต่ท่านปฏิเสธ ดังนั้นเขาจึงตั้งให้ท่านเป็นรัชทายาทแทน”¹

จุดยืนของอะฮ์ลุลบัยต์

หากบรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์เห็นว่าคนมีสิทธิอันชอบธรรมในการเป็นผู้นำ แล้วเหตุใดพวกท่านจึงไม่แสวงหาโอกาสในการขึ้นครองอำนาจ ยิ่งไปกว่านั้น เหตุใดจุดยืนของพวกท่านจึงมีลักษณะที่ไม่เต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

เราสามารถเข้าใจจุดยืนของบรรดาอิมามได้จากข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้ คือ

ภารกิจแรกและภารกิจหลักของบรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์ก็คือ การพิทักษ์รักษาศาสนาและการอรรถาธิบายชะรีอะฮ์ ส่วนการแบกรับภาระในการบริหารปกครองนั้นถือเป็นภารกิจรองเมื่อเทียบกับภารกิจหลักที่พวกท่านมี และหากภารกิจทั้งสองขัดแย้งกัน เช่น เกิดมีกลุ่มหนึ่งทะเลาะทะเลาะและการแก่งแย่งอำนาจทางการเมืองที่เต็มไปด้วยผลประโยชน์ทับซ้อน สิ่งที่พวกท่านจะให้ความสำคัญก่อนเป็นอันดับหนึ่งก็คือภารกิจแรก

หัยค์มูฮัมมัดมะฮ์ดี ฮัมสุตดิน (ขอพระเจ้าทรงเมตตาท่าน) ได้แสดงทัศนะที่น่าสนใจของท่านไว้เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในหนังสือของท่าน “ระบบการปกครองและการบริหารในอิสลาม” (นิซอม อัลฮุกุม์ วัลอิดาเราะฮ์ ฟิลอิสลาม) ภายใต้หัวข้อ “สาระตะของความเป็นอิมามและภารกิจขั้นต้นของอิมามสำหรับชาวชีอะฮ์” (มาฮิยะฮ์ อัลอิมามะฮ์ วะมัศอูลีอะฮ์ อัลอิมาม อัลอูลา อินคัซชีอะฮ์) ซึ่งเราสามารถสรุปทัศนะที่ท่านกล่าวไว้ได้ว่า หน้าที่หลักที่เป็นแก่นแท้ของความเป็นอิมาม และพื้นฐานการประทานบัพญญัตจากพระผู้เป็นเจ้าของพระองค์ในทางความเชื่อและบัพญญัตอิสลาม (ตามความเชื่อของชีอะฮ์อิมามิยะฮ์) ก็คือ หน้าที่ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับอิสลามโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นหลักความเชื่อ บัพญญัต ซึ่งพวกท่านมีหน้าที่ในการพิทักษ์รักษา เผยแพร่ และอรรถาธิบาย ส่วนหน้าที่ในทางการเมืองการปกครอง ถือเป็นหน้าที่รองของบรรดาอิมามและไม่ถือเป็นสาระสำคัญของความเป็นอิมามแต่อย่างใด เป็นไปได้ที่จะเกิดบางสถานการณ์ที่ขัดขวางไม่ให้อิมามสามารถปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองได้ โดยที่สิ่งนั้นมิได้ส่งผลต่อความเป็นอิมามของท่านแต่อย่างใด ดังนั้น หน้าที่หลักของอิมามก็คือ การสืบทอดภารกิจของศาสนาที่นอกเหนือจากการรับวิรณฺ์เท่านั้น

อนึ่ง การศึกษาด้วยทราขงานที่มาจากอะฮ์ลุลบัยต์ในประเด็นเรื่องความเป็นอิมามทำให้เราเข้าใจได้ว่า หน้าที่ที่สำคัญที่สุดของพวกท่านคือหน้าที่อันดับแรก ในแง่ของความจำเป็นและความสำคัญ และความ

¹ อิบนุกะษีร์. (2001). *เรื่องเดิม*. เล่ม 10 หน้า 265

ต้องของศาสนาและผู้คนที่มีความเชื่อมั่น รวมไปถึงความเหมาะสมที่บรรดาอิมามมีเหนือกว่าผู้อื่น ส่วนหน้าที่รองของพวกท่าน ซึ่งก็คือการบริหารปกครองทางการเมืองนั้น มีเพียงบางตัวบทเท่านั้นที่กล่าวถึงเรื่องนี้

ชัยค์ซามุ้ดดีนได้ศึกษาตัวบทที่กล่าวถึงเรื่องตำแหน่งอิมามจากแหล่งข้อมูลสำคัญของชีอะฮ์สองแหล่ง นั่นคือ อัลกาฟี ของชัยค์กุลัยนี (เสียชีวิต ฮ.ศ. 328) และหนังสือ (อัลล อัจชะรออ์) ของชัยค์ศอคูร (เสียชีวิต ฮ.ศ. 381) เพื่อยืนยันว่าตัวบทได้ให้น้ำหนักไปบนหน้าที่หลัก ซึ่งมีทั้งตัวบทและบริบทแวดล้อมมากมายที่ยืนยันถึงสิ่งนี้ ซึ่งบางตัวบทแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความสำคัญที่สุดของหน้าที่หลักที่พวกท่านมี¹

หนทางที่ชอบธรรม

หากว่าการปกครองรัฐเป็นหน้าที่ของบรรดาอิมาม และเป็นหนทางที่จะช่วยให้พวกท่านบรรลุถึงเป้าหมายในการเผยแผ่ศาสนา แต่ถึงกระนั้น วิธีการเข้าถึงอำนาจการปกครองและกลไกในการได้มาซึ่งอำนาจก็ต้องสอดคล้องกับคำสอนและบทบัญญัติของอิสลามด้วย ดังนั้น อำนาจการปกครองจึงไม่ถือเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา หากได้มันมาด้วยวิธีการที่ขัดแย้งต่อคุณค่าและกฎเกณฑ์ของอิสลาม

ด้วยเหตุนี้เอง บรรดาอิมามจึงปฏิเสธวิธีการที่คดโกงในการต่อสู้ทางการเมืองเพื่อบรรลุสู่อำนาจ และพวกท่านไม่ยอมรับอำนาจการปกครอง หากมันจะได้มาผ่านการบังคับและการใช้กำลัง หรือโดยการสมรู้ร่วมคิดและเล่ห์เพทุบาย แต่พวกท่านยึดมั่นในวิธีการที่โปร่งใสและซื่อสัตย์ และเคารพในเจตจำนงและทางเลือกของประชาชน แม้ว่าสิ่งนั้นจะนำไปสู่การสูญเสียผลประโยชน์ เอกสิทธิ์ และผลประโยชน์ทางการเมืองของพวกท่านก็ตาม เพราะสำหรับพวกท่านแล้วหลักการเป็นสิ่งที่เป็ทั้งหนทางและเป้าหมาย และนี่คือสิ่งที่อิมามอะลีได้เคยอธิบายไว้โดยกล่าวว่า “ขอสาบานต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้า มุอาวิยะฮ์มิได้ฉลาดหลักแหลมมากไปกว่าฉัน แต่เขาเป็นคนคดโกงและชั่วช้า และถ้าไม่ใช่เพราะความเกลียดชังในการคดโกงแล้วละก็ ฉันก็คงเป็นคนฉลาดหลักแหลมที่สุดคนหนึ่ง”²

และในอีกโอกาสหนึ่งท่านกล่าวว่า "พวกท่านจะให้ฉันแสวงหาชัยชนะโดยการกดขี่ผู้ที่ฉันถูกกำหนดให้มีอำนาจเหนือพวกเขากระนั้นหรือ ขอสาบานด้วยพระเจ้า ฉันจะไม่ทำเช่นนั้น ทรายใดที่กาลเวลายังคงอยู่ และดวงดาวยังโคจร"³

¹ มุหัมมัดมะฮ์ดี ซามุ้ดดีน. (1991). *นิซอม อัลฮุกุม์ วัลอิดาเราะฮ์ ฟิลอิสลาม*. เบรุต: มุอัสสะซะฮ์ อัลเคดาลียะฮ์. หน้า 325-326

² อัจชะรีฟ อรรอฎี. (1967). *เรื่องเดิม*. คุฏบะฮ์ที่ 200

³ *เรื่องเดียวกัน* คุฏบะฮ์ที่ 126

ดังนั้น จึงดูเหมือนว่าหนทางอันชอบธรรมในการขึ้นสู่อำนาจที่บรรดาอิมามยอมรับก็คือการเลือกและความพึงพอใจของประชาชน ไม่ใช่การบังคับ การสมคบคิด หรือการปฏิวัติรัฐประหาร อิมามอะลีกล่าวไว้ในครั้งหนึ่งว่า “ศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ได้มอบพันธสัญญาแก่ฉันว่า โอบุศรแห่งอบีฏอลิบ ความจงรักภักดีของประชาชาติของฉันเป็นสิทธิ์ที่เจ้าพึงได้รับ ดังนั้น หากว่าพวกเขามอบความจงรักภักดีให้แก่เจ้าโดยสันติ และมีความพึงพอใจในตัวเจ้าอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ ก็จงปกครองพวกเขา แต่หากว่าพวกเขาขัดแย้งกันในเรื่องของเจ้าก็จะปล่อยพวกเขาไปในสภาพที่พวกเขาเป็นกันอยู่”¹

เอกภาพของประชาชาติอิสลาม

ไม่มีสิ่งใดจะส่งผลเสียต่อเอกภาพของประชาชาติและความปรองดองของสังคมได้มากไปกว่าความขัดแย้งทางการเมือง อันเนื่องมาจากการที่ประชาชาติหนึ่งได้แตกออกเป็นนิกายและกลุ่มก้อนต่าง ๆ ซึ่งกลายเป็นประตูก่อไปสู่ความขัดแย้ง และนำมาซึ่งการนองเลือด การละเมิดสังคัลสิทธิ์ และการสูญเสียเสถียรภาพและความมั่นคง และแม้ว่าบรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์จะเชื่อมั่นในสิทธิในการเป็นผู้นำและการปกครองของพวกเขา แต่พวกเขาก็พร้อมสละสิทธิ์นั้นหากมันจะนำไปสู่การปะทะกันภายใน ด้วยเหตุนี้คุณธรรมและความห่วงใยในเอกภาพของประชาชาติที่พวกเขามีจึงหักห้ามไม่ให้พวกเขานำตนเองเข้าไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง และการทุ่มเทความพยายามในการแย่งชิงอำนาจจากชนชั้นปกครอง

อิบนูอบิลหะดีด ในบทอธิบายนะฮ์ญุลบะลาเกาะฮ์ของเขาได้อ้างถึงคำเทศนาของอิมามอะลีที่กล่าวว่า: “ฉันเห็นว่าความอดทนกับสิ่งนั้นดีกว่าการทำให้เกิดความแตกแยกในถ้อยคำ (หมายถึงความคิด - ผู้แปล) ชาวมวลมุสลิม และทำให้พวกเขาต้องหลังเลียดกันเอง ในขณะที่ผู้คนยังคงใหม่กับอิสลาม”²

การต่อสู้ของอิมามหุสัยน

จากข้อเท็จจริงที่อธิบายไปข้างต้นเราจะเข้าใจการต่อสู้ของอิมามหุสัยนได้อย่างไร อิมามหุสัยน เช่นเดียวกับอิมามแห่งทางนำท่านอื่น ๆ มีความห่วงใยต่อเอกภาพของประชาชาติ ยึดมั่นในบทบัญญัติห่างไกลจากแรงจูงใจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน และให้ความสำคัญกับบทบาททางศาสนาในการเผยแพร่และปกป้องรักษาชะรีอะฮ์ แล้วเหตุใดสิ่งที่เกิดขึ้นในสมัยของท่านจึงแตกต่างจากสิ่งที่เกิดขึ้นในสมัยของอิมาม

¹ ซัยด์หุสัยน อะลี อัลมุนตะซีรี. (1988). *ดิรอฮาด ฟิ วิลายะติลฟะกีฮ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เบรุต: อัดดาร์ อัลอิสลามียะฮ์. เล่ม 1 หน้า 505

² อิบนูอบิลหะดีด. (1987). *ซัรห์ นะฮ์ญุลบะลาเกาะฮ์*. เบรุต: ดาร์ อัลญะบัล. เล่ม 1 หน้า 308

ท่านอื่น ๆ จนการลุกขึ้นต่อกรกับผู้มีอำนาจได้นำไปสู่การเป็นมรดกศักดิ์สิทธิ์ของท่านในโศกนาฏกรรมที่เลวร้ายที่สุด

ใครก็ตามที่ศึกษาบริบทแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ในช่วงเวลานั้น และใคร่ครวญถึงสถานการณ์และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น ก็จะตระหนักได้ว่ากรณีของหุสัยน์นั้นเป็นกรณีพิเศษ ด้วยข้อสังเกตต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การขึ้นเป็นคอลีฟะฮ์ของยะซีด บินมูอาวิยะฮ์ ด้วยการสืบทอดตำแหน่งต่อจากบิดานั้นเป็นการก่อให้เกิดสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่เป็นที่คุ้นชินของประชาชาติอิสลาม

2. ยะซีดเป็นบุคคลที่มีความประพฤติเลวทรามและมีอุปนิสัยต่ำช้า เขาละเมิดคำสอนของศาสนาและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนอย่างเปิดเผย นักประวัติศาสตร์ เช่น อักฎอบะรี รายงานว่าคณะผู้แทนจากชาวมะดีนะฮ์ รวมถึงอับดุลลอฮ์ บิน ฮันซอละฮ์ อัลอันศอรี (ผู้ได้รับการชำระล้างจากทวยเทพ) และอับดุลลอฮ์ บินอับมูฏ อัลมุนชิร บินอัสซุบัยร์ และผู้คนที่มิได้เกิดติดมาจากเมืองมะดีนะฮ์มาเข้าพบ ยะซีด บินมูอาวิยะฮ์ ซึ่งเขาได้ให้เกียรติคนเหล่านั้นและปฏิบัติต่อพวกเขาเป็นอย่างดี อีกทั้งยังให้รางวัลแก่พวกเขาอีกมากมาย หลังจากนั้นพวกเขาก็เดินทางกลับไปยังเมืองมะดีนะฮ์ ยกเว้นมุนชิร บินอัสซุบัยร์ หลังจากที่ถูกกลับมาพวกเขาก็ตำหนิยะซีดและอูดะบะฮ์โดยกล่าวว่า “พวกเราเดินทางกลับมาจากชายคนหนึ่งที่ไม่มีศาสนา ดื่มสุรา คิดพิณ ร่ายล้อมด้วยนักร้อง เล่นกับสุนัข และใช้เวลาในยามค่ำคืนในการสนทนากับพวกที่ไร้สาระและเด็กหนุ่ม”¹

3. การปรากฏขึ้นของฐานมวลชนที่จำนวนหนึ่งในประชาชาติที่เรียกร้องให้อิมามหุสัยน์ลุกขึ้นต่อสู้ นั่นก็คือประชาชนชาวกุฟะฮ์ ซึ่งมีจำนวนมากและมีชื่อเสียงในการรบมาอย่างยาวนาน พวกเขาได้ส่งสาส์นนับพันฉบับไปสู่ท่านพร้อมด้วยคณะผู้แทนจำนวนมาก เพื่อเรียกร้องให้ท่านเดินทางไปหาพวกเขาและยอมรับการให้สัตยาบันของพวกเขา ทำให้หุสัยน์ต้องตกอยู่เบื้องหน้าความรับผิดชอบทางศาสนาที่ไม่เคยเกิดขึ้นกับอิมามท่านใดนอกจากบิดาของท่าน อะลี และพี่ชายของท่าน หะสัน ที่ได้ตอบรับเสียงเรียกร้องของมวลชนและยื่นหัตถ์ปฏิบัติหน้าที่ของพวกเขาตามคำเรียกร้องของประชาชน ดังนั้น ไม่มีหนทางใดที่หุสัยน์จะปฏิเสธคำเรียกร้องดังกล่าว มิฉะนั้น ท่านจะต้องถูกพิพากษาจากประวัติศาสตร์และประชาชาติต่อการที่ท่านละทิ้งโอกาสและปฏิเสธที่จะแสดงความรับผิดชอบต่อชะตากรรมของประชาชน และถึงแม้ว่าท่านจะรู้ถึงผลลัพธ์และชะตากรรมที่ท่านต้องประสบ แต่สิ่งนั้นก็มิถือเป็นเหตุผลที่ท่านจะนำมาอ้างในการปฏิเสธความรับผิดชอบได้แต่อย่างใด

¹ มุหัมมัด บินญะรียร์ อักฎอบะรี. (1409). *เรื่องเดิม*. เล่ม 4 หน้า 368

4. ถึงกระนั้นก็ตาม อิมามหุสัยน์ก็ยังพยายามหลีกเลี่ยงการปะทะกับกองทัพของอุมัยยะฮ์ อีกทั้งยังได้เสนอหลายต่อหลายครั้งให้พวกเขาปล่อยท่านไปยังหัวเมืองใดหัวเมืองหนึ่ง หรือไม่ก็ให้ท่านกลับไปยังเมืองมะดีนะฮ์มากกว่าหนึ่งสถานการณ์ แต่พวกเขายืนกรานให้ท่านยอมจำนนต่อพวกเขา และให้สัตย์ปฏิญาณอย่างต้อยต่ำว่าจะจงรักภักดีต่อยาซิด และเมื่อท่านได้ปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าวนั้นพวกเขาก็จึงกรีธาทัพเข้าโจมตีท่าน

ในคำปราศรัยครั้งแรกของท่านต่อหน้ากองทหารกลุ่มแรกของราชวงศ์อุมัยยะฮ์ที่เข้ามาเผชิญหน้ากับท่าน โดยการนำของอัลสุร บิน ยะซิด อรรียาฮิ ท่านกล่าวว่า “ฉันได้มาหาพวกท่านก็เพราะว่ามีสาส์นของพวกท่านมาถึงฉัน และทูตของพวกท่านได้มาหาฉันแล้วบอกให้ฉันเดินทางมาหาพวกท่าน เพราะพวกท่านไม่มีผู้นำ เพื่อว่าอัลลอฮจะทรงรวมเราไว้ในทางนำ ซึ่งหากพวกท่านเป็นเช่นนั้นฉันก็ได้มาพบพวกท่านแล้ว แต่หากพวกท่านรังเกียจการมาของฉัน ฉันก็จะกลับไปยังสถานที่ซึ่งฉันมาจากมา”¹ และในคำเทศนาของท่านในวันที่ลิมูหฺรอม ท่านกล่าวกับพวกเขาว่า “โอ้ฟองชน หากพวกท่านรังเกียจฉัน ก็ให้ฉันเดินทางไปจากพวกท่าน ไปยังสถานที่ปลอดภัยของฉันบนแผ่นดินนี้”²

แหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์บางแหล่งระบุว่า ได้เกิดการพูดคุยกันขึ้นระหว่างอิมามหุสัยน์และผู้บัญชาการกองทัพอุมัยยะฮ์ อุมร์ บิน สะอ์ด ซึ่งจบลงด้วยข้อตกลงในการส่งอิมามหุสัยน์กลับไปยังมักกะฮ์ มะดีนะฮ์ หรือดินแดนบางแห่งจากชายแดน ซึ่งอิบнуสะอ์ดได้เขียนจดหมายไปถึงอิบнуซียาดเพื่อแจ้งเรื่องนี้ให้เขาทราบ และอิบнуซียาดเองก็เกือบจะตกลง หากว่าอิมรฺ บินซุลญาฮันไม่คัดค้าน ยุยงให้อิบнуซียาดปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าวนี และยืนกรานที่จะใช้กำลังในการสู้รบ³

การปฏิบัติของกลุ่มอะละวี⁴

สำหรับการปฏิบัติของพวกอะละวินั้นนั้นไม่เคยปรากฏว่ามีอิมามท่านใดเป็นผู้นำ และบางครั้งอิมามก็แนะนำผู้นำของขบวนการเหล่านั้นให้ละทิ้งการเผชิญหน้าด้วยอาวุธ แต่แรงกดดันมหาศาลที่กองทัพมพวกอะละวีและพลพรรคของพวกเขามาจากผู้ปกครองทำให้ความขัดแย้งปะทุขึ้น จนนำไปสู่การเผชิญหน้ากันด้วยความรุนแรง

¹ บากิร ชะรีฟ อัลกุรอซี. (1993). *หะยาต อัลอิมาม อัลหุสัยน์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). เบรุต: ดาร อัลบะลาเฮาะฮ์. หน้า 75

² *เรื่องเดียวกัน* หน้า 187

³ *เรื่องเดียวกัน* หน้า 128, 130

⁴ หมายถึง ลูกหลานอิมามอะลี - ผู้แปล

อย่างไรก็ดี การศึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วนเกี่ยวกับการปฏิบัติในแต่ละครั้งเผยให้เห็นถึงบทบาทของสถานการณ์ภายนอกในการจูงจูงการปฏิบัติ ตลอดจนทัศนคติในการระมัดระวังและการปลื้มตัวของอิหม่ามจากการที่จะมีบทบาทใด ๆ ในการปฏิบัติ หรือการแสดงการสนับสนุนใด ๆ ต่อการปฏิบัติดังกล่าว แน่ใจว่าบรรดาอิหม่ามเข้าใจเหตุผลของการเคลื่อนไหวเหล่านั้นดี และรู้สึกเจ็บปวดกับโศกนาฏกรรมและความโหดร้ายที่เกิดขึ้นกับพวกเขา อีกทั้งพวกท่านยังไม่เคยละเว้นที่จะยกย่องผู้บริสุทธิ์ใจในหมู่พวกเขาไว้ในหมู่ผู้ศรัทธาเมื่อมีโอกาส

สมรภูมิแห่งความตื่นรู้

จริงอยู่ที่การปะทะและการเผชิญหน้ากับสภาพความจริงที่เป็นอยู่ด้วยความรุนแรงไม่ถือเป็นแนวทางที่บรรดาอิหม่ามนำมาปฏิบัติ แต่นั่นก็ได้หมายความว่าพวกท่านจะละทิ้งหน้าที่หรือบทบาทใด ๆ ที่มีต่อสังคมและทางการเมือง ทั้งนี้ พวกท่านได้แสดงความรับผิดชอบในเรื่องนี้โดยเน้นย้ำถึงคุณค่าและหลักการของอิสลามที่จะต้องมียุติธรรมเหนืออำนาจทางการเมือง และโดยการเตือนให้มวลมุสลิมต่อต้านการกดขี่ข่มเหง ความอยุติธรรม และการล่วงละเมิดสิทธิของผู้ที่อยู่ใต้การปกครอง พวกท่านถือว่าประชาชนทุกคนเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลความสงบเรียบร้อยของสังคม และชี้แนะประชาชนให้แสวงหาผู้นำที่ถูกต้องตามเงื่อนไขและบรรทัดฐานที่ควรจะเป็น ดังนั้น จึงมีคนหลายรุ่นที่ได้รับการอบรมบ่มเพาะจากพวกท่าน โดยคนกลุ่มนี้เชื่อมั่นในสิทธิและแนวทางของพวกท่าน จนกลายเป็นขบวนการมวลชนที่ก่อตัวขึ้นโดยยึดมั่นในความเป็นผู้นำทั้งทางโลกและทางศาสนาของพวกท่าน ซึ่งคนกลุ่มนี้ได้ขยายตัวและแพร่กระจายแม้จะมีแรงกดดันและอุปสรรคมากมายเพียงไร อีกทั้งพวกเขาก็ยังมอบตัวอย่างที่ชัดเจนแก่มวลมนุษยชาติในการดำเนินการทางการเมืองที่ยึดมั่นในอุดมการณ์และคุณค่าทางจริยธรรม และรักษาแนวทางของอิสลามและบทบัญญัติอันเป็นสัจธรรมให้พ้นจากจากอิทธิพลของความขัดแย้งและผลประโยชน์ทางการเมือง

บรรดาอิมามกับผู้ปกครองร่วมสมัย

บรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์มีแนวทางอย่างไรในการปฏิบัติกับรัฐบาลในยุคของพวกท่านที่กินเวลาอยู่เกือบสองร้อยห้าสิบปี

พวกท่านประกาศต่อสู้กับรัฐบาลเหล่านั้นด้วยอาวุธหรือไม่

หรือพวกท่านออกจากสนามแห่งความขัดแย้ง ละทิ้งเรื่องทางสังคม และหันไปให้ความสำคัญอยู่กับการเคารพภักดีต่อพระเจ้าและการแสวงหาความรู้

หรือพวกท่านมีส่วนร่วมในกิจการทางสังคมในระดับหนึ่ง

บรรดาอิมามต่างเชื่อว่าการเป็นผู้นำศาสนาประชาชาติเป็นตำแหน่งอันสูงส่งที่มาจากพระเจ้า ซึ่งไม่มีใครคู่ควรกับตำแหน่งนี้นอกจากผู้ที่พระเจ้าผู้ทรงสูงส่งทรงแต่งตั้งไว้ ผ่านศาสนทูตที่ได้รับการเลือกสรรของพระองค์ ซึ่งพระเจ้าผู้ทรงสูงส่งก็ได้ทรงประทานตำแหน่งนี้ให้แก่พวกท่านหลังจากที่พระองค์ได้ทรงเตรียมคุณสมบัติอันเหมาะสมให้แก่พวกท่าน ดังนั้น ใครก็ตามที่รับเอาอำนาจการปกครองมาเป็นของตนก็เท่ากับว่าเขาได้แย่งชิงตำแหน่งของบรรดาอิมามที่พระเจ้าได้ทรงกำหนดไว้ให้แก่พวกท่าน

อนึ่ง ผู้ปกครองของราชวงศ์อุมัยยะฮ์และอับบาสิยะฮ์เองก็ไม่ได้ขึ้นสู่อำนาจด้วยความยินยอมและการเลือกสรรของประชาชน แต่ผ่านการบังคับ การขู่เข็ญ และการสืบทอดอำนาจการปกครองภายในราชวงศ์ อีกทั้งพวกเขายังไม่ได้ดำเนินการปกครองตามคำสอนของหลักชะรีอะห์และหลักแห่งความยุติธรรมเลยแม้แต่น้อย

ดังนั้นจึงเป็นเรื่องธรรมดาที่บรรดาอิมามจะมีจุดยืนตรงกันข้ามกับรัฐบาลเหล่านั้น ซึ่งพวกเขาได้ทำการกดดันพวกท่านด้วยรูปแบบต่าง ๆ นานา เนื่องจากพวกท่านปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามความต้องการของพวกเขา

อย่างไรก็ตาม การละเมิดอำนาจที่บรรดาอิมามแสดงออกต่อรัฐบาลในสมัยของพวกท่านก็ไม่ได้หมายถึงการที่พวกท่านจะยอมรับแนวทางของความรุนแรงและการต่อสู้ด้วยอาวุธเหมือนกับที่กลุ่มคอวาริจญ์และซัยดียะฮ์มอง เพราะในทัศนะของบรรดาอิมาม การใช้ความรุนแรงเป็นแนวทางที่ไม่ถูกต้อง เว้นแต่ในกรณีที่ทำเป็นเท่านั้น

เช่นเดียวกันนี้ พวกท่านไม่เคยเลือกที่จะปลิกวิเวก หลีกหนีจากสังคม และผินหลังให้กับปัญหาของประชาชาติ เพราะชีวิตประวัติของพวกท่านเต็มไปด้วยเคลื่อนไหวและการปรากฏตัวในสังคม และแน่นอน สิ่งนี้ก็นำไปสู่ความจำเป็นในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจปกครองในยุคของพวกท่านอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

ความจำเป็นในการมีปฏิสัมพันธ์

แม้ว่าบรรดาอิมามจะไม่เห็นด้วยกับนโยบายทั้งหมดของผู้ปกครอง อีกทั้งพวกท่านยังไม่มีวามชื่นชอบในตัวของผู้ปกครองในเชิงส่วนบุคคล แต่ถึงกระนั้น พวกท่านก็มีความจำเป็นจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับพวกเขาในบางครั้ง ซึ่งอิมามจำเป็นจะต้องแสดงออกถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างพวกท่านกับผู้ปกครองเหล่านั้นก็เพื่อที่จะปกป้องและรักษาผลประโยชน์ทางสังคมให้แก่วงศ์ของของท่าน

บรรดาอิมามและวงศ์ของพวกท่านจำเป็นที่จะต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ซึ่งพวกท่านจำเป็นจะต้องรักษาความสัมพันธ์กับผู้ปกครองเพื่อรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ส่วนร่วม เนื่องจากผู้มีอำนาจปกครองมีความพร้อมด้วยกองกำลังกลางที่มีอำนาจ ซึ่งนับเป็นเรื่องยากที่จะต่อกรกับพวกเขาได้ด้วยกำลังอาวุธ

อนึ่ง ไม่มีความจำเป็นใดที่วงศ์แห่งอะฮ์ลุลบัยต์จะต้องทนอยู่ในสภาพที่อึดอัด ยากลำบาก และการถูกทำให้เป็นกลุ่มคนชายขอบ ตราบเท่าที่พวกเขาสามารถรักษาความมีตัวตนของพวกเขามาในสังคมไว้ได้ หลักการของอิสลามเองก็ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการปฏิเสธความยากลำบาก ดังที่พระเจ้าทรงสูงส่งได้ตรัสว่า “อัลลอฮ์ทรงต้องการให้สุเจ้าประสบกับความง่ายดายและไม่ทรงต้องการให้สุเจ้าพบความลำบาก”¹ และตรัสว่า “และพระองค์มิได้ทรงสร้างความยากลำบากใด ๆ แก่สุเจ้าในเรื่องศาสนา”²

อนึ่ง บทบัญญัติในเรื่องตะเกียะฮ์ ซึ่งหมายถึงการรักษาชีวิต ทรัพย์สิน และเกียรติยศ ภายใต้รายละเอียดที่กล่าวถึงในหลักนิติศาสตร์ก็เป็นเพียงพยานถึงข้อเท็จจริงข้อนี้

ในอีกแง่หนึ่ง บรรดาอิมามต่างให้ความสำคัญกับการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของอิสลามและประชาชาติ และถึงแม้ว่าพวกท่านจะถูกช่วงชิงสิทธิในการเป็นผู้นำไป ก็นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าพวกท่านจะไม่ใส่ใจต่อสิ่งที่เป็นประโยชน์สุขโดยรวมของศาสนาและสังคมอิสลาม

ดังนั้นพวกท่านจึงไม่ลังเลที่จะแสดงบทบาทและความคิดเห็นที่จะนำไปสู่การช่วยเหลือสังคมโดยรวม และรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชาติอิสลามไว้ และเนื่องจากสังคมถูกผูกโยงไว้กับผู้มีอำนาจปกครอง บรรดาอิมามจึงจำเป็นจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคนเหล่านั้น เพื่อที่จะคอยสอดส่องดูแล และ

¹ สุเราะฮ์ อัลบะกอเราะฮ์ โองการที่ 185

² สุเราะฮ์ อัลฮัจญ์ โองการที่ 78

ควบคุมไม่ให้การเมืองของรัฐอิสลามถูกบิดเบือนไปจากหนทางที่ถูกต้อง ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าพวกท่านมักจะคอยให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง และทำการชี้แจงให้พวกเขาเข้าใจถึงหลักการอันถูกต้องของอิสลาม

ระหว่างหลักการกับอารมณ์

บรรดาอิมามไม่ได้ยึดเอาอารมณ์ของพวกท่านเป็นที่ตั้งในการแสดงจุดยืนและการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม สำหรับพวกท่านแล้วไม่มีสิ่งทีเรียกว่าผลประโยชน์ส่วนตนที่พวกท่านจะต้องยึดถือสำคัญ สิ่งที่สำคัญสำหรับพวกท่านก็คือ ศาสนาและผลประโยชน์ของประชาชาติ ดังนั้นพวกท่านจึงไม่ใส่ใจต่อความอยุติธรรมและการกดขี่บีฑาที่พวกท่านต้องประสบเป็นการส่วนตัว อีกทั้งพวกท่านก็ไม่ได้นำสิ่งเหล่านั้นมาเป็นอุปสรรคขัดขวางการมีส่วนร่วมของพวกท่านในการสร้างประโยชน์ต่อสังคม

การกีดกันพวกท่านออกจากความเป็นผู้นำและการละเมิดสิทธิของพวกท่านทั้งทางวัตถุและจิตใจ มิได้ก่อให้เกิดเป็นปมในใจของพวกท่านจนทำให้พวกท่านต้องปลีกตัวจากสังคม หรือทำให้พวกท่านแสดงท่าทีปฏิบัติต่อผู้ปกครองด้วยความเกลียดชังในเชิงส่วนบุคคลและเผ่าคอยโอกาสในการแก้แค้นแต่อย่างใด

อิมามอะลีได้กล่าวในขณะที่ให้สัตยาบันต่อคอลีฟะฮ์อุมัยมานว่า “ท่านรู้ดีว่าฉันสมควรได้รับสิ่งนี้มากกว่าใคร และขอสาบานด้วยอัลลอฮ์ ฉันจะยอมจำนนต่อสิ่งที่สร้างความสงบสุขแก่มวลมุสลิม และสิ่งนั้นจะต้องไม่เป็นการอธรรมต่อผู้ใดยกเว้นกับตัวฉันเท่านั้น ทั้งนี้โดยเป็นไปเพื่อแสวงหาผลตอบแทน (จากพระเจ้า) และคุณความดี และเพื่อเป็นการแสดงความสมณะต่อสิ่งที่พวกท่านแก่งแย่งกันอันเป็นสิ่งประดับประดาอันสวยงาม”¹

คนบางกลุ่มอาจเข้าใจผิดคิดว่าบรรดาอิมามต่างมีความแค้นอย่างเป็นส่วนตัวต่อผู้ปกครอง และจากความเข้าใจดังกล่าวนี้ พวกเขาจึงแสดงท่าทีที่เป็นลบแม้แต่กับชื่อของคอลีฟะฮ์และผู้ปกครอง ในขณะที่หากเราย้อนกลับไปศึกษาชีวประวัติของบรรดาอิมาม เรากลับจะพบว่าพวกท่านนำชื่อเหล่านั้นมาตั้งเป็นชื่อลูก ๆ ของพวกท่าน

อิมามมูซา บินญะฮ์ฟัร อัลกาซิม ผู้มีชีวิตอยู่ร่วมสมัยกับคอลีฟะฮ์อับบาสิยะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด ซึ่งท่านเองถูกคอลีฟะฮ์คนนี้กดขี่ข่มเหงอย่างมากมาด้วยการคุมขัง จนกระทั่งท่านต้องเสียชีวิตในเรือนจำ แต่อิมามท่านนี้ก็มีบุตรคนหนึ่งชื่อฮารูน และอีกคนหนึ่งชื่ออูบัยดุลลอฮ์ เช่นเดียวกับที่ท่านมีบุตรที่ชื่อว่าอาอิชะฮ์²

¹ อัซซะรีฟ อัรรอฎี. (1967). *เรื่องเดิม*. คุฏบะฮ์ที่ 74

² ซัยคัมุฟีด มุหัมมัด บินมุหัมมัด บินอันนูอ์มาน. (1414). *อัลอิรชาด*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เบรุต: ดาร อัลมุฟีด. เล่ม 2 หน้า 244

อิมามมุหัมมัด อัลบากร เองก็เช่นกัน ท่านมีบุตรชายคนหนึ่งชื่ออูบัยดุลลอฮ¹

ในชื่อต่าง ๆ ของบุตรของอิมามอะลี บินฮุสัยน์ ซัยนูอาบิดีน ก็มีอุมร์และอับดุลเราะห์มาน²

เช่นเดียวกับบรรดาลูกหลานของอิมามหะสัน บินอะลี ก็มีนามว่า อุมร์ อับดุลเราะห์มาน ฎ็อลหะฮ์ และอูบัยกร⁴

อิมามอะลี บินอับฏอลิบ เองก็ยังได้ตั้งชื่อลูกคนหนึ่งของท่านว่าอุมร์ และตั้งชื่อลูกอีกคนหนึ่งว่าอูษมาน เช่นเดียวกับที่ท่านมีลูกชายหนึ่งหนึ่งที่มีกุนยะฮ์ว่าอูบัยกร⁵

นอกเหนือจากที่กล่าวมานี้ยังมีการสานสัมพันธ์ผ่านการแต่งงานระหว่างครอบครัวของอะฮ์ลุลบัยต์ กับครอบครัวของคอติฟะฮ์และผู้ปกครองบางคน เช่น อิมามอะลี บินอับฏอลิบที่แต่งงานกับอัสมาฮ์ บินติอุมัยส ซึ่งเป็นอดีตภรรยาของคอติฟะฮ์อูบัยกร หลังจากที่ท่านเสียชีวิต และมุหัมมัด บิน อูบัยกรก็ได้เติบโตมา โดยได้รับการเลี้ยงดูจากอิมามอะลี นอกจากนี้ คอติฟะฮ์ท่านที่สอง อุมร์ ก็ได้แต่งงานกับอุมมุลอุษมาน บุตรีของอิมามอะลี ตามที่มีบันทึกไว้ในตำราบางเล่มของชีอะฮ์ ซึ่งได้รับการยืนยันโดยชะรีฟ อัลมูรตะอู และนักปราชญ์กลุ่มหนึ่ง ในขณะที่ซัยคัมฟูตและนักปราชญ์อีกกลุ่มหนึ่งปฏิเสธเรื่องนี้⁶

ส่วนในกรณีของอิมามฮุสัยน์ก็เช่นกัน ท่านได้สมรสกับลัยลา บุตรีของอับดุลเราะฮ์ บินอูรวะฮ์ บินมัสอูด อัยษะกอฟี ซึ่งเป็นหลานสาวของออบูสุฟยาน บินหะร็อบ บินอุมัยยะฮ์ โดยที่มารดาของเธอคือ มัยมูนะฮ์ บุตรีของออบูสุฟยาน ด้วยเหตุนี้ อะลีอักบร บุตรของอิมามฮุสัยน์ จึงถือเป็นหลานของมูอาวิยะฮ์และยะซีดด้วยในทางหนึ่ง ซึ่งอุมร์ บินสะอ์ด ได้พยายามใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์ทางเครือญาติดังกล่าวนี้ในวันอาฮฺรอ โดยการส่งชายคนหนึ่งจากกองทหารของเขาไปเจรจากับอะลีอักบรว่า “ท่านมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับอิมามมุหัมมัด (หมายถึงยะซีด) และเราต้องการรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์นี้ ดังนั้น ถ้าท่านประสงค์ เราจะให้การคุ้มครองแก่ท่าน” แต่อะลี บินฮุสัยน์ กลับได้ตอบในเชิงเย้ยหยันและตะโกนบอกเขาว่า “เครือญาติของศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์คู่ควรแก่การปกป้องรักษายิ่งกว่าสิ่งใด”⁷

นอกเหนือจากท่านต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ บุคคลอีกท่านหนึ่งที่ควรกล่าวถึงในที่นี้ก็คืออิมาม ญะฮ์ฟัร อัศศอดิก ซึ่งมารดาของท่านคือฟัรวะฮ์ บินติลกอสิม บินมุหัมมัด บินอับฏอลิบ หลานสาวของคอติฟะฮ์ท่านที่หนึ่ง

¹ เรื่องเดียวกัน หน้า 176
² เรื่องเดียวกัน หน้า 155
³ เรื่องเดียวกัน หน้า 20
⁴ อนุลฟะร็อญ อัลอัศฟะฮานี. *มะกอติล อัฏฏอลิบียีน*. เบรุต: ดาร อัลมะฮารีฟ. หน้า 91
⁵ ซัยคัมฟูต มุหัมมัด บินมุหัมมัด บินอันนุอ์มาน. (1414). *เรื่องเดิม*. เล่ม 1 หน้า 354
⁶ มุหัมมัด ร็อยซะฮ์รี. (1421). *เมาสุอะฮ์ อัลอิมามอะลี บินอับฏอลิบ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กุม: ดาร อัลหะดีษ. เล่ม 1 หน้า 127
⁷ บากร ชะรีฟ อัลกูรอซี. (1993). *เรื่องเดิม*. เล่ม 3 หน้า 244

ออบูบักร์ อีกทั้งยังเป็นบุตรของอัสมาอ์ บินติอับดิรเราะห์มาน บินออบีบักร์ ด้วยเหตุนี้เอง จึงมีคำกล่าวหนึ่งของอิมามญะอ์ฟัรที่กล่าวว่า “ออบูบักร์ได้ให้กำเนิดฉันถึงสองครั้ง”¹

ประเด็นทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งยืนยันว่า ความสัมพันธ์ของบรรดาอิมามกับบรรดาคอลีฟะฮ์และผู้ปกครองในยุคของพวกเขาท่านนั้นอยู่เหนืออารมณ์ส่วนตัว โดยที่บรรดาอิมามต่างมีจุดยืนที่ชัดเจนต่อผู้ปกครองเหล่านั้น แต่คุณธรรมอันสูงส่งและความตระหนักในผลประโยชน์ส่วนรวมทำให้พวกเขาเลือกที่จะรักษาการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจปกครองไว้เสมอมา

ขอบเขตของความสัมพันธ์

ด้วยจุดยืนอันชัดเจนที่บรรดาอิมามมีต่อรัฐบาลในยุคของพวกเขา พวกเขาจึงไม่ยินยอมที่จะเป็นส่วนหนึ่งหรือให้การสนับสนุนรัฐบาลเหล่านั้น ซึ่งพวกเขาก็ได้อธิบายถึงจุดยืนดังกล่าวนี้แก่สานุศิษย์ของพวกเขาไว้ในโอกาสต่าง ๆ แต่ถึงกระนั้น ประวัติศาสตร์ก็ได้บอกเล่าให้เราทราบถึงกรณีของการติดต่อสัมพันธ์และการพบเจอระหว่างพวกเขาท่านกับผู้ปกครอง ซึ่งบางส่วนเป็นไปตามความประสงค์ของผู้ปกครอง และบางส่วนเกิดขึ้นจากความต้องการของบรรดาอิมามเอง ตามที่เห็นได้จากบริบทของเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งการพบปะดังกล่าวนี้บางครั้งก็มีเป้าหมายเพื่อลดแรงกดดันที่ผู้ปกครองมีต่ออิมามและชีอะฮ์ของพวกเขา หรือบ้างก็เพื่อให้คำแนะนำต่อผู้ปกครองและ โดยเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของศาสนา

ในหนังสือ “ชีวิตของอิมามหะสัน บินอะลี” ซัยค์กูรอซีกกล่าวว่า “นักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่า อิมามหะสันได้เคยเข้าพบมูอาวิยะฮ์ในดามัสกัส เพียงแต่พวกเขาเห็นต่างกันว่า การเข้าพบดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวหรือมากกว่านั้น”² และในหนังสือ “ชีวิตของอิมามมุหัมมัด อัลบากิร” ซัยค์อัลกูรอซีกก็ได้กล่าวถึงคำเชิญของคอลีฟะฮ์ อุมร์ บิน अबดุลอาซิซ ที่มีไปยังอิมามบากิรว่า “อิมามได้ตอบรับคำเชิญและเดินทางไปดามัสกัส ซึ่งอุมร์ก็ได้ให้การต้อนรับท่านเป็นอย่างดี และได้มีการสนทนาเกิดขึ้นระหว่างบุคคลทั้งสอง ซึ่งอิมามก็ได้อยู่ภายใต้การต้อนรับของเขาเป็นเวลาหลายวัน”³

อัลมััจญ์ลีสี่ ในบิหารุลอันวาร ได้อ้างอิงถึงรายงานในหนังสือกูรบุลอิสนาด ถึงสาส์นที่อิมามมูซา อัลกาซิม ส่งไปถึงค็อยชะรอน มารดาของฮารูน อรรอซิด เพื่อแสดงความเสียใจต่อการตายของคอลีฟะฮ์ มูซา อัลฮาดี บุตรชายของเธอ และแสดงความยินดีต่อการขึ้นรับตำแหน่งคอลีฟะฮ์ของฮารูน”⁴ นอกจากนี้ยังมีบันทึก

¹ อะลี บินอิซา อัลอรับิลี. *กัซฟุลมุหมมะฮ์*. เบรุต ดาร: อัลอ็ญวาล์ หน้า 374

² บากิร ชะรีฟ อัลกูรอซีก. (1393). *หะยาต อัลอิมาม อัลหะสัน บินอะลี*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กุม: ดาร อัลกุตุบ อัลอิลมียะฮ์. เล่ม 2 หน้า 303

³ บากิร ชะรีฟ อัลกูรอซีก. (1993). *หะยาต อัลอิมาม มุหัมมัด อัลบากิร*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). เบรุต: ดาร อัลบะลาเฆาะฮ์. หน้า 51

⁴ มุหัมมัดบากิร อัลมััจญ์ลีสี่. (1983). *เรื่องเดิม*. เล่ม 48 หน้า 134

ที่ซัยค์ศอตุกที่ได้กล่าวถึงไว้ในอุยูน อัคบาร์ อรัรฎูอ ถึงการเชื่อมเยียนที่เกิดขึ้นระหว่างอิมามมุซา อัลกาซิม กับ คอลิฟะฮ์ฮารูน อรัรอซิด เมื่อเขาเดินทางมายังมะดีนะฮ์ เพื่อเดินทางต่อไปทำฮัจญ์ว่า ฮารูนได้ให้การต้อนรับ ท่าน สนทนากับท่าน ถามไถ่สารทุกข์สุกดิบของครอบครัวของท่าน และมอบเงินให้ท่านจำนวนหนึ่ง”¹

ดังนั้น ตามที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ชีวิตของอิมามท่านต่าง ๆ ล้วนเต็มไปด้วยฉากทัศน์ดังกล่าว ซึ่ง สะท้อนให้เห็นถึงมิติของการติดต่อสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างอิมามกับผู้ปกครองอย่างชัดเจน

การให้ความเห็นและคำแนะนำ

เป็นเรื่องธรรมดาที่คอลิฟะฮ์ ผู้ปกครอง และประชาชาติจะต้องเผชิญกับปัญหาและความท้าทายในการจัดการกิจการของรัฐอิสลามที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่และสังคมอิสลามที่เพิ่งก่อร่างสร้างตัวขึ้น ซึ่งต้องประสบกับปัญหาทางด้านความคิดที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่นเดียวกับที่มีปัญหาใหม่ ๆ เกิดขึ้นในสังคมและวิถีชีวิตของผู้คนอยู่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งปัญหาเหล่านั้นต้องการการวินิจฉัยที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของอิสลาม เช่นเดียวกับที่การสร้างระบบต่าง ๆ ของรัฐ และการกำหนดบทบาทของอำนาจผู้ปกครองในกิจการต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในได้ก่อให้เกิดคำถามที่สำคัญอย่างมากมาย

บรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์เป็นผู้ที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการและมีความเข้าใจที่ลึกซึ้ง อีกทั้งยังเป็นผู้ที่อุทิศตนเพื่อศาสนาและสังคมอย่างบริสุทธิ์ใจ ดังนั้น พวกเขาจึงถือเป็นตัวแทนของประชาชาติอิสลามที่มีความสามารถมากที่สุดในการเผชิญกับความท้าทายและให้คำตอบแก่ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอิสลาม

แน่นอนอย่างยิ่ง พวกเขาจะต้องรู้สึกถึงความรับผิดชอบที่มีต่อศาสนาและสังคม และพยายามสมานช่องว่างและแก้ไขปัญหาเมื่อใดก็ตามที่พบหนทาง และถึงแม้ว่าพวกเขาจะไม่ได้อยู่ในตำแหน่งผู้นำในเชิงนิรันดร์ แต่พวกเขาก็ไม่ลังเลที่จะเสนอความคิดเห็นและคำแนะนำแก่ผู้ปกครอง เพื่อที่จะนำไปสู่การปฏิรูปเท่าที่จะเป็นไปได้ และสนับสนุนองคาพยพของอิสลามให้สามารถเผชิญหน้ากับความท้าทายได้อย่างสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี

แหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึงหลายสถานการณ์ที่บรรดาอิมามได้แสดงความคิดเห็นต่อผู้ปกครองตามที่พวกเขาขอ โดยที่พวกเขาได้พึ่งพาอาศัยบรรดาอิมามในฐานะที่ปรึกษา หรือในบางครั้งการ

¹ มุหัมมัด บินอะลี บินบาบะวัยฮ์ อัลกุมมี. (1984). *อุยูน อัคบาร์ อรัรฎูอ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). เบรุต: มุฮัดดะฮ์ อัลอะฮ์ลอะมี ลิลมัญญูอาต.

ปรึกษาหารือและการให้คำแนะนำก็เป็นไปตามความประสงค์ของอิมามเอง เมื่อพวกเขาเห็นว่าเป็นสิ่งที่สร้างประโยชน์ให้แก่สังคมโดยรวม

อะลีและบรรดาคอลีฟะฮ์

ในประเด็นนี้ ชัยค่านัจญ์มุคคิน อัลอัศกะรี นักวิชาการร่วมสมัยชาวอิรัก ได้เขียนหนังสืออันทรงคุณค่าเล่มหนึ่งซึ่งพิมพ์ในปี ฮ.ศ. 1380 จำนวน 324 หน้า ซึ่งท่านได้รวบรวมเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่ท่านอิมามได้ให้คำแนะนำแก่บรรดาคอลีฟะฮ์เกี่ยวกับปัญหาและความท้าทายในด้านต่าง ๆ ที่ประสบกับพวกเขา ทั้งนี้โดยอ้างอิงข้อมูลจากตำราหะดีษและแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของสุนนะฮ์และชีอะฮ์

ในหนังสือเล่มดังกล่าวท่านได้ทำการศึกษาถึงเหตุการณ์ทั้งหมด 10 เหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นในยุคการปกครองของคอลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์ หนึ่งในนั้นก็คือเหตุการณ์ที่ท่านอ้างอิงจากหนังสือประวัติศาสตร์ของอัลยะฮ์ กูบี ที่กล่าวว่า “ครั้งหนึ่งอุมัยยะฮ์ต้องการยกทัพไปรบกับโรมัน ดังนั้น ท่านจึงปรึกษาหารือกับบรรดาคอลีฟะฮ์ของศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ ซึ่งมีทั้งคนที่เห็นด้วยและคนที่ไม่เห็นด้วย ท่านจึงปรึกษาอะลี บินอับีฏอลิบ ซึ่งอะลีได้แสดงความเห็นในเชิงบวกโดยกล่าวว่า ถ้าท่านทำ (หมายถึงยกทัพไปรบกับโรมัน) ท่านจะได้รับชัยชนะ เมื่อได้ยินเช่นนั้นอุมัยยะฮ์จึงกล่าวตอบว่า สิ่งที่ท่านกล่าวถือเป็นนิมิตหมายที่ดี จากนั้นอุมัยยะฮ์ก็ขึ้นปราศรัยในหมู่ประชาชน และสั่งให้พวกเขาเตรียมตัวสำหรับการยกทัพไปรบกับโรมัน¹

อีกเหตุการณ์หนึ่งก็คือ เหตุการณ์ที่บันทึกในอรรถิยาต อันนัจเราะฮ์ ด้วยสายรายงานของเขา จากอิมาม อุมัรว่า ครั้งหนึ่งมีชาวอิรักกลุ่มหนึ่งมาหาอุมัยยะฮ์เพื่อถามท่านเกี่ยวกับคุณลักษณะบางประการของผู้ศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ ซึ่งในครั้งนั้นท่านได้มอบหมายให้อะลี บินอับีฏอลิบเป็นผู้ตอบคำถาม

ส่วนในยุคของคอลีฟะฮ์ที่สอง อุมัร บินค็อฏฏอบ ผู้เขียนได้รวบรวมไว้ถึง 90 เหตุการณ์ที่คอลีฟะฮ์ได้ขอคำปรึกษาจากอิมามอะลี หรืออิมามได้เสนอความคิดเห็นของท่านให้แก่คอลีฟะฮ์ด้วยตัวของท่านเอง ซึ่งมีทั้งประเด็นต่าง ๆ ในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และกฎหมาย เช่นครั้งที่คอลีฟะฮ์ได้ขอคำปรึกษาจากท่านในเรื่องการจัดการบริหารเงินส่วนที่เก็บมาจากกองคลังของรัฐ ว่าคอลีฟะฮ์มีสิทธิที่จะรับเงินส่วนนั้นมาเป็นของท่านและครอบครัวของท่านเป็นจำนวนเท่าไร เช่นเดียวกับที่คอลีฟะฮ์ได้ปรึกษาท่านเกี่ยวกับการขายเครื่องประดับของกะอ์บะฮ์หรือการแบ่งส่วนของมันออก นอกจากนี้ยังมีการปรึกษาเรื่องการกำหนดคบทลงโทษของผู้ดื่มสุรา

¹ อะหมัด บินอับีเยฮ์ กูบี. (1964). *ตาริฮ์ อัลยะฮ์ กูบี*. อัมมะญุฟ: อัลมัฏบะอะฮ์ อัลหัยดะรีเยฮ์. เล่ม 2 หน้า 123

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่ได้รับการกล่าวถึงคือ ครั้งที่อิมามอะลีได้แนะนำให้คอลีฟะฮ์อุมัยร์เดินทางออกไป พิชิตเยรูซาเล็มด้วยตัวเอง และอีกครั้งก็คือเหตุการณ์ที่ท่านได้ให้คำแนะนำในเรื่องการแบ่งที่ดินของเมือง กุฟะฮ์ ซึ่งคอลีฟะฮ์อุมัยร์น่าจะยึดเอาคำแนะนำของอิมามอะลีมาใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง รวมไปถึงการ กำหนดกฎทินอิจเราะฮ์ศักราช โดยเรื่องนี้ได้รับการบันทึกไว้ในกันซุลอุมมัล จากประวัติศาสตร์ของอัลบูกอรี และจากมุสตัศร็อกของอัลฮากิม และจากตาริค อัลकुละฟาฮ์ ของอัสนุญญีว่า “บุคคลคนแรกที่ทำ การบันทึกประวัติศาสตร์ก็คืออุมัยร์ ในปีที่สองแห่งการเป็นคอลีฟะฮ์ของท่าน ทั้งนี้โดยได้รับคำแนะนำจากอะลี บิ นอบีฏอลิบ” นอกเหนือจากนั้น อะลียังได้เตือนคอลีฟะฮ์อุมัยร์ไม่ให้เดินทัพไปต่อสู้กับพวกเปอร์เซียด้วยตัว ของตนเอง ซึ่งความเห็นของท่านในครั้งนั้นขัดแย้งกับความเห็นของศอหาบะฮ์ท่านอื่น ๆ แต่คอลีฟะฮ์ได้ เลือกที่จะปฏิบัติตามความเห็นของอะลี จนตำรับตำราหลายเล่มได้กล่าวถึงคำกล่าวของคอลีฟะฮ์อุมัยร์ที่กล่าว ว่า “หากไม่มีอะลี อุมัยร์ต้องพินาศ” และ “ขอพระเจ้าอย่าให้ฉันต้องอยู่ในปัญหาใดที่ไร้ซึ่งอนุหะสัน” และ “ปัญหาหนึ่งที่ไม่ไร้ซึ่งอนุหะสัน” ซึ่งถ้อยคำต่าง ๆ เหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนและการให้ความ ช่วยเหลือที่อิมามอะลีได้มีให้รัฐอิสลามในสมัยการปกครองของคอลีฟะฮ์อุมัยร์

ส่วนในสมัยของคอลีฟะฮ์อุษมาน ผู้เขียนได้รวบรวมไว้ทั้งหมดสิบเหตุการณ์ที่คอลีฟะฮ์ที่สามได้ขอ คำแนะนำจากอิมามอะลี เช่นเดียวกับที่ประวัติศาสตร์ได้บันทึกเกี่ยวกับคำแนะนำของอิมามที่มีต่อคอลีฟะฮ์ และการที่ท่านได้ให้การปกป้องคอลีฟะฮ์ในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ชุมนุมประท้วงที่นำไปสู่การเสียชีวิตของคอลีฟะฮ์ในท้ายที่สุด หรือแม้แต่มุอาวิยะฮ์ บิโนบิสุฟยาน ถึงแม้ว่าเขาจะตั้งตนเป็นกบฏต่ออำนาจอันชอบธรรมของอิมามอะลี แต่อิมามก็ไม่เคยลังเลที่จะให้คำแนะนำแก่เขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตอบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติและการจัดข้อสงสัยของผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม ซึ่งผู้เขียนได้รวบรวมเหตุการณ์ไว้ทั้งหมดเจ็ด เหตุการณ์ในเรื่องนี้

เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นกับบรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์ท่านอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ซึ่งเราหวังว่านักวิชาการของเราจะทำการศึกษาและรวบรวมเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ ดังเช่นที่ซัยค์ นัจญ์มุดดีน อัลอัศกรี ได้ทำเกี่ยวกับชีวประวัติของอิมามอะลี เพื่อที่จะได้เห็นถึงบทบาทที่บรรดาอิมามมีในการปกปิดช่องโหว่ของกิจการด้านการบริหารปกครองบ้านเมือง และการรับใช้ที่พวกท่านได้มอบให้แก่ อิสลามและประชาคมมุสลิมอย่างบริสุทธิ์ใจ

การร่วมงานกับรัฐ

บรรดาอิมามเคยสนับสนุนให้สานุศิษย์และชีอะฮ์บางส่วนที่มีความสามารถและความบริสุทธิ์ใจเข้าร่วมงานกับรัฐ ทั้งนี้โดยเป็นไปเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของอิสลามและสิทธิของประชาชน ส่วนคำสั่งห้าม

ที่มาจากพวกท่านในการเข้าร่วมงานในองค์กรของรัฐนั้นเป็นคำสั่งห้ามเฉพาะในกรณีที่เป็นการอยู่ดีธรรม และการถือครองสิทธิของผู้อื่น หรือไม่ก็เป็นกรณีของผู้ที่มีศรัทธาและอุดมการณ์ไม่มั่นคง ซึ่งมีความเสี่ยงที่พวกเขาจะถูกหลอมนละลายจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบอบการปกครองไปได้

สัลมาน อัลฟาริสี เคยได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ปกครองอัลมะดาอินโดยคอลีฟะฮ์อุมัยร¹ เช่นเดียวกับ อัมมาร บินยาสริ ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าเมืองกูเฟฮ์โดยคอลีฟะฮ์อุมัยรเช่นกัน² และคอลีฟะฮ์ อูษมาน ก็เคยส่งท่านไปเป็นผู้ตรวจการที่อิยิปต์เพื่อตรวจสอบความโปร่งใสของผู้ว่าการ³

อนึ่ง มุซา บินนุศัยบ์ ผู้บัญชาการทหารที่เป็นผู้พิชิตดินแดนแถบตะวันตกของโลกอาหรับก็มีฎุอริก บินชียาด เป็นทหารที่ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้คำสั่งบัญชาของเขา ซึ่งฎุอริกคนนี้เป็นหนึ่งในสาวกผู้ใกล้ชิดของอะฮ์ลุลบัยต์ และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญทางการทหารในรัฐอิสลามยุคสุลัยมาน บินอับดุลมะลิก⁴

นอกจากนี้ยังมีอับดุลลอฮ์ บินนะญาซี หนึ่งในสานุศิษย์ของอิมามญะฮ์ฟัร อัศศอดิก ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ปกครองอะฮ์วาซ โดยคำสั่งของอัลมันซูร์ แห่งราชวงศ์อับบาซียะฮ์

ส่วนกรณีของอะลี บินยักฎีนก็เป็นที่น่าทึ่งกันว่า เขาเคยทำหน้าที่เป็นเสนาบดีในราชสำนักของฮารูน อรรรอชีด ในขณะที่เขาก็มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับอิมามมุซา อัลกาซิม ครั้งหนึ่งเขาต้องการจะสละตำแหน่งที่มี แต่อิมามก็สนับสนุนให้เขาอยู่ในตำแหน่งต่อไป ท่านกล่าวกับเขาว่า “อย่าทำเช่นนั้นเลย เพราะเรามีความคุ้นเคยกับท่าน และพี่น้องของท่านก็มีเกียรติด้วยกับท่าน และเชื่อว่าอัลลอฮ์จะทรงรักษาผู้บาดเจ็บด้วยท่าน และทรงขจัดอันตรายของศัตรูให้พ้นไปจากกัลยาณมิตรของพระองค์ด้วยท่าน”⁵

เช่นเดียวกันนี้ ในกรณีของดาวูด บินซัรบี ซึ่งชัยค์มุฟิ๊ดได้กล่าวถึงท่านไว้ว่า ท่านเป็นหนึ่งในคนใกล้ชิดและเชื่อถือได้ของอิมามกาซิม และเป็นหนึ่งในผู้ที่มีคุณธรรม ความรู้ และเชี่ยวชาญในด้านนิติศาสตร์ ตำราวิชาการได้กล่าวถึงท่านว่าเป็นคนสนิทของฮารูน อรรรอชีด ซึ่งอิมามกาซิมเองก็เป็นผู้สนับสนุนให้ท่านรักษาความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ไว้

¹ มุหัมมัดบากิร อัลมาญญูลิสี. (1983). *เรื่องเดิม*. เล่ม 22 หน้า 374

² มุหัมมัด บินญะวีร อัฎฎอบะรี. (1409). *เรื่องเดิม*. เล่ม 3 หน้า 227

³ *เรื่องเดียวกัน* เล่ม 3 หน้า 379

⁴ อิบน์ญุศัยบะฮ์ อัลดัยนูนี. (1387). *เรื่องเดิม*. เล่ม 2 หน้า 85

⁵ ออกออบูซุรกี อัฎฎอฮอรอนี. (1403). *อิซชะรียะฮ์ อิดลา ตะศอนีฟ อัซซีอะฮ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). เบรุต: ดาร อัลอ็ญญาฮ์. หน้า 485

⁶ บากิร ชะรีฟ อัลญุรอซี. (1993). *หะยาต อัลอิมามมุซา บินญะฮ์ฟัร*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). เบรุต: ดาร อัลบะลาเฆาะฮ์. หน้า 286

⁷ ชัยค์มุฟิ๊ด มุหัมมัด บินมุหัมมัด บินอันนุอ์มาน. (1414). *เรื่องเดิม*. เล่ม 2 หน้า 248

และนอกเหนือจากที่กล่าวมานี้ยังมีสาธุศิษย์และสาวกอีกหลายท่านของบรรดาอิมามที่เคยดำรงตำแหน่งในรัฐและมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง

ผู้การศึกษาอย่างมีเหตุผล

ชีวประวัติของบรรดาอิมามมักถูกนำเสนอผ่านมุมมองเพียงด้านเดียว โดยเน้นที่มิติใดมิติหนึ่งและไม่สนใจมิติอื่นๆอื่น ๆ นักวิชาการบางคนทำการศึกษาชีวประวัติของพวกเขาจากมุมมองของนักต่อสู้และนักปฏิวัติโดยเน้นว่าชีวิตของบรรดาอิมามเต็มไปด้วยการต่อต้านและการปฏิเสธอำนาจการปกครอง โดยที่ไม่มีครั้งใดเลยที่พวกเขาขอมอบประนีประนอมกับสภาพความเป็นจริงของสังคม หรือไม่ว่าสภาพชีวิตของบรรดาอิมามให้เป็นโลกแห่งโศกนาฏกรรม ความมืดมิด และการถูกกดขี่ข่มเหง โดยที่ไม่เคยมีปฏิสัมพันธ์ในแง่บวกเกิดขึ้นระหว่างพวกเขาและชนชั้นปกครองเลย ในทัศนะของนักวิชาการเหล่านี้ ชีวิตของอิมามแต่ละท่านถูกรูปไว้เพียงแต่ในภาพแห่งความทุกข์ทรมานและโศกนาฏกรรมที่พวกเขาประสบ หรือบางคนอาจนำเสนอชีวิตของบรรดาอิมามในแง่มุมมองทางวิชาการและการทำการสักการะภักดีต่อพระเจ้า ราวกับว่าพวกเขาไม่เคยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองและไม่มีความสนใจในประเด็นปัญหาทางสังคมเลยแม้แต่น้อย หรือหนักไปกว่านั้น บางคนอาจนำเสนอชีวิตของบรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์ในภาพที่เน้นเรื่องสันติวิธี โดยนำเสนอพวกเขาออกไปในภาพของนักบุญผู้สัน โดยที่ปฏิเสธและต่อต้านการลุกขึ้นสู้กับผู้กดขี่ที่ยอมจำนนต่ออำนาจของผู้ปกครองผู้ธรรม การนำเสนอวิถีชีวิตแบบมุมมองเช่นนี้ไม่สามารถที่จะให้ภาพที่ครอบคลุมและเป็นกลางที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของชีวิตและจุดยืนที่อิมามแต่ละท่านมีได้ ยิ่งไปกว่านั้น การนำเสนอต่าง ๆ เหล่านี้อาจกลายเป็นเหตุผลในการอ้างความชอบธรรมให้แก่แนวทางใดแนวทางหนึ่ง โดยที่มิได้คำนึงถึงแง่มุมและมิติทั้งหมดก็เป็นได้

การให้ความกระจ่างเกี่ยวกับความสัมพันธ์และการมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างบรรดาอิมามและรัฐบาลในยุคของพวกเขาไม่ได้หมายถึงการเพิกเฉยต่อจุดยืนอันเป็นหลักการพื้นฐานที่บรรดาอิมามมีต่อรัฐบาลเหล่านั้น เช่นเดียวกับที่มิได้หมายถึงการปฏิเสธแง่มุมอื่น ๆ ที่แสดงถึงการที่บรรดาอิมามได้ต่อต้านอำนาจการปกครอง หรือการกดขี่ข่มเหงที่พวกเขาต้องประสบจากน้ำมือของผู้ปกครองที่อธรรม แต่จุดประสงค์ของการศึกษาของเราก็คือ การฉายภาพอีกด้านหนึ่งซึ่งอาจถูกละเลยหรือมองข้าม เพื่อนำเสนอภาพที่เป็นกลางและสมบูรณ์ไว้ให้เป็นประโยชน์แก่คนรุ่นหลังได้ศึกษา เพื่อที่พวกเขาจะสังเคราะห์เอาข้อคิดที่ดีไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ในอนาคต

อัลกาซิม มารยาทและแนวทาง

วันที่ 25 ของเดือนรอญับตรงกับวันครบรอบการเป็นมรณสักขีของอิมามมุซา บินญะอ์ฟร์ ซึ่งตรงกับปี ฮ.ศ. 183 ในขณะที่ท่านสิริอายุรวม 55 ปี

อิมามมุซาเป็นอิมามท่านที่เจ็ดแห่งอะฮ์ลุลบัยต์ ท่านเกิดในปี ฮ.ศ.128 ซึ่งเป็นช่วงปลายของราชวงศ์อุมัยยะฮ์ ก่อนที่ราชวงศ์จะล่มสลายในปี ฮ.ศ.132 ด้วยการโค่นล้มของราชวงศ์อับบาสิยะฮ์

ท่านเติบโตและถูกเลี้ยงดูมาภายใต้ร่มเงาของอิมามญะอ์ฟร์ อัศศอดิก ผู้เป็นบิดา ซึ่งสถานการณ์บ้านเมืองในขณะนั้นได้เปิดโอกาสให้ท่านสามารถทำการเคลื่อนไหวทางวิชาการได้อย่างอิสระ โดยอาศัยช่วงเวลาที่ราชวงศ์อุมัยยะฮ์กำลังประสบกับภาวะความสั่นคลอนและเสื่อมถอย ในขณะที่ราชวงศ์อับบาสิยะฮ์ก็เพิ่งจะเกิดขึ้นใหม่และอยู่ในช่วงเวลาแห่งการวางรากฐานให้แก่อำนาจทางการเมือง ด้วยเหตุนี้เอง ท่านจึงใช้โอกาสนี้ในการประสาทวิชาความรู้ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ จนกระทั่งสานุศิษย์และนักรายงานหะดีษที่เข้ามาจำเรียนกับท่านในขณะนั้นมีมากถึง 4,000 คน ดังที่นักประวัติศาสตร์ได้บันทึกไว้

อิบнуหะญูรกล่าวว่า “ผู้คนที่ได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้จากท่าน (อิมามญะอ์ฟร์) อย่างมากมาย และชื่อเสียงของท่านก็จรจรายไปทั่วทุกมุมเมือง และบรรดาอิมามชั้นผู้ใหญ่ก็ได้รายงาน (หะดีษ) จากท่าน เช่น ยะหฺยา บินสะอีด และอิบнуญะอ์ฟร์ และสุฟยานทั้งสอง รวมไปถึงอบูหะนีฟะฮ์ ซุอ์บะฮ์ และอบูอัยยูบ อัศศักติยานี¹

ในบรรยากาศแห่งวิชาการนี้ อิมามมุซาอาศัยอยู่กับอิมามญะอ์ฟร์บิดาของท่านเป็นเวลาสี่สิบปี โดยที่อิมามศอดิกได้จากโลกนี้ไปในปี ฮ.ศ. 148 ซึ่งเมื่อนั้นตำแหน่งผู้นำของตระกูลแห่งศาสดาและผู้นำทางศาสนาก็ได้ถูกมอบให้แก่ท่าน โดยที่ท่านได้ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้เป็นเวลาสามสิบห้าปี

แน่นอนว่า ในยุคของท่านสังคมมิได้อยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวยและเหมาะสมเหมือนกับสมัยของอิมามญะอ์ฟร์ ผู้เป็นบิดาของท่านอีกต่อไป เนื่องจากในยุคของท่านราชวงศ์อับบาสิยะฮ์เริ่มมีรากฐานการปกครองที่มั่นคง จนทำให้ท่านพวกเขาสามารถคัดค้านผู้ที่เห็นต่างได้มากกว่าในยุคก่อน แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ท่านอิมามก็ยังคงปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบที่ท่านมีในทางศาสนาและวิชาการอย่างดีที่สุด เท่าที่โอกาสจะเอื้ออำนวยให้ทำได้ นักประวัติศาสตร์ได้บันทึกไว้ว่าสานุศิษย์และผู้มารายงานหะดีษจากท่านมีจำนวนมาก

¹ อะหมัด บินมุหัมมัด บินหะญูร อัลฮัยตะมี. (1997). *เรื่องเดิม*. เล่ม 2 หน้า 586

ถึง 319 คน ซึ่งอัลกุรอาน ได้รวบรวมรายชื่อและประวัติของพวกเขาไว้อย่างครบถ้วนในหนังสือ “อัลอิมามมุสา บินญะฮ์ฟิร”¹

อัลกาซิม

เป็นปกติวิสัยที่อิมามมุสาจะมีลักษณะอันโดดเด่นในด้านคุณธรรมและความสมบูรณ์ในด้านต่าง ๆ เนื่องจากท่านมาจากครอบครัวที่พระเจ้าได้ทรงขจัดมลทินออกจากพวกเขาและชำระพวกเขาให้บริสุทธิ์ยิ่ง ซึ่งผู้คนที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมสมัยกับท่าน รวมถึงผู้ที่ได้ศึกษาชีวประวัติของท่านก็ได้ยอมรับถึงบุคลิกภาพคุณธรรมอันดี และมารยาทอันสูงส่งที่ท่านมี จนคุณธรรมบางประการได้กลายมาเป็นฉายานามเฉพาะของท่าน

อิบน์ญะฮ์ฟิร กล่าวไว้ในศิพะตุลค็อฟะฮ์ว่า “มุสา บินญะฮ์ฟิร ขอพระเจ้าทรงพอพระทัยกับท่านทั้งสอง ท่านได้รับการขนานนามว่าเป็นบ่าวผู้มียุคุณธรรม อีกทั้งท่านยังเป็นคนสุขุมและมีใจการุณย์ และเมื่อใดที่ท่านทราบว่ามีคนคนหนึ่งสร้างความเดือดร้อนให้แก่ท่าน ท่านก็จะส่งเงินไปให้เขา”²

หนึ่งในฉายาที่เป็นที่รู้จักกันมากที่สุดของท่านคือ “อัลกาซิม” อิบน์ญะฮ์ฟิร อัลฮัยตะมี กล่าวถึงท่านว่า “มุสา อัลกาซิม เป็นผู้สืบทอดมรดกของท่าน (หมายถึง อิมามญะฮ์ฟิร อัศศอดิก) ในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสมบูรณ์แบบ และคุณธรรม ท่านได้รับสมญานามว่าอัลกาซิม (ผู้ระงับโทสะ) เนื่องจากการให้อภัยอันมากมายและความสุขุมของท่าน ท่านเป็นที่รู้จักในหมู่ชาวอิรักในฐานะของประตู่แห่งการปลดปล่อยความปรารถนาต่อเบื้องพระพักตร์ของพระเจ้า ท่านเป็นบุคคลที่ทำการสักการะบูชาพระเจ้ามากที่สุดในยุคของท่าน อีกทั้งยังเป็นคนที่มีความรู้และมีความกรุณามากที่สุด”³

อิบน์ญะฮ์ฟิร กล่าวว่า “ท่านเป็นที่รู้จักในฉายานามนี้เนื่องจากความอดทน ลักษณะนิสัยอันอ่อนโยน และการตอบโต้ต่อสิ่งเลวร้ายด้วยความดี”⁴

การระงับโทสะ

¹ บากิร ชะรีฟ อัลกุรอานี. (1993). *เรื่องเดิม*. เล่ม 2 หน้า 225-374

² อับดุลวะฮ์ฮาบ อัลอันศอรี อัชชะฮ์รอณี. (1967). *มุคตะศ็อร ค็อฟะฮ์ดิศ ค็อฟะฮ์*. มัคกะฮ์ มัฎบะฮะฮ์ อันนะฮ์ญวะฮ์ อัลหะดีษะฮ์. หน้า 178

³ อะหมัด บินมุหัมมัด บินญะฮ์ฟิร อัลฮัยตะมี. (1997). *เรื่องเดิม*. เล่ม 2 หน้า 590

⁴ บากิร ชะรีฟ อัลกุรอานี. (1993). *เรื่องเดิม*. เล่ม 1 หน้า 50

การระงับโทสะเป็นหนึ่งในจริยธรรมที่สำคัญที่กูรอนกล่าวถึง ในโอองการที่กล่าวว่า “บรรดาผู้ซึ่งบริจาทานในที่ลับและที่แจ้ง และบรรดาผู้ระงับไว้ซึ่งโทสะ (วัลกาชิมิน อัลหม็อยซ์) และอภัยให้แก่ผู้คนและอัลลอฮทรงรักผู้ปฏิบัติดี”

คำว่า “อัลกัซม์” ในทางภาษามีที่มาจากคำว่า กะซอมะ ชักชิมุ หมายถึง การระงับและการเก็บไว้ซึ่งสิ่งหนึ่ง และหนึ่งในความหมายของมันก็คือการระงับความโกรธ ซึ่งหมายถึง การระงับความโกรธแค้นและละเว้นจากการแสดงมันออกมา ราวกับว่าผู้ที่ระงับโทสะนั้นเก็บความรู้สึกโกรธไว้ในตัวของเขาเอง

ส่วนคำว่า “หม็อยซ์” นั้น ในทางภาษามีที่มาจากคำว่า หมอซอ ยะมิชู ซึ่งลิสานุลอุร็อบได้อธิบายความหมายไว้ว่า หมายถึง ความโกรธ (อัลหมอฎ็อบ) หรือบางคำอธิบายกล่าวว่ารุนแรงกว่าความโกรธ เช่นเดียวกับที่มีบางคำอธิบายกล่าวว่า หมายถึง จุดเริ่มต้นของความโกรธ

ดังนั้น ความหมายของ “กาชิมิน อัลหม็อยซ์” ตามที่อัลกุฏอบะรีได้อธิบายไว้ในตัฟสีรของเขาก็คือ ผู้ที่ระงับอารมณ์ของตนไว้เมื่อจิตของพวกเขาเต็มไปด้วยความโกรธ เมื่อมีคนกล่าวว่า คนคนหนึ่งได้กัซม์หม็อยซ์ของเขา (กะซอมะ ฟุลาณุน หม็อยซอฮู) ก็หมายความว่า เขาได้ระงับมันไว้ และปกป้องตนเองจากการปฏิบัติตามอารมณ์ ด้วยการอยู่เหนือผู้ปลุกปั่นอารมณ์ และการมีชัยเหนือผู้ที่อธรรมต่อคน

เมื่อบุคคลคนหนึ่งเผชิญกับการล่วงละเมิดหรือการกระทำที่เป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่เขาจากคนคนหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็เป็นปกติธรรมดาที่เขาจะมีปฏิกิริยาตอบสนองโดยหัวใจของเขาจะเต็มไปด้วยความเจ็บปวดและความโกรธ แต่สำหรับ “กาชิม อัลหม็อยซ์” นั้น เขาจะสามารถควบคุมอารมณ์และปกปิดความรู้สึกโกรธของเขาได้ ดังนั้นเขาจึงจะไม่แสดงออกหรือแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบใด ๆ อีกทั้งความโกรธที่เขามีก็ไม่ถูกแสดงให้เห็นแม้แต่บรโหน้ำหรือคำพูด ระดับจิตตานุภาพ การควบคุมอารมณ์ดังกล่าวนี้เรียกว่าการระงับโทสะ ซึ่งคนคนหนึ่งจะไม่สามารถบรรลุถึงจริยธรรมอันสูงส่งนี้ได้ เว้นแต่จะมีสติสัมปชัญญะอยู่ในระดับสูง อีกทั้งต้องมีวุฒิภาวะและเป็นผู้ที่ผ่านการขัดเกลาจิตใจ เนื่องจากธรรมชาติพื้นฐานของมนุษย์ย่อมตอบสนองต่อสิ่งเร้า มีความต้องการในการแก้แค้น และมักจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของความโกรธและอารมณ์

ด้วยเหตุนี้เอง ผู้ที่สามารถระงับความโกรธของเขาได้ก็จึงคู่ควรที่จะได้รับผลตอบแทนและคำชื่นชมจากอัลลอฮผู้ทรงยิ่งใหญ่ มีหะดีษบทหนึ่งที่รายงานจากอิบน์อุมร์ กล่าวว่า “ใครก็ตามที่ระงับความโกรธของเขาไว้ โดยที่หากว่าเขาประสงค์จะปฏิบัติตาม (ความโกรธ) นั้นก็สามารถทำได้ อัลลอฮก็จะทรงทำให้หัวใจของเขาเต็มไปด้วยความหวังในวันกิยามะฮ์” และในหะดีษอีกบทหนึ่งที่รายงานจากอิบน์อุมร์ กล่าวว่า “ไม่มี

การระงับใดที่จะยิ่งใหญ่ในสายพระเนตรของอัลลอฮ์ผู้ทรงเกรียงไกรมากไปกว่าการระงับความโกรธ โดย
เป็นไปเพื่อแสวงหาความพึงพอใจของอัลลอฮ์”¹

การระงับความโกรธบ่งบอกถึงการมีเจตนาอันกล้าแกร่งและมีความสามารถในการควบคุมจิตใจที่
สำคัญยิ่งกว่าการมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรง ซึ่งนี่เป็นสิ่งที่ได้รับการยืนยันไว้โดยหะดีษของอนัส ที่กล่าวว่า “ครั้ง
หนึ่งท่านศาสดาเดินผ่านกลุ่มคนที่กำลังต่อสู้กัน ท่านถามว่า นี่มันอะไรกัน? พวกเขาบอกว่า คน ๆ นั้นไม่ว่า
จะต่อสู้กับใครก็ไม่มีใครล้มเขาได้ ท่านกล่าวว่า ฉันจะบอกให้เอาไหมว่าใครที่แข็งแรงกว่าเขา นั่นก็คือคน
คนหนึ่งที่มีคนมาสนทนาด้วยและเขาจะระงับความโกรธของเขาไว้ได้ ดังนั้นเขาจึงเอาชนะเขาอึดตาและมาร
ร้ายของสหายของเขาได้”²

การควบคุมความโกรธไม่สามารถทำได้โดยคนอ่อนแอหรือคนขี้ขลาดที่ไม่มีกำลังที่จะตอบโต้
หรือไม่กล้าเผชิญหน้า แต่มันจะเกิดขึ้นก็เฉพาะกับคนที่กล้าหาญและมีความสามารถในการโต้ตอบ ที่เลือกที่
จะไม่ตอบโต้ด้วยอารมณ์ ทั้ง ๆ ที่เขาสามารถจะทำเช่นนั้นได้ ซึ่งนี่ก็คือสิ่งที่ด้วยหะดีษได้กล่าวถึงไว้ว่า
“โดยที่หากว่าเขาประสงค์จะปฏิบัติตาม (ความโกรธ) นั่นก็สามารถทำได้”

ใครก็ตามที่ถูกดวงละเมิดและถูกอิตรอนลิตหรืออย่างใดอย่างหนึ่ง จนเกิดความรำคาญและความโกรธ
ซึ่งเขาสามารถที่จะเผชิญหน้าและตอบโต้ได้ แต่กลับตัดสินใจที่จะระงับความโกรธ เพื่อแสวงหาสิ่งที่สูงส่ง
และสำคัญกว่า คนคนนี้ก็ถือเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะแห่งการระงับโทสะ และเป็นผู้ที่คู่ควรจะได้รับคำตอบ
แทนและคำชื่นชมจากอัลลอฮ์ผู้ทรงสูงส่ง

พิจารณาอัลกาซิมผ่านมารยาทของท่าน

อิมามมุซา บินญะอ์ฟร์ ได้รวมเอาบุคลิกอันสูงส่งดังกล่าวไว้ในวิถีชีวิตของท่าน จนมันได้กลายมา
เป็นฉายานามที่เป็นที่รู้จักของท่าน นักประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมายที่อิมามมุซา
บินญะอ์ฟร์ ได้แสดงตัวอย่างและต้นแบบของการระงับความโกรธที่ยอดเยียมที่สุด ในการมีปฏิสัมพันธ์
ระหว่างท่านกับผู้อื่น ซึ่งผลที่ตามมาก็คือ การครอบครองจิตใจและเปลี่ยนศัตรูให้กลายมาเป็นมิตรของท่าน
ได้ในที่สุด

¹ อะหมัด บินฮันบัล. มุสนัด อัลอิมามอะหมัด บินฮันบัล. หะดีษ 6116

² อะหมัด บินอะลี บินหะญูร อัลอัศกอลานี. (1418). *พัตหุลบารี ฟิซซัน อัลศอหึหุลบะกอรี*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). อรัรียาฎ: มักตะบะฮ์ ดาร อัศชะ
ลาม. หะดีษที่ 6116

มีรายงานว่า ครั้งหนึ่งมีชายคนหนึ่งเข้ามาดูหมิ่นอิมาม อีกทั้งยังคำทอและสาปแช่งของ ท่าน อิมามอิหม่ามอะลีมีนิน ในขณะที่ท่านศาสนิกษย์และผู้ติดตามที่อยู่รอบตัวอิมามต้องการจะจัดการชายคนนั้นและสังหารเขา แต่อิมามได้ห้ามไว้และขอมทนฟังคำคำทอของชายคนนั้นต่อไป อยู่มาวันหนึ่ง อิมามได้ถามถึงที่อยู่ของเขา จนทราบว่าเขาทำอาชีพไร่อยู่แถวซานเมืองมะดีนะฮ์ อิมามจึงซื้อของของท่านไปหาเขา และพบเขาในขณะที่เขากำลังทำไร่ ท่านก็เดินเข้าไปหาเขา ชายคนนั้นก็ตะโกนว่า “อย่าเข้ามาเหยียบพืชผลของเรา” เมื่ออิมามเดินไปถึงเขา ท่านนั่งลงข้าง ๆ พร้อมถามเขาอย่างเป็นทางการและเป็นมิตรและนุ่มนวลที่สุดว่า “ท่านต้องการค่าเสียหายเท่าไรสำหรับพืชผลนี้” ชายคนนั้นตอบว่า “หนึ่งร้อยดีนาร์” อิมามถามเขาต่อไปว่า “ท่านคาดหวังจากมันมากเท่าไร” ชายคนนั้นตอบว่า “ฉันไม่รู้สิ่งเร้นลับ” ท่านกล่าวว่า “ฉันหมายถึง ท่านต้องการรายได้จากมันเท่าไร” เขาตอบว่า “ฉันต้องการรายได้จากมันสองร้อยดีนาร์” เมื่อทราบเช่นนั้นอิมามจึงมอบเงินให้เขาเป็นจำนวนสามร้อยดีนาร์ แล้วกล่าวกับเขาว่า “นี่สำหรับท่าน โดยที่พืชผลของท่านยังอยู่ตามสภาพเดิมของมัน”¹ หลังจากเหตุการณ์นั้น ทศนคติของชายคนนั้นที่มีต่ออิมามก็เปลี่ยนไป เขาถูกคิดได้ว่ามัน ไม่มีเหตุผลอันใดที่เขาจะเกลียดชังและปฏิบัติไม่ดีกับอิมาม หลังจากนั้นมา ทุกครั้งที่เขาพบอิมามเขาก็จะแสดงความเคารพต่อท่านเสมอ

ในการจับกุมตัวท่านครั้งแรกโดยคอลีฟะฮ์ฮารูน อรรอซิด ในปี ฮ.ศ. 179 อิมามถูกพาตัวจากมะดีนะฮ์ไปยังบัศเราะฮ์และถูกคุมขังภายใต้การดูแลของอิสยา บินอบิฏะฮ์ฟิร ซึ่งเขาได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้กดดันอิมามทุกวิถีทางในระหว่างที่ท่านถูกจองจำอยู่ในคุก แต่อิมามกลับปฏิบัติต่อเขาด้วยความเมตตาและกรุณา และสิ่งที่เขาได้พบเห็นจากอิมามกลับเป็นวิถีปฏิบัติอันดี ความสัจจริงในวาจา และคำสอนอันดีงาม ซึ่งในระยะเวลาหนึ่งปีที่เขาได้สัมผัสกับอิมามอย่างใกล้ชิด ความคิดและทศนคติที่มีต่ออิมามก็ได้เปลี่ยนไปสู่การเคารพและให้เกียรติท่าน จนท้ายที่สุด เขาได้ส่งจดหมายไปยังฮารูน อรรอซิด เพื่อขอร้องที่เขาไม่สามารถลงมือสังหารอิมามหรือคุมขังท่านต่อไปได้ เขาเขียนในจดหมายฉบับนั้นว่า “โอ้อิม่ามอิหม่ามอะลีมีนิน ท่านได้เขียนจดหมายมาหาฉันเกี่ยวกับเรื่องของบุตรท่านนี้ ซึ่งฉันได้ทดสอบเขามาตลอดช่วงระยะเวลาที่ท่านถูกจองจำอยู่ในคุกด้วยสายลับที่ฉันได้ส่งไปอยู่กับเขา แต่สิ่งที่พบคือเขามีได้ทำสิ่งที่ไม่ดีเลยแม้แต่น้อย เขาไม่เคยกล่าวถึงอิม่ามอิหม่ามอะลีมีนิน (หมายถึงตัวฮารูน) อย่างเสียหาย และไม่เคยสาปแช่งท่านอิม่ามอิหม่ามอะลีมีนินหรือผู้ใด เขาไม่เคยวิงวอนขอสิ่งใดนอกจากการอภัยโทษและความเมตตา (จากพระเจ้า) ให้แก่มุสลิมทุกคน อีกทั้งยังคำยึดมั่นอยู่กับการถือศีลอด การนมาซ และการทำอิบาดะฮ์ ด้วยเหตุนี้ ฉันจึงขอให้อิม่ามอิหม่ามอะลีมีนินละเว้นฉันจากหน้าที่นี้ หรือไม่ก็ส่งคนอื่นมาทำหน้าที่แทนฉัน ไม่เช่นนั้นแล้วฉันก็อาจต้องปล่อยตัวเขาไป ซึ่งฉันรู้สึกละอายใจต่อเขาเป็นอย่างมาก”²

¹ บากิร ชะรีฟ อัลกุรอซี. (1993). *เรื่องเดิม*. เล่ม 1 หน้า 156

² *เรื่องเดียวกัน* เล่ม 2 หน้า 467

เหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันนี้เกิดขึ้นอีกเมื่ออิมามถูกคุมขังเป็นครั้งสุดท้ายที่เรือนจำอัสสินดี บินชาฮิก ในกรุงแบกแดด ซึ่งอิมามต้องทนทุกข์ทรมานและถูกทารุณกรรมอย่างมากมาย แต่ท่านก็ไม่ได้แสดงออกในลักษณะที่ไม่ดีกับผู้ที่ทำร้ายท่าน หนึ่งในนั้นมีคนหนึ่งซึ่งชื่อว่า บัซซาร ซึ่งเป็นผู้ควบคุมดูแลเรือนจำอัสสินดี บินชาฮิก บัซซารคนนี้เป็นคนที่เกลียดชังตระกูลอับดุลิบบมากที่สุด และเป็นคนที่คอยจ้องจะข่มเหงอิมามอยู่ตลอดเวลา แต่อิมามก็อดทนต่อการข่มเหงของเขาโดยที่ไม่เคยโต้ตอบเขาด้วยคำหยาบโธนหรือทำที่ที่แข็งกร้าว จนเมื่อเวลาผ่านไประยะเวลาหนึ่งท่าทีของบัซซารก็เปลี่ยนไป และท้ายที่สุดเขาได้กลายเป็นหนึ่งในคนที่รักและภักดีต่ออิมาม¹

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้คือแบบอย่างที่อิมามได้แสดงไว้ใน การระงับความโกรธ ความมีเมตตาต่อประชาชาติ และการปฏิบัติกับกลุ่มคนที่ปฏิบัติไม่ดีต่อท่าน

พิจารณาอัลกาซิมในแนวทางของท่าน

ดูเหมือนว่าการมอบฉายาอัลกาซิมให้แก่อิมามมุসা บินญะอ์ฟร์ และคำอธิบายที่ถูกต้องที่สุดของฉายานามนี้จะแฝงเร้นอยู่ในแนวทางที่ท่านได้แสดงไว้ในช่วงระยะเวลาชีวิตของท่าน รวมไปถึงการรับมือของท่านต่อสถานการณ์ทางการเมืองที่ร้ายล้อมตัวท่านในเวลานั้น

ท่านได้แบกรับภาระหน้าที่ในการเป็นอิมามในสายธารแห่งอะฮ์ลุลบัยต์ ในสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ราชวงศ์อับบาซียะฮ์สามารถกุมอำนาจไว้ได้อย่างสมบูรณ์ และบรรลุถึงจุดสูงสุดของอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ จนกระทั่งเป็นที่รำลึกกันว่า ฮารูน อรรอซิด สามารถตั้งเมฆได้ว่า “จงไปที่ใดก็ได้ตามที่เจ้าต้องการ แล้วภาษีของเจ้าก็จะมีมายังฉัน” อีกทั้งเมืองหลวงของพวกเขาในขณะนั้น (แบกแดด) ก็กลายเป็นเสมือนเจ้าสาวของโลก ด้วยความมั่งคั่ง ปราสาทราชวัง และสวนพฤกษชาติ อิบน์ค็อลดูนได้กล่าวไว้ในมุก้อดคิมะฮ์ของเขาว่า เงินที่โอนเข้าห้องพระคลังในสมัยของอรรอซิดในทุกปีมีจำนวนมากถึง 7,500 กิณฎูร จนดินแดนต่าง ๆ ต้องตกเป็นเบี้ยล่างเขาและมนุษย์ทั้งโลกต้องกลายเป็นคนรับใช้เขา

ในทางกลับกัน ความสัมพันธ์ระหว่างราชวงศ์อับบาซียะฮ์กับกลุ่มอะละวีกลับตกอยู่ในภาวะตึงเครียด เพราะกลุ่มอะละวีได้มีส่วนร่วมร่วมกับพวกอับบาซียะฮ์ในการปฏิบัติต่อต้านการปกครองของราชวงศ์อุมัยยะฮ์ อีกทั้งคำขวัญที่นำมาใช้ในการปฏิบัติก็เป็นคำขวัญของพวกเขา และพวกเขาก็เป็นกลุ่มคนที่ได้รับการเสนอให้ขึ้นเป็นผู้ปกครองตามมติของการชุมนุมที่อัลอับวาล์ ซึ่งมีแกนนำของกลุ่มฮาซิมิ อะละวี และอับบาสิ

¹ เรื่องเดิม หน้า 487

มาร่วมพูดคุยกันเพื่อหารือเกี่ยวกับเรื่องตำแหน่งผู้นำและการ โคนล้มราชวงศ์อุมัยยะฮ์ ซึ่งพวกเขาได้ตกลงกันว่าจะให้สัตยาบันแก่มุฮัมมัด บินอับดุลลาฮ์ บินหะสัน โดยคนแรก ๆ ที่เข้ามาให้สัตยาบันก็คือ อัศสัฟฟาห์ และอับดุลอะซีซ อัมมันศูร์ ที่ได้ขึ้นรับตำแหน่งคอลีฟะฮ์องหลังจากนั้น ซึ่งนับแต่นั้นมาพวกอับบาสิยะฮ์ก็ลดบทบาทของกลุ่มอะละวีและผูกขาดอำนาจไว้เพียงฝ่ายเดียว จนสร้างความโกรธแค้นให้แก่กลุ่มอะละวี ซึ่งพวกอับบาสิยะฮ์ก็ตระหนักถึงสิ่งนี้ดี และมีท่าทีที่คอยระมัดระวังกลุ่มอะละวีอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากกลุ่มอะละวีสามารถลุกขึ้นมาก่อกบฏได้ทุกเมื่อ ดังนั้น เพื่อที่จะป้องกันภัยจากกลุ่มอะละวี พวกอับบาสิยะฮ์จึงใช้นโยบายกดดันและบีบคั้นพวกเขาอย่างถึงที่สุดจนทำให้กลุ่มอะละวีต้องตกอยู่ในสภาพที่ถูกกดขี่เสมือนที่เคยประสบมาในยุคอุมัยยะฮ์อีกครั้ง หรือบางทีอาจจะเลวร้ายยิ่งกว่าด้วยซ้ำ ดังที่กวีได้กล่าวไว้ว่า “ขอสาบานด้วยอัลลอฮ์ สิ่งที่พวกอุมัยยะฮ์ได้กระทำต่อพวกเขา ไม่อาจทำหนึ่งในสิบที่ลูกหลานของอับบาสได้กระทำ” และผลจากแรงกดดันดังกล่าวนี้ก็ได้นำให้เกิดเป็นการปฏิวัติที่สำคัญในหน้าประวัติศาสตร์ เช่น การปฏิวัติของมุฮัมมัด บินอับดุลลาฮ์ บินหะสัน และการปฏิวัติของอิบรอฮีมผู้เป็นน้องชายของท่าน ในยุคของอัลมันศูร์ และการปฏิวัติของฟักห์เอลลือ โดยการนำของหุสัยน์ บินอะลี บินหะสัน ในยุคของมุซา อัลฮาคี

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าอิมามมุซา บินญะอ์ฟัร จะไม่ได้มีส่วนร่วมในการปฏิวัติใด ๆ ของกลุ่มอะละวี แต่พวกอับบาสิยะฮ์ก็ยังคงระแวงและมีความกังวลต่อการปรากฏตัวของท่าน เพราะคุณสมบัติสำคัญที่ท่านมีก็คือ การเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและศาสนา ไม่เพียงแต่กับกลุ่มอะละวีเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงมวลชนทั้งหมดของประชาชาติอิสลามอีกด้วย

พลพรรคของอะฮ์ลุลบัยต์ ความก้าวหน้าและการเจริญเติบโต

หลังจากที่ประชาชาติอิสลามได้ประจักษ์ถึงความอยุติธรรมของพวกอุมัยยะฮ์ และเจตนาอันซ่อนเร้นของพวกอับบาสิยะฮ์ได้ถูกเปิดเผยให้เห็นว่าพวกเขาเป็นผู้แสวงหาอำนาจ มิได้เป็นผู้ที่มีอุดมการณ์อย่างแท้จริง พวกเขาจึงหันไปสวมมิกด์ต่อบรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์มากขึ้น เพราะพวกท่านเป็นความหวังในการแก้ไขสภาพความเป็นอยู่ของประชาชาติและเป็นคนกลุ่มเดียวที่สามารถจะเป็นที่พึ่งพิงแก่พวกเขาได้ และเนื่องมาจากขบวนการเคลื่อนไหวทางวิชาการที่นำโดยอิมามบากรและอิมามศอดิกในช่วงที่ราชวงศ์อับบาสิยะฮ์ต้องสาละวนอยู่กับการจัดอิทธิพลของราชวงศ์อุมัยยะฮ์ แนวคิดและความรู้ของสถาบันแห่งอะฮ์ลุลบัยต์จึงได้แพร่กระจายออกไป ในฐานะตัวแทนของแนวทางและหลักการที่แท้จริงของอิสลามที่กลั่นกรองออกมาจากกูรออันและสุนนะฮ์ อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์จากอิทธิพลทางการเมืองและผลประโยชน์ทางโลกทั้งมวล นอกจากนี้ ความโดดเด่นในทางบุคลิกภาพของบรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์ทั้งในด้านความรู้ คุณธรรม และจรรยาบรรณ ก็ยิ่งทำให้จิตใจของผู้คน โน้มเอียงเข้าหาพวกท่าน

ด้วยเหตุผลทั้งหมดนี้ กลุ่มคนที่เป็นแนวร่วมของอะฮ์ลุลบัยต์จึงมีความก้าวหน้าและเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมัยของอิมามมุซา บินญะอ์ฟิร จนกระทั่งผู้มีใจภักดีต่ออะฮ์ลุลบัยต์บางคนได้รับโอกาสในการทำงานในองค์กรระดับสูงของรัฐ อันเป็นผลจากความสามารถอันโดดเด่นที่พวกเขามี และอิมามมุซาเองก็ได้สนับสนุนให้พวกเขาเข้ารับภาระหน้าที่ดังกล่าว เพื่อที่จะสามารถปกป้องรักษาสิ่งที่เป็นประโยชน์ส่วนรวม และแก้ไขนโยบายที่ผิดพลาดของชนชั้นปกครองได้ และเพื่อที่พวกเขาจะได้อยู่ในตำแหน่งและสถานภาพที่สามารถให้การช่วยเหลือผู้อ่อนแอและผู้ด้อยโอกาสได้ในยามจำเป็น

ตัวอย่างเช่น อะลี บินยักกี๊น ที่ได้รับตำแหน่งเสนาบดีในสมัยของอัลมะฮ์ดีและฮารูน อัรรอชิด และบางรายก็ระบุไว้ว่าผู้ว่าการแคว้นเรย์ก็เป็นสาวกคนหนึ่งของอะฮ์ลุลบัยต์ด้วยเช่นกัน

ท่ามกลางความก้าวหน้าของพลพรรคแห่งอะฮ์ลุลบัยต์ ในช่วงเวลานั้นมีเงินจำนวนมหาศาลที่ถูกส่งไปยังอิมามจากหัวเมืองต่าง ๆ เพื่อเป็นชะกาตและเงินคুমส์ ยูนุส บินอับดิรเราะห์มาน กล่าวไว้ว่า “เมื่อมุซา บินญะอ์ฟิร เสียชีวิตลง คนของท่านทุกคนล้วนแต่มีทรัพย์สินจำนวนมากในครอบครอง นั่นก็ด้วยสาเหตุของการระงับ (การแจกจ่าย) ของพวกเขาและการที่พวกเขาปฏิเสธการตายของท่าน ด้วยความโลภในทรัพย์สินดังกล่าว ในครั้งนั้นซียาด บินมรวาน อัลก็อนดี มีเงินอยู่จำนวนเจ็ดหมื่นดีนาร์ และ อะลี บินอบีหัมซะฮ์ มีเงินอยู่ถึงสามหมื่นดีนาร์¹

พลพรรคของอะฮ์ลุลบัยต์ในยุคนั้นมิได้จำกัดอยู่ที่ทิวเขาและอิรักเพียงแต่เท่านั้น แต่ได้ขยายไปยังอิหร่าน อียิปต์ โมร็อกโก และส่วนอื่น ๆ ของโลก จนมีคนคนหนึ่งกล่าวขานฮารูน อัรรอชิด ให้หาตระเวนอิมามมุซาว่า “ฉันไม่คิดว่าโลกนี้จะจะมีคอลีฟะฮ์สองคนจนกระทั่งได้เห็นมุซา บินญะอ์ฟิร ที่ได้รับมอบตำแหน่งคอลีฟะฮ์ นั่นก็ด้วยเงินจำนวนมากที่ถูกนำมามอบแก่เขาจากตะวันออกและตะวันตก²

การกีดกันอิมาม

อิมามมุซาถูกกีดกันอย่างหนักหน่วงและรุนแรงมากกว่าอิมามท่านอื่น ๆ ของอะฮ์ลุลบัยต์ ท่านถูกจับกุม 5 ครั้ง ในช่วงเวลาต่าง ๆ กัน ซึ่งอาจรวมได้ถึง 7 ปี และถูกกักบริเวณในบ้านในบางช่วง ในเรือนจำบางแห่งท่านถูกข่มเหงและทารุณกรรมอย่างหนัก ท่านถูกล่ามด้วยโซ่ตรวนและถูกขังไว้ในคุกมืดที่มีบริเวณคับแคบ ภายใต้การควบคุมของผู้คุมเรือนจำที่มีความเกลียดชังในตัวท่าน นอกจากนี้เมื่อได้รับอิสรภาพแล้วท่านก็ยังถูกติดตามตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อสอดส่องเฝ้าดูความเคลื่อนไหวของท่าน ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงความทุกข์

¹ มุหัมมัดบาكير อัลมัจลีสี่. *เรื่องเดิม*. เล่ม 48 หน้า 252

² บาكير ชะรีฟ อัลกุรอซซี. (1993). *เรื่องเดิม*. เล่ม 2 หน้า 455

ทรมานทางจิตใจที่ท่านต้องประสบจากการต้องทนเห็นคนตระกูลอะละวีและสานุศิษย์ของท่านมากมายต้อง ถูกกดขี่และเข่นฆ่า แรงกดดันทั้งหมดเหล่านี้ล้วนแต่ผลักดันไปในทางที่อิมามจะต้องประกาศตนต่อต้านการ ปกครองของอับบาสิยะฮ์ และก่อการเคลื่อนไหวเพื่อเผชิญหน้ากับมัน เพื่อปกป้องตัวของท่านเองและ อิศรภาพของท่าน และเพื่อยุติความอยุติธรรมที่คนในตระกูลอะละวีและสานุศิษย์ผู้มีใจจงรักภักดีต่อท่าน ต้องประสบ ซึ่งอิมามมิได้มีนิสัยขลาดกลัวหรือขี้ขลาดแต่อย่างใด อีกทั้งท่านก็ได้ใส่ใจต่อการที่ท่านมี ผู้สนับสนุนเพียงน้อยนิด แต่ตลอดช่วงเวลาชีวิตของท่านท่านได้ยึดมั่นในขันติธรรมและระงับความโกรธไว้ และไม่กระทำการอันใดที่จะกลายเป็นเหตุผลให้ผู้มีอำนาจใช้เป็นข้ออ้างในการทำลายล้างสานุศิษย์ของอะฮ์ ลุลบัยต์ได้ จนจะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการแผ่ขยายและการเจริญเติบโตของแนวคิดอันบริสุทธิ์ของพวกเขา

อนึ่ง อิมามก็ไม่ได้มีความทะเยอทะยานในอำนาจ ท่านไม่มีความปรารถนาในอำนาจการปกครอง ท่านเป็นผู้ปกป้องรักษาศาสนา ดังนั้น สิ่งเดียวที่ท่านคำนึงถึงก็คือผลประโยชน์ของศาสนาและสังคม ด้วยเหตุ นี้ ท่านจึงยึดมั่นในความอดทนในทุกครั้งที่ประสบกับการกดขี่ และยอมแบกรับความทุกข์ทรมานไว้ แต่ถึง อย่างไรท่านก็จะไม่ยอมนำประโยชน์ส่วนรวมของสังคมไปแลกกับการปฏิบัติตามอารมณ์และการแก้แค้น ในเรื่องส่วนตัวอย่างเด็ดขาด และ ณ จุดนี้เองที่คุณธรรมในแง่ของการระงับโทสะได้สำแดงออกและฉายภาพ ให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมผ่านการกระทำ และแนวทางของอะฮ์ลุลบัยต์ก็ยังคงดำรงอยู่ในฐานะของสถาบัน ทางความคิดที่นำเสนออิสลามผ่านมโนทัศน์อันถูกต้อง และวิสัยทัศน์อันเต็มไปด้วยความเป็นอารยะแก่ ประชาชาติทั้งหยาบ โด่งเด่นท่าทวยการกดขี่ ก้าวข้ามอุปสรรคคิดขวาง และประกาศถึงข่าวดีของวันพรุ่งนี้ จะมาถึง อันเต็มไปด้วยความรุ่งโรจน์แห่งอิสลาม

อิมามริฎอกับการใช้ประโยชน์จากโอกาส

การแต่งตั้งอิมามอะลี อรรริฎอ (ฮ.ศ. 148 - 203) เป็นรัชทายาทในปี ฮ.ศ. 201 โดยคอลีฟะฮ์อัลมะอ์มูน แห่งราชวงศ์อับบาซียะฮ์ เป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญเป็นพิเศษในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์กับผู้มีอำนาจปกครอง เพราะโดยปกติแล้วการปฏิบัติที่ผู้ปกครองมีต่อพวกท่านล้วนแต่เต็มไปด้วยการกีดกันและการกดขี่ ไม่ว่าจะในยุคการปกครองของอุมัยยะฮ์หรืออับบาซียะฮ์ ทว่าในสมัยการปกครองของอับดุลลอฮ์ อัลมะอ์มูน บินฮารูน อรรรอชีด (ฮ.ศ. 170 - 218) ด้วยความเฉลียวฉลาดทางการเมืองที่เขามี ทำให้ในการปฏิบัติต่ออะฮ์ลุลบัยต์ของเขาได้เปลี่ยนไป เขาได้ขอให้อิมามริฎอเดินทางจากมะดีนะฮ์ไปพบเขาที่โมโร¹ แต่อิมามไม่ประสงค์ที่จะเดินทางออกจากเมืองมะดีนะฮ์ เช่นเดียวกับที่ท่านไม่ต้องการเข้าพบอัลมะอ์มูน ด้วยเหตุนี้ อัลมะอ์มูนจึงส่งคณะทูตไปเชิญตัวท่านอย่างเป็นทางการ นำโดยรอญอฮ์ บินอบิฏฎอฮ์ฮาก ซึ่งเป็นญาติของเสนาบดีทั้งสองของอัลมะอ์มูน อัลฟุฎล์ และอัลหะสัน ผู้เป็นบุตรทั้งสองของสะห์ล อีกทั้งยังเป็นหนึ่งในผู้นำกองทัพของอัลมะอ์มูน และเป็นผู้ปกครองแคว้นครุอซานในช่วงหนึ่ง ดังนั้นคนคนนี้จะถือเป็นบุคคลสำคัญทางการเมืองและการทหาร ซึ่งการมอบหมายให้เขารับหน้าที่นี้บ่งบอกถึงความตั้งใจของอัลมะอ์มูนที่จะบรรลุเป้าหมายการนำตัวของอิมามายังเมืองโมโรที่เป็นเขตอิทธิพลของเขา

อิมามริฎอเดินทางออกจากมะดีนะฮ์ในกลางปี ฮ.ศ. 201 และหลังจากที่ท่านเดินทางไปถึงโมโร อัลมะอ์มูนก็เสนอที่จะสละตำแหน่งคอลีฟะฮ์และมอบมันให้แก่ท่าน ดังที่รายงานบางบทได้กล่าวถึง แต่นั่นก็เป็นเพียงการพูดไปสู่อ้อมเอียงหรือหลอกลวง นั่นคือการแต่งตั้งให้ท่านเป็นรัชทายาท แต่อิมามริฎอได้ปฏิเสธที่จะรับตำแหน่งดังกล่าวนี้ ซึ่งต้องใช้เวลาราวสองเดือนหรือมากกว่านั้นจนกว่าจะทำให้ท่านยอมรับได้² โดยทั้งตัวของอัลมะอ์มูนเองและเสนาบดีทั้งสอง คือ อัลฟุฎล์ และอัลหะสัน บินสะห์ล ได้ร่วมกันเกลี้ยกล่อมท่านจนถึงขั้นที่ต้องใช้วิธีการข่มขู่และบังคับในท้ายที่สุด

อบุลฟะร็อญ์ อัลอัศฟะฮานี (ฮ.ศ. 284 - 356) ได้บันทึกไว้ในหนังสือมะกอติล อัฎฎอสิบียีน ว่า อัลมะอ์มูนได้ส่งอัลฟุฎล์และอัลหะสัน บุตรทั้งสองของสะห์ลไปหาอะลี บินมุซา อรรริฎอ ซึ่งพวกเขาได้เสนอสิ่งนั้น (ตำแหน่งรัชทายาท) ให้แก่ท่าน แต่ท่านปฏิเสธ ดังนั้นพวกเขาจึงพยายามเกลี้ยกล่อมท่าน แต่ท่านก็ยืนกรานปฏิเสธอยู่เช่นนั้น จนกระทั่งหนึ่งในสองคนนั้นข่มขู่ท่านว่า ท่านจะต้องยอมรับ มิฉะนั้นเราจะกระทำการบางอย่างกับท่าน แล้วอีกคนหนึ่งก็พูดว่า ขอสาบานด้วยอัลลอฮ์ ท่าน (หมายถึงอัลมะอ์มูน) ได้มีบัญชาให้ฉัน

¹ ในขณะนั้นอัลมะอ์มูนพำนักอยู่ที่เมืองโมโร ทางตะวันออกของแคว้นครุอซาน (ในปัจจุบันอยู่ในเติร์กเมนิสถาน) ซึ่งบิดาของเขา ฮารูน อรรรอชีด ได้แต่งตั้งให้เขาปกครองดินแดนเปอร์เซีย ดังนั้น เปอร์เซียในเวลานั้นจึงเป็นดินแดนที่เขามีอิทธิพลอย่างเต็มที่

² สัยยิดญะอ์ฟัร มุรตะฎอ. (1986). *อัลหะยาต อัลศ็อลิยาฮียะฮ์ ลิลอิมาม อรรริฎอ*. เบรุต: ดาร อัลอัฎฎอฮ์. หน้า 280

ตัดคอท่านถ้าท่านยังคงปฏิเสธ จากนั้นอัลมะอ์มูนก็เรียกท่านเข้าพบ แล้วคุยกับท่านเกี่ยวกับเรื่องนั้น แต่ท่านก็ยังคงปฏิเสธ จนเขาพูดอะไรบางอย่างที่คล้ายกับเป็นการข่มขู่ แล้วกล่าวกับท่านว่า อุมร์ บินคือฎฎอบ ได้จัดตั้งขูรอขึ้นมาโดยประกอบไปด้วยสมาชิกหกคน หนึ่งในนั้นคือปู่ทวดของท่าน และกล่าวว่า ใครก็ตามที่ต่อต้านก็จงพ้นคอกของเขาเสีย จนท้ายที่สุดทุกคนต้องยอมรับ¹ และตามที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า อิมามริฎอได้ตกอยู่ระหว่างทางเลือกสองทาง คือ ถ้าไม่ยอมรับข้อเสนอของอัลมะอ์มูนก็ต้องปะทะกับเขา ซึ่งท่านเล็งเห็นว่าทางเลือกแรกดีกว่า ดังนั้นท่านจึงยอมรับการเป็นรัชทายาท โดยมีเงื่อนไขว่าท่านจะไม่ปฏิบัติหน้าที่ทางด้านการบริหารและการเมืองใด ๆ “โดยท่านจะต้องไม่รับหน้าที่ในการแต่งตั้งหรือปลดใครออกจากตำแหน่ง ไม่ยกเลิกค่าธรรมเนียม และไม่เปลี่ยนแปลงสิ่งใด ๆ ในสิ่งที่เขาเป็นอยู่และทำหน้าที่เพียงการชี้แนะในทางอ้อมเท่านั้น”² และด้วยเงื่อนไขนี้ที่ท่านได้ปลดเปลื้องตัวท่านเองออกจากความรับผิดชอบในทางการเมือง โดยทำให้ตำแหน่งที่ท่านมีเป็นเพียงตำแหน่งในเชิงรูปแบบเท่านั้น

อัลมะอ์มูนได้จัดงานเฉลิมฉลองอย่างใหญ่โตในโอกาสที่อิมามริฎอขึ้นรับตำแหน่งรัชทายาท ซึ่งการกระทำทั้งหมดของเขาล้วนแต่เผยให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ที่เขามีในทางการเมืองและมวลชน เขาได้จัดให้มีมหรหรรรมใหญ่อย่างเป็นทางการโดยได้เชิญชนประชาชนมาร่วมแสดงความยินดีกับอิมาม ในวันที่สอง ห้า หรือเจ็ด (ตามรายงานที่แตกต่างกัน) ของเดือนรอมฎอน ปี ฮ.ศ. 201 ซึ่งมีเสนาบดีและขุนนางชั้นผู้ใหญ่เข้าร่วม รวมไปถึงผู้บัญชาการกองทัพและบุคคลสำคัญของตระกูลอับบาสิและอะละวี และสนับสนุนให้กวีเข้ามามีส่วนร่วมกับการงานในครั้งนั้นด้วยการประกาศมอบรางวัลให้แก่กวีที่ประพันธ์บทกวีสรรเสริญอิมามริฎอ และยังไปกว่านั้นเขายังออกคำสั่งให้มีการมอบเงินเดือนให้ทหารเป็นจำนวนเงินที่เทียบเท่ากับเงินเดือนของพวกเขาทั้งปี เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองต่อเหตุการณ์ในครั้งนั้น โดยมีการสลักชื่อของอิมามริฎอลงบนเหรียญดิรฮัมและดีนาร์ และได้สั่งให้ข้าหลวงของเขาทั่วทั้งอาณาจักรอิสลามมอบสัตยาบันแก่อิมามริฎอและทำการขอพรให้แก่ท่านในคำเทศนาวันศุกร์

แรงจูงใจทางการเมือง

สิ่งใดกันที่เป็นแรงผลักดันให้อัลมะอ์มูนตัดสินใจทำสิ่งที่แปลกประหลาดเช่นนี้ และสิ่งใดที่ทำให้เขาเปลี่ยนท่าทีที่เขามีต่ออะฮ์ลุลบัยต์ จากการเป็นศัตรู (เช่นเดียวกับท่าทีของผู้ปกครองรุ่นก่อน ๆ) ไปสู่การยอมให้ท่านมีส่วนร่วมในการปกครอง และแสดงการยอมรับถึงสถานะและความประเสริฐของท่านในระดับที่เป็นทางการต่อหน้าประชาชน

¹ อนุบลพระร็อญ์ อัลอัศปะฮานี. *มะกอติล อัฎฎอลิเบีย*. หน้า 563

² สัยยิดญะอ์ฟัร มุรตะฎอ. (1986). *เรื่องเดิม*. หน้า 280

นักเขียนและนักค้นคว้าเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่กล่าวว่า อัลมะอฺมินมีความจริงใจและมีแรงจูงใจมาจากหลักการที่เขายึดถือ โดยเชื่อว่าเขามีความจงรักภักดีอย่างจริงใจต่ออะฮ์ลุลบัยต์ และยังเป็นชีอะฮ์ของพวกเขาท่านอีกด้วย นักเขียนกลุ่มนี้กล่าวถึงบางเหตุการณ์ที่เป็นมูลเหตุจูงใจให้เขายอมรับในสถานภาพอันแท้จริงของอะฮ์ลุลบัยต์ เช่น การที่เขาได้เห็นอรรอซิด บิดาของเขาปฏิบัติกับอิมามมุซา อัลกาซิม จนเกิดความสงสัยและเข้าไปถามอรรอซิด ซึ่งอรรอซิดก็ได้ให้คำตอบในเชิงสนับสนุนถึงสถานภาพและสิทธิอันชอบธรรมที่อะฮ์ลุลบัยต์พึงมี รวมไปถึงความเหมาะสมของพวกเขาในการเป็นผู้นำ นอกจากนี้ยังมีข้อบ่งชี้มากมายที่อาจอนุมานไปสู่การเป็นชีอะฮ์ของเขาได้ เช่น การคืนพะดักให้แก่ชาวอะละวี และคำประกาศของเขาเกี่ยวกับความประเสริฐของอิมามอะลี บินอบีฏอลิบ และสิทธิของท่านในการเป็นผู้นำ ณ ใจกลางสภาที่จัดขึ้นในวังของเขาเพื่อเสวนาวิชาการกับนักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญด้านหะดีษและเทววิทยาจำนวนสี่สิบคนในกรุงแบกแดด ซึ่งได้รับคัดเลือกมาโดยยะหฺยา บินอัษษัม ในครั้งนั้นอัลมะอฺมินได้เสวนากับพวกเขาด้วยหลักการทางวิชาการที่ละเอียดถี่ถ้วนและเหตุผลที่หนักแน่นเพื่อพิสูจน์ถึงเรื่องดังกล่าว เช่นเดียวกับที่เขาได้ถกกับพวกเขาเกี่ยวกับทัศนะที่ว่าด้วยการเป็นสิ่งสร้างของกูรอานและการอนุมัติการสมรสแบบชั่วคราว รวมไปถึงอีกหลายประเด็นที่เป็นทัศนะของอะฮ์ลุลบัยต์ และท่ามกลางบรรยากาศดังกล่าวนี้เขาก็ได้ประกาศการนำเสนอดำแหน่งคอลีฟะฮ์และตำแหน่งรัชทายาทให้แก่อิมามริฎอ

อาจเป็นไปได้หรือไม่ว่า เขาได้บนบานต่อพระผู้เป็นเจ้าไว้ว่า หากเขาเอาชนะอัลอะมีนผู้เป็นพี่ชายของเขาได้เขาก็จะมอบตำแหน่งผู้นำให้แก่ผู้ที่ดีที่สุดใน และมีเพียงอิมามริฎอเท่านั้นที่เหมาะสมกับตำแหน่งนี้ มีคำกล่าวคำหนึ่งที่เขากล่าวว่า “ฉันขอสัญญากับพระเจ้าว่า ฉันจะนำมันไปมอบให้แก่คนที่ดีที่สุดในลูกหลานแห่งอบูฏอลิบ หากฉันเอาชนะผู้ที่ถูกปลดจากตำแหน่งนี้ได้ และฉันไม่เห็นว่าจะมีใครที่ดีไปกว่าชายคนนี้”¹ หนึ่งในนักวิชาการที่มีทัศนะเช่นนี้ก็คือเพื่อนของเรา ดร. สัยยิด มุหัมมัดอะลี อัลบาร ในคำอธิบายและคำนำที่เขาเขียนไว้ในหนังสือทางการแพทย์ของอิมามริฎอที่ชื่อ “อรรริสาละฮ์ อัชชะฮะบียะฮ์” (ตำราทองคำ) เขากล่าวว่า “ขออัลลอฮ์ทรงตอบแทนอัลมะอฺมิน ในการที่เขาได้ให้สิทธิแก่อิมามอะลี อรรริฎอมากกว่าลูก ๆ ของเขาและสมาชิกทั้งหมดในครอบครัวของเขา โดยเป็นไปเพื่อแสวงหาความพอพระทัยจากอัลลอฮ์ผู้ทรงสูงส่ง... อันที่จริง การที่อัลมะอฺมินทำสิ่งนี้ก็เท่ากับได้สร้างความวุ่นวายขึ้นในราชวงศ์อับบาสิยะฮ์ และเป็นเหตุที่ทำให้ตำแหน่งการปกครองเกือบจะหลุดไปจากมือของเขา เมื่อพวกอับบาสิยะฮ์ได้แต่งตั้งให้ลุงของเขา อิบรอฮีม บินอัลมะฮ์ดี ขึ้นเป็นคอลีฟะฮ์ ซึ่งพวกอับบาสิยะฮ์ต่างไม่พอใจเป็นอย่างมากที่เขาทำเช่นนั้น เช่นเดียวกับที่เสนาบดีของเขา อัลหะสัน บินสะหฺล ก็เตือนไม่ให้เขากระทำการอันใดที่จะสร้างความโกรธเคืองต่อราชวงศ์ทั้งหมด แต่อัลมะอฺมินเลือกความพึงพอพระทัยของพระเจ้าและชีวิตในโลก และต้องการที่จะมอบแนะนำให้แก่ประชาชาติอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นเขาจึงตั้งอะลี อรรริฎอ เป็นผู้สืบทอดตำแหน่ง

¹ อบุลฟะร็อญ อัลอัศปะฮานี. *เรื่องเดิม*. หน้า 563

ต่อจากเขา ยิ่งไปกว่านั้น เขาต้องการจะสละตำแหน่งคอลีฟะฮ์เสียด้วยซ้ำ แต่ฮัรริฎอปฏิเสธที่จะรับตำแหน่งนั้น”¹

แต่อย่างไรก็ดี ใครก็ตามที่ได้ศึกษาแนวทางทางการเมืองของอัลมะอ์มูน โดยเริ่มจากการทำสงครามและสังหารอัลอะมีนผู้เป็นพี่ชาย จากนั้นก็นำศิระของเขาไปเสียบประจานอยู่ที่ลานกว้าง เพื่อที่คนทุกคนที่เคยรับของกำนัลจากเขาจะได้สาปแช่งเขา แล้วจากนั้นก็มาจบลงที่การนำศิระของอัลอะมีนไปเดินประจานทั่วคูรอซาน หรือสิ่งที่เขาได้กระทำกับเสนาบดีของเขา อัลฟิฏล์ บินสะฮัล ซึ่งอัลมะอ์มูนได้วางแผนที่จะลอบสังหารเขาหลังจากที่เขาหมดหน้าที่ เช่นเดียวกับที่เขาได้กวาดล้างและสังหารผู้บัญชาการกองทัพที่ยิ่งใหญ่ของเขา ฮัรชะมะฮ์ บินอะฮ์ยัน และแผนการของเขาในการกำจัดอูอิร บินหุสัยน์และบุตรของเขา ..² และที่สำคัญที่สุดคือสิ่งที่บันทึกทางประวัติศาสตร์ได้ระบุไว้ว่าเขาอยู่เบื้องหลังการวางยาพิษอิมามริฎอ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ทัศนะที่กล่าวว่าอัลมะอ์มูนได้มอบตำแหน่งรัชทายาทให้อิมามริฎอด้วยความจริงใจและความเชื่อในความเป็นอิมามของท่านเป็นทัศนะที่ห่างไกลจากความถูกต้อง ในขณะที่ผู้ศึกษาควรจะต้องศึกษาถึงแรงจูงใจทางการเมืองที่อยู่เบื้องหลังเรื่องนี้ ซึ่งน่าจะไม่ใช่เรื่องยากสำหรับผู้ศึกษาคนหนึ่งที่ค้นคว้าข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ถึงแรงจูงใจดังกล่าวได้

การปกครองของอัลมะอ์มูนประสบกับความล้มเหลว

ฮารูน อีรรอซิด ได้แต่งตั้งลูกชายของเขา มุหัมมัด อัลอะมีน เป็นรัชทายาทในช่วงเวลาที่เขายังมีชีวิตอยู่ และแต่งตั้งให้อับดุลลอฮ์ อัลมะอ์มูน ลูกชายอีกคนของเขาเป็นรัชทายาทต่อพี่ชายของเขา คือ อัลอะมีน และแม้ว่าอัลมะอ์มูนจะมีอายุมากกว่าไม่กี่เดือนและมีบุคลิกภาพโดดเด่นและสติปัญญาอันเฉียบแหลม แต่เขาเป็นลูกของทาสสาวที่ไม่ใช่ชาวอาหรับ และเป็นแม่ครัว ในขณะที่มารดาของมุหัมมัด อัลอะมีนคือซุบัยดะฮ์ หลานสาวของอัลมันศูร และเป็นคนที่มียอิทธิพลในราชสำนักของ ฮารูน อีรรอซิด อีกทั้งคนในราชวงศ์อับบาสิยะฮ์และคนของตระกูลบาร์มาคิดที่มีอิทธิพลในอาณาจักรต่างก็ให้การสนับสนุนอัลอะมีน ซึ่งทั้งหมดนี้ได้สร้างความลำพองใจให้อัลอะมีนปลดอัลมะอ์มูนออกจากตำแหน่งรัชทายาท และแต่งตั้งมุสา บุตรของเขาให้ขึ้นรับตำแหน่งแทน ทั้ง ๆ ที่เขายังเป็นเพียงเด็กทารก สิ่งนี้สร้างความโกรธแค้นแก่อัลมะอ์มูนเป็นอย่างมาก จนทำให้เขาคิดหาทางที่จะโค่นล้มน้องชาย และปราบดาตนเองขึ้นเป็นคอลีฟะฮ์ จากนั้นก็ยกทัพไปทำสงครามกับอัลอะมีนจนเกิดการสู้รบนองเลือดครั้งใหญ่ที่เมืองเรย์ จนท้ายที่สุดอัลอะมีนต้องประสบกับความ

¹ มุหัมมัดอะลี อัลบาร. (1992). *อัลอิมามอะลี ฮัรริฎอ วิธนะตุฮู ฟิฏฏิบ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). เบรุต: ดาร อัลมันฮัล. หน้า 77

² อิบญะซีร์. (2001). *เรื่องเดิม*. เล่ม 10 หน้า 257-276

พายัพแล้วกองทัพจากคูรอซานก็รุกเข้าไปจนถึงนครแบกแดด บุกร้างสังหารอัลอะมีน และส่งศีรษะของเขาไปยังอัลมะอ์มูน

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าอัลมะอ์มูนจะได้รับชัยชนะเหนือน้องชายของเขา แต่เขาก็ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากคนในราชวงศ์อับบาสิยะส์และประชาชนชาวอาหรับ ซึ่งต่อมาสมาชิกในราชวงศ์อับบาสิยะส์ก็ได้ให้สัตยาบันต่ออับรอฮีม บินอัลมะอ์มูนผู้เป็นคอลิฟะฮ์ ถึงแม้ว่าเขาจะเป็นเพียงนักรบที่ไม่มีความสนใจทางการเมืองเลยก็ตาม

ในอีกด้านหนึ่ง การปฏิวัติอย่างต่อเนื่องของชาวอะละวีและในส่วนต่าง ๆ ของอาณาจักรก็ได้สร้างความสั่นสะเทือนให้แก่ราชวงศ์ เช่น การปฏิวัติของอบุสสะรอยยาในเมืองกูฟะฮ์ การปฏิวัติของซัยด์ อันนาร บินมุสา บินญะอ์ฟร์ในเมืองบัศเราะฮ์ การปฏิวัติของมุหัมมัด บินญะอ์ฟร์ ในมักกะฮ์ และการเคลื่อนไหวของอับรอฮีม บินมุสา บินญะอ์ฟร์ ในเยเมน รวมไปถึงการจลาจลปฏิวัติในมะดีนะฮ์ของมุหัมมัด บินสุลัยมาน บินดาอุด บินอัลหะสัน และการเคลื่อนไหวในวาสิฏโดย ญะอ์ฟร์ บินมุหัมมัด บินซัยด์ และหุสัยน บินอับรอฮีม บินหะสัน และในมะดาอิน โดยมุหัมมัด บินอิสมาอิล บินมุหัมมัด .. ซึ่งในยุคนั้นแทบจะไม่มีหัวเมืองใดที่ปราศจากการปฏิวัติและการเคลื่อนไหวของคนในตระกูลอะละวี ที่ลุกขึ้นต่อต้านการปกครองของอับบาสิยะฮ์ ดังที่นักประวัติศาสตร์บางท่านได้กล่าวไว้¹ ที่กล่าวมานี้ยังไม่นับรวมการปฏิวัติของคนกลุ่มอื่นนอกเหนือจากกลุ่มอะละวีซึ่งมีอยู่มากมาย เช่น การปฏิวัติของหะสัน อัลฮัรซ ในปี ฮ.ศ. 198 และชัยชนะของฮาติม บินฮัรชะมะฮ์ที่มีเหนืออาร์เมเนีย และนัศร์ บินชะบัยเหนือกัษกูมและสะมีสาฏ รวมไปถึงดินแดนโดยรอบ เช่นเดียวกับที่เกิดการเคลื่อนไหวของอัสซัจญ์ การปฏิวัติของบะบัก และการปฏิวัติของชาวอิยิปต์ที่แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ อัลกัอยส์ยะฮ์ ผู้สนับสนุนอัลอะมีน และอัลยะมานียะฮ์ ผู้ให้การสนับสนุนอัลมะอ์มูน และอื่น ๆ อีกมากมาย

รัชทายาทกับเสถียรภาพทางการเมือง

ความท้าทายต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ทำให้อำนาจทางการเมืองของอัลมะอ์มูนตกอยู่ในสภาวะที่อ่อนแอและไร้เสถียรภาพ ดังนั้น เขาจึงต้องเล่นเกมอย่างชาญฉลาดเพื่อแก้ไขสถานการณ์และสร้างความมั่นคงให้แก่อำนาจการปกครองของเขา ซึ่งอัลมะอ์มูนเองก็มีความพร้อมในการเล่นเกมนี้ เนื่องจากความเฉลียวฉลาดและความรู้ที่เขามี กล่าวกันว่า “ไม่มีใครในราชวงศ์อับบาสิยะฮ์ที่จะมีความรู้มากไปกว่าอัลมะอ์มูน” อาจารย์มุหัมมัดฟะรีด วัลยูดี กล่าวไว้ว่า “หลังจากบรรดาคอลิฟะฮ์ผู้ทรงธรรมไม่มีใครที่ขึ้นรับตำแหน่งคอลิฟะฮ์และจะมี

¹ สาเหตุที่ได้รับฉายาว่า “อันนาร” (ไฟ) ก็เพราะว่าเขาได้จุดไฟเผาบ้านเรือนของพวกอับบาสิยะฮ์ในเมืองบัศเราะฮ์

² สัยยิดญะอ์ฟร์ มุรตะฎอ. (1986). *เรื่องเดิม*. หน้า 183-184

ความคู่ควรมากกว่าเขา”¹ อีกทั้งยังมีคำกล่าวหนึ่งของอิมามอะลีที่กล่าวถึงบรรดาคอตีพะฮ์ของอับบาสิยะฮ์ว่า “คนที่เจ็ดในหมู่พวกเขาเป็นผู้รอบรู้ที่สุด”²

และตามที่กล่าวมานี้ อัลมะอฺมูนจึงตัดสินใจที่จะนำอิมามอะลี อรรฎอ มาอยู่เคียงข้างเขา เพื่อเสริมสร้างบารมีให้แก่อำนาจทางการเมืองของตน เนื่องจากอิมามอรรฎอเป็นบุคคลที่ได้รับการเคารพนับถือและเป็นที่ยอมรับในหมู่ประชาชาติอิสลามในฐานะของอิมามคนที่แปดแห่งอะฮ์ลุลบัยต์ซึ่งชาวชีอะฮ์ทั้งหมดล้วนแต่จงรักภักดีและเชื่อฟังท่าน ดังที่อัลมะอฺมูนเองก็กล่าวไว้ว่า “นี่คือคนที่ดีที่สุดในโลก มีความรู้มากที่สุด และเป็นผู้ที่ยึดมั่นในการสักการะบูชาต่อพระเจ้ามากที่สุด” อนึ่ง อิมามอรรฎอเป็นบุคคลที่ได้รับความชื่นชมและความไว้วางใจจากคนทุกฝ่าย ซึ่งฉายาของท่าน คือ “อรรฎอ” (ความพึงพอใจ) ก็มาจากการที่ท่านเป็นผู้ที่ได้รับการพึงพอใจจากทั้งมิตรและศัตรู ดังที่อิมามมุหัมมัด อัลญะวาด ผู้เป็นบุตรของท่านได้กล่าวไว้ และเพื่อที่จะเข้าใจถึงตำแหน่งอันทรงเกียรติและสถานภาพอันโดดเด่นที่อิมามอรรฎอมี ขอให้ท่านผู้อ่านได้พิจารณาเหตุการณ์สองเหตุการณ์ที่เราจะกล่าวถึง ดังต่อไปนี้

เหตุการณ์แรก ในครั้งที่อัลมะอฺมูนเขียนจดหมายถึงอับดุลญับบาร บินสะอัด อัลมะสาหิกิ ผู้ว่าการของเขาในมะดีนะฮ์ เพื่อปราศรัยกับผู้คนและเชิญพวกเขาให้มาให้สัตยาบันต่อ อะลี บินมุสา เขายืนขึ้นและกล่าวกับผู้คนว่า “โอ้มหาชน นี่คือนสิ่งที่พวกท่านปรารถนา ความยุติธรรมที่พวกท่านรอคอย และสิ่งดีที่พวกท่านมุ่งหวัง นี่คือนอะลี บินมุสา บินญะอ์ฟร์ บินมุหัมมัด บินอะลี บินหุสัยน์ บินอะลี บินอบีฏอลิบ บรรพบุรุษทั้งหกผู้เป็นมนุษย์ที่ดีที่สุดที่เคยดื่มด่ำน้ำฝนจากฟากฟ้า”⁴ ซึ่งตามคำกล่าวของผู้ว่าการคนนี้ อิมามอรรฎอสำหรับชาวฮินญาซแล้วก็คือความยุติธรรมที่พวกเขาคาดหวัง ความคิดที่พวกต้องการ และเป็นบุคคลที่พวกเขาปรารถนา

เหตุการณ์ที่สอง คือเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงสถานภาพที่อิมามอรรฎอมีในโลกตะวันออกของอาณาจักรอิสลาม ซึ่งเป็นสิ่งที่นักประวัติศาสตร์ได้บันทึกไว้ก็คือ เหตุการณ์ที่อรรฎอเข้าสู่เมืองนิซาปุร (ระหว่างทางไปโมโร) โดยที่ในหนังสือเล่มนี้เราจะอ้างอิงจากรายงานของอิบน์ญะอ์ฟร์ อัลฮัยตะมี ที่กล่าวถึงในอัศศอวาอิก อัลมุหริเกาะฮ์ ว่า “และเมื่อท่านเข้าไปยังเมืองนิซาปุร (ตามที่มีบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ของเมืองนี้) และเดินทางผ่านตลาดของมัน ซึ่งในขณะนั้นท่านมีม้าที่บดบังจนมองไม่เห็นสิ่งใดที่อยู่เบื้องหลัง มีนักท่องจำ (หาฟิซ) สองคนมาพบท่าน คือ อบูซุรอะฮ์ อรรอซี และ มุหัมมัด บินอัลลัม อัลญุสตี พร้อมด้วยนักศึกษาวิชาความรู้และหะดีษจำนวนนับไม่ถ้วน ซึ่งพวกเขาได้ขอร้องให้ท่านเปิดเผยใบหน้าของท่านออก

¹ มุหัมมัดฟะรีด วัลญะดี. (1971). *ดาอิมะฮ์ อัลมะอฺริฟ อัลอิสลามียะฮ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). เบรุต: ดาร อัลมะอฺริฟะฮ์. เล่ม 1 หน้า 620

² อับบาซ อัลญุมมี. (1414). *สะฟีนะตุลญันนาฮ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กุม: ดาร อัลญุมมียะฮ์. หน้า 332

³ บากิร ชะรீฟ อัลญุรชี่. (1992). *หะยาต อัลอิมามอะลี บินมุสา อรรฎอ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). เบรุต: ดาร อัลญุมมียะฮ์. เล่ม 1 หน้า 23

⁴ อิบน์อบีดิรอบบีย์ อัลอันดะลุสตี. *อัลอิกดุลฟะรید*. เบรุต: ดาร อัลญุมมียะฮ์. เล่ม 5 หน้า 359

และเล่าให้พวกเขาฟังถึงหะดีษที่ท่านได้รับฟังมาจากบรรพบุรุษของท่าน เมื่อเห็นเช่นนั้น ท่านจึงหยุดล้อของ ท่านแล้วสั่งให้เค้กรับใช้เปิดม่านออกจนสายตาของสิ่งสร้างได้สัมผัสกับการมองไปยังใบหน้าอันเต็มไปด้วย สิริมงคลของท่านที่มีเพียงสองข้างพาดลงบนไหล่ และในขณะที่ผู้คนต่างส่งเสียงอึกทึกรึกโครม บ้างก็รำให้ บ้างก็เกลือกกลิ้งไปบนพื้น บ้างก็พยายามทะยานเข้าไปยังเท้าของล่อที่ท่านจี ก็มีเสียงประกาศออกมาว่า ‘โอ้ มหาชน จงอยู่ในความสงบ’ และพวกเขาที่อยู่ในความสงบ ครั้นนักท่องจำทั้งสองก็ได้ขออนุญาตจับบันทึก (หะดีษ) จากท่าน และท่านก็กล่าวว่า ‘มุซา อัลกาซิม บิดาของฉันได้รายงานหะดีษให้แก่ฉันจากบิดาของท่าน ญะฮ์อีฟร์ อัศศอดิก จากบิดาของท่าน มุหัมมัด อัลบากิร จากบิดาของท่าน ชัยนุลอาบิดีน จากบิดาของท่าน หุ ลัยน์ จากบิดาของท่าน อะลี บินอบีฏอลิบ (ขอพระเจ้าเป็นเจ้าทรงพึงพอพระทัยต่อพวกเขา) ว่า ท่านศาสนทูต แห่งอัลลอฮ์ผู้เป็นที่รักและแก้วดวงตาดวงใจของฉันบอกฉันว่า ญิบรีลบอกฉันว่า ฉันได้ยินพระเจ้าผู้เป็นเจ้าผู้ ทรงยิ่งใหญ่ตรัสว่า ‘ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์เป็นป้อมปราการของฉัน ดังนั้นใครก็ตามที่กล่าว ประโยคนี้ก็จะเข้าสู่ป้อมปราการของฉัน และใครก็ตามที่เข้าสู่ป้อมปราการของฉันจะปลอดภัยจากการ ลงโทษของฉัน’ หลังจากนั้นท่านก็ปิดม่านลงและเดินทางต่อไป ในครั้งนั้นมีคนนับจำนวนของผู้เขียนและ นักรายงานที่ทำการบันทึกหะดีษของท่าน ซึ่งพบว่าพวกเขามีจำนวนถึงสองหมื่นคน¹

เหตุการณ์ทั้งสองนี้แสดงให้เห็นถึงสถานภาพอันยิ่งใหญ่ของอิมามริฎอที่มีอยู่ในใจของประชาชาติ ทั้งในที่อยู่ดินแดนแถบตะวันตกและตะวันออก และทั้งที่เป็นชาวอาหรับและชนชาติอื่น และนี่ก็คือเหตุที่ ผลักดันอัลมะฮ์มูนต้องพยายามเกลี้ยกล่อมให้ท่านเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองของเขาในฐานะรัช ทายาท ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างเสถียรภาพและความแข็งแกร่งให้แก่อำนาจการปกครองของเขา และลดแรงกดดัน จากการต่อต้านของกลุ่มอะละวี อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนโดยทั่วไปในเวลา เดียวกัน

โครงการของอิมามริฎอ

หลักฐานที่ชัดเจนที่สุดที่แสดงถึงการขาดความจริงใจของอัลมะฮ์มูน และการที่เขาไม่เป่าหมายทาง การเมืองแอบแฝงอยู่เบื้องหลังก็คือ การที่อิมามริฎอได้ปฏิเสธที่จะยอมรับข้อเสนอของเขาในการให้ท่านเป็น คอลีฟะฮ์และรัชทายาท ซึ่งต่อมาถึงแม้ว่าท่านจะยอมรับแต่ก็เป็นไปด้วยการบีบบังคับ แต่ถึงกระนั้นท่านก็ยัง ตั้งเงื่อนไขว่าท่านจะต้องไม่มีส่วนยุ่งเกี่ยวหรือมีบทบาทใด ๆ ในอำนาจหน้าที่ทางการเมือง อนึ่ง เมื่อท่านมี โอกาสในการระบายความทุกข์ใจและความอัดอั้นใจต่อสถานการณ์ที่ท่านประสบ ท่านก็บอกกับสาวกของ คนหนึ่งของท่านตั้งแต่วันแรกที่ ๆ ที่มีการให้สัตยาบันต่อท่าน ท่ามกลางบรรยากาศของงานเลี้ยงฉลองอัน

¹ อะหมัด บินมุหัมมัด บินหะญูร์ อัลฮัยตะมี. (1997). *เรื่องเดิม*. เล่ม 2 หน้า 594

ใหญ่โตว่า “อย่าปล่อยให้หัวใจของท่านผลิตเพลินไปกับสิ่งใดที่ท่านเห็นจากการนี้ และจงอย่ารู้สึกยินดี
ปรีดากับมัน เพราะมันจะไม่เสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์”¹ ยาสิริ อัลคอดิม ได้สาธยายถึงสภาพของอิมามใน
ช่วงเวลานั้นโดยกล่าวว่า “ท่านตกอยู่ในสภาพที่ทุกข์ใจและโศกเศร้าจนกระทั่งถึงวันที่ท่านจากไป ขอการ
ประสพพรจากพระเจ้าจงประสบแก่ท่าน” ซึ่งหากว่าอิมามเชื่อมั่นในความตั้งใจจริงของอัลมะอ์มุน ท่านจะ
ไม่แสดงออกในลักษณะนี้อย่างแน่นอน

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าอิมามได้ปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมกับการปกครอง แต่ท่านก็พยายามที่จะใช้
ประโยชน์จากโอกาสของความอ่อนปรนการเมืองให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อ
เป้าหมายของท่านในการเผยแผ่และพิทักษ์รักษาศาสนา โดยอาศัยโอกาสนี้ในการสอนและอธิบายถึง
หลักการและแนวคิดอันถูกต้องของศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเราพิจารณาจากข้อสังเกตต่อไปนี้

1. ความท้าทายทางความคิดและวัฒนธรรม: ยุคของอิมามริฎอเป็นยุคที่ประชาคมอิสลามได้รู้จักกับ
วัฒนธรรมต่างชาติ โดยเฉพาะกรีก อัลมะอ์มุน ได้ให้ความสำคัญต่อการนำตำราทางวิชาการและปรัชญา
จากภายนอกเข้ามา และมอบหมายให้เจ้าหน้าที่พิเศษคนหนึ่งในปีฮุคคิมะฮ์ (ซึ่งเป็นห้องสมุดที่ใหญ่ที่สุด
ในกรุงแบกแดด) ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับตำราที่ส่งมาจากไซปรัส และจากคลังหนังสือของกรีก
นอกจากนี้อัลมะอ์มุนยังได้ก่อตั้งสำนักการแปล นำโดยฮุญัยน์ บินอิสฮาก เพื่อทำการแปลตำราจาก
ภาษาอื่นมาเป็นภาษาอาหรับ... ในความเป็นจริงแล้ว การเปิดกว้างทางวัฒนธรรมในลักษณะนี้ควรมาพร้อม
กับการฟื้นฟูทางศิลปวิทยาการภายในสังคม เพื่อที่คนในสังคมจะได้รับประโยชน์จากประสบการณ์ของผู้อื่น
โดยที่ไม่รู้สึกตื่นตาตื่นใจไปกับมันหรือได้รับผลกระทบจากแนวคิดผิด ๆ ที่มีอยู่ในนั้น

2. การปิดกั้นแนวทางของอะฮ์ลุลบัยต์: ซึ่งก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนทางความคิดบางอย่างขึ้นภายใน
สังคมชีอะฮ์ เช่น กลุ่มที่มีแนวคิดสุดโต่งและกลุ่มที่แสวงหาผลประโยชน์ เช่น วากิฟะฮ์ อีกทั้งทำให้ส่วนต่าง
ๆ ของสังคมที่ยังไม่มีโอกาสในการทำความรู้จักกับแนวคิดของอะฮ์ลุลบัยต์ ไม่ว่าจะ เป็นแนวคิดทั่วไปหรือ
แนวคิดทางการเมือง ต้องตกเป็นเหยื่อของการประโคมข่าวจากชนชั้นปกครองที่ได้ตั้งข้อสงสัยและนำเสนอ
ข้อมูลที่บิดเบือนเกี่ยวแนวคิดของอะฮ์ลุลบัยต์ รวมไปถึงจุดยืนของพวกท่านทั้งในด้านความคิดและการเมือง

3. ความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างพวกอุมัยยะฮ์กับอับบาสิยะฮ์ และภายในราชวงศ์อับ
บาสิยะฮ์เอง เช่น สงครามระหว่างอัลอะมีนและอัลมะอ์มุน ความไม่สงบทางการเมือง และการทุจริตของ
หน่วยงานการปกครอง ทั้งหมดนี้ล้วนก่อให้เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบจากประชาชน รวมไปถึงช่องว่างและปัญหา
ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้คนบางกลุ่มเริ่มคลางแคลงใจในศาสนาของตน ให้ความสำคัญต่ออุดมการณ์
น้อยลง และหันไปใส่ใจต่อผลประโยชน์ทางวัตถุและความเห็นแก่ตัวมากขึ้น สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคนั้น

¹ บากิร ชะรีฟ อัลกุรอซี. (1992). *เรื่องเดิม*. เล่ม 2 หน้า 304

ล้วนแต่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีผู้นำทางศาสนา และขบวนการเคลื่อนไหวที่จะทำการเปิดเผยความจริงของอิสลามและแนวคิดที่ถูกต้องให้ผู้คนได้ทำความรู้จัก โดยห่างไกลจากแนวคิดที่บิดเบือน

หากว่าการปิดกั้นและการกดขี่ที่อิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยท์หลายท่านต้องประสบจะทำให้พวกท่านมีข้อจำกัดในเรื่องของโอกาส และถึงแม้ว่าพวกท่านจะดิ้นรนฝ่าฟันการปิดกั้นเหล่านั้นและพยายามถ่ายทอดคำสอนของพระผู้เป็นเจ้าให้แก่ผู้คนด้วยทุกวิถีทางที่เป็นไปได้ แต่ถึงกระนั้น พื้นที่การเมืองที่เปิดกว้างสำหรับอิมามริฎอ์ก็ได้ทำให้ท่านมีโอกาสดี๋ยกว่าอิมามท่านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่ออัลมะอ์มูนพยายามเสแสร้งว่าตนมีความจงรักภักดีต่ออิมามริฎอ์และอะฮ์ลุลบัยท์ ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนั้นนั้นก็ถือเป็น โอกาสอันดีที่ท่านจะเผยแพร่แนวคิดของอะฮ์ลุลบัยท์ เพื่อให้เข้าถึงปัญญาชนและคนชั้นแนวหน้าในแวดวงการเมืองการปกครองได้ ตัวอย่างของบทบาทนี้ที่อิมามได้แสดงไว้ที่เราจะหยิบยกมาศึกษาก็คือ การสนทนาทางวิชาการที่เกิดขึ้นระหว่างท่านกับผู้นำทางศาสนาและนักปราชญ์ การสนทนาทางวิชาการที่เกิดขึ้นในวังของอัลมะอ์มูนซึ่งเกิดขึ้นโดยคำเชิญของเขา ทั้งนี้ไม่ว่าจัดขึ้นเพื่อสร้างทำเป็นสนับสนุนอะฮ์ลุลบัยท์ หรือด้วยความต้องการที่จะสร้างความอับอายให้อิมามริฎอ์ด้วยการเผชิญกับปัญหาและข้อโต้แย้งต่าง ๆ ที่ยากแก่การตอบ ในครั้งนั้นอัลมะอ์มูนได้สั่งให้ข้าหลวงของเขาในทุกหัวเมืองส่งนักปราชญ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่รอบรู้ในศาสตร์ด้านต่าง ๆ ไปยังคุรอซาน และขอให้พวกเขาค้นหาประเด็นที่สลับซับซ้อน ยาก และลึกซึ้งที่สุด เพื่อนำเสนอต่ออิมามริฎอ์ แต่อิมามกลับตอบคำถามและอธิบายถึงปัญหาเหล่านั้นด้วยขันติธรรม ด้วยคำอธิบายที่ชัดเจนและการโต้แย้งที่หนักแน่นด้วยเหตุผล ซึ่งต่อมาสานุศิษย์บางคนของอิมามได้รวบรวมข้อถกเถียงและบทสนทนาต่าง ๆ เหล่านั้นไว้เป็นจำนวนมากกว่าสองหมื่นประเด็นเกี่ยวกับวิทยาการและแนวความคิดต่าง ๆ ในปัจจุบันบันทึกเหล่านั้นได้ตกทอดมาถึงเราเพียงส่วนหนึ่ง ส่วนบันทึกที่เหลือยังไม่ถูกค้นพบ บางทีอาจจะยังคงอยู่ในสภาพของเอกสารต้นฉบับลายมือที่รอคอยให้โลกอิสลามเข้าไปทำการค้นหาต่อไป¹

ในท่ามกลางการสนทนาเหล่านั้นมีการสนทนาที่เกิดขึ้นระหว่างอิมามกับอิมรอน อัศศอบี ซึ่งเป็นผู้นำของลัทธิศอบีอะฮ์และเป็นหนึ่งในนักปรัชญาผู้ยิ่งใหญ่ในยุคนั้น การการสนทนาระหว่างบุคคลทั้งสองได้เกิดขึ้นต่อหน้าอัลมะอ์มูนและคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และได้กินเวลาอย่างยาวนาน ดังที่ซัยค์ศอูดุ๊กได้บันทึกเนื้อหาส่วนใหญ่ไว้ในหนังสือของท่าน อุยูน อัคบาริริฎอ์ ผลสรุปที่ได้ก็คือ อิมรอน อัศศอบี ได้ประกาศตนเข้ารับอิสลาม และปรารถนาตนเป็นศิษย์ของอะฮ์ลุลบัยท์ โดยที่หลังจากนั้นเขาได้เข้าพบอิมามหลายต่อหลายครั้ง และได้ร่ำเรียนวิชาความรู้จากท่านอย่างมากมาย

นักปราชญ์อีกคนหนึ่งที่มาทำการสนทนากับอิมามก็คือ สุลัยมาน อัลมุรฺซีย์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านปรัชญาและเทววิทยา และได้รับการพิจารณาให้อยู่ในระดับแนวหน้าของนักปราชญ์แห่งคุรอ

¹ เรื่องเดียวกัน เล่ม 1 หน้า 13

สถาน ประเด็นที่เขานำมาสนทนากับอิมามเป็นประเด็นทางวิชาการที่ลึกซึ้ง ในเรื่องเอกานุภาพของพระเจ้า และการปกป้องความบริสุทธิ์ของพระองค์ รวมไปถึงการอธิบายถึงสาระของคุณลักษณะและพระนาม นอกจากนี้ยังมีอบูกรเราะฮ์ นักคิดแนววิมุตินิยมที่มักจะตั้งคำถามข้อสงสัยเกี่ยวกับศาสนา รวมไปถึงญาฮิลิก อัครมุขนายกแห่งคริสต์ศาสนา เราะฮ์อัลญาลูต ปราชญ์อาวุโสของชาวยิว อัลฮับชผู้ยิ่งใหญ่ นักปราชญ์ชาว อินเดีย ชาวโซโรแอสเตอร์ และนิสฏอส ชาวโรมัน ผู้เป็นแพทย์ที่มีชื่อเสียง และอะลี บินอัลญะฮัม ซึ่งได้สนทนากับอิมามในเรื่องความบริสุทธิ์ (อิสมะฮ์) ของบรรดาศาสดาและอื่น ๆ

การสนทนาทางวิชาการในครั้งนั้นเป็นโอกาสอันดีที่อิมามจะได้อธิบายถึงแนวคิดของศาสนาและลักษณะโดยรวมของชะรีอะห์ ซึ่งหลังจากเหตุการณ์นั้นผลสรุปของมันก็ได้ส่งเสียงสะท้อนไปยังนักปราชญ์และมวลชน อันเป็นเหตุให้พวกเขามีความเชื่อมั่นในศาสนาและองค์ความรู้ที่ถูกต้องมากขึ้น ทั้งนี้ยังไม่นับรวมคุณูปการของอิมามในการประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่สานุศิษย์และสาวกที่อยู่รายรอบตัวท่าน ซึ่งนักวิชาการคนหนึ่งได้สำรวจจำนวนของผู้ที่รายงานหะดีษจากท่าน และพบว่าพวกเขามีจำนวนถึง 367 คน¹

บทเรียน

ดังที่ได้กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ยุคของอิมามริฎอเป็นหนึ่งในยุคสมัยที่ดีที่สุดที่ประชาชาติอิสลามได้รับประโยชน์จากวิทยาการของอะฮ์ลุลบัยต์ ซึ่งท่านได้ใช้โอกาสจากความอ่อนปรนทางการเมืองในการเผยแพร่แนวคิดของท่าน ปกป้องแนวทางแห่งศาสนา และยกระดับจิตใจและความเชื่อมั่นของผู้คนในศรัทธาที่มีต่อศาสนาของพวกเขา รวมไปถึงการอธิบายถึงข้อเคลือบแคลงสงสัยที่พวกเขาประสบพบเจอจากความไม่รู้หรือการนำเสนอความคิดที่บิดเบือน ทั้งนี้เพื่อปกป้องให้พวกเขาพ้นจากกระแสความคิดและวัฒนธรรมภายนอกที่ขัดแย้งกับคำสอนของอิสลาม นอกจากนี้อิมามริฎอยังได้ส่งสาส์นไปยังบรรดาพะเกีฮ์และปวงปราชญ์ทั่วทุกมุมเมือง เพื่อเตือนไม่ให้พวกเขาถูกล่อลวงด้วยตำแหน่งและผลประโยชน์ส่วนตน แต่จะต้องใช้ตำแหน่งและโอกาสที่มีเพื่อการเผยแพร่ศาสนาและรับใช้ประชาชนเท่านั้น

ประชาชาติอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคนี้ กำลังเผชิญกับความท้าทายในทางความคิดและวิทยาการ เนื่องจากความพัฒนาก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและการกระจายข้อมูล รวมไปถึงการเปิดกว้างของสื่อจำนวนมากที่ถูกควบคุมโดยคนกลุ่มหนึ่ง ดังนั้น จึงถือว่าหน้าที่ความรับผิดชอบของนักเผยแพร่ศาสนาในยุคนี้มีมากขึ้นเป็นเท่าตัว ซึ่งพวกเขาจะต้องทุ่มเทความพยายามอย่างสุดความสามารถในการทำงาน โดยไม่จำกัดตนอยู่เพียงในพื้นที่เล็ก ๆ ที่พวกเขาอาศัยอยู่

¹ เรื่องเดียวกัน เล่ม 2 หน้า 180

ฉากทัศน์จากชีวิตของอิมามญะวาด

ท่ามกลางการต่อสู้เพื่อรักษาเอกลักษณ์และคุณค่าทางจริยธรรม ประชาชาติอิสลามมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรำลึกถึงวิถีชีวิตของบรรดาอิมามผู้บริสุทธิ์ เพราะสิ่งนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นในศาสนาและปกป้องรักษาอัตลักษณ์ให้แก่ผู้คนในประชาชาติ ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรมที่ต้องการทำลายอัตลักษณ์ของคนในแต่ละชาติพันธุ์ และสลายรวมวัฒนธรรมของพวกเขาในเบ้าหลอมของวัฒนธรรมวัตถุนิยมตะวันตก พวกเรามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเสนอวิถีชีวิตของผู้เป็นแบบอย่างในอุดมคติ เพื่อที่คนรุ่นใหม่จะได้เรียนรู้และยึดเอาพวกท่านเป็นแบบอย่าง ซึ่งการรำลึกถึงอะฮ์ลุลบัยต์ก็เป็นไปเพื่อเหตุผลดังกล่าวนี้

คุณูปการอันยิ่งใหญ่ในชีวิตที่แสนสั้น

อิมามมุหัมมัด อัลญะวาด บินอะลี อรริฎอ ถือกำเนิดในปี ฮ.ศ. 195 ท่านเป็นอิมามคนที่เก้าในบรรดาอิมามทั้งสิบสองของอะฮ์ลุลบัยต์ และเป็นที่ยู่อักในนามอญูญะฮ์ฟิรที่สอง ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการจำแนกความแตกต่างระหว่างท่านกับปู่ของท่าน คือ อิมามมุหัมมัด อัลบาคิร ท่านเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 220 ดังนั้น ท่านจึงเป็นอิมามที่มีอายุสั้นที่สุด โดยมีอายุไม่เกิน 25 ปี แต่ถึงอย่างไรก็ดี แม้ว่าท่านจะมีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาสั้น ๆ แต่ก็เป็นช่วงเวลาที่ได้เติมไปด้วยคุณูปการอันยิ่งใหญ่ เพราะคุณค่าของคนหนึ่งหนึ่งมิได้วัดกันจากอายุขัยเสมอไป แต่พิจารณาจากความสามารถ คุณูปการ และผลงานที่เขาได้สร้างไว้ ดังกวีบทหนึ่งที่กล่าวว่า:

ชีวิตคือการเปลี่ยนแปลงกะทันหัน

ระยะเวลามิใช่ตัวชี้วัดสูงสุดไม่ว่าจะยืนยาวหรือแสนสั้น

สิ่งที่ทำให้คนเป็นอมตะและยกเขาให้ถึงจุดสูงสุดของเกียรติยศ

คือสิ่งที่เขาได้สร้างไว้จนอายุขัยได้กลายเป็นนิรันดร์

และกรณีของอิมามญะวาด แม้ว่าท่านจะมีชีวิตอยู่ในโลกนี้เพียงไม่นาน แต่ท่านก็ได้ก้าวขึ้นมาอยู่ในแถวหน้าของมหาบุรุษที่ประวัติศาสตร์จะยังคงรำลึกถึงเป็นนิรันดร์ ในคุณูปการที่ท่านได้สร้างไว้ให้แก่มนุษยชาติทั้งมวล

การเป็นอิมามของท่าน

ท่านอิมามได้แบกรับภาระและความรับผิดชอบของความเป็นอิมามตั้งแต่วัยเยาว์ หลังจากการเป็นมรณสักขีของบิดาของท่าน อิมามอะลี ธีร์ริฎอ ในปี ฮ.ศ. 203 ในขณะที่ท่านมีอายุได้ 8 ขวบอิมามธีร์ริฎอบิดาของท่านก็ได้แต่งตั้งให้ท่านเป็นอิมาม ตามที่ชีอะฮ์เชื่อในเรื่องความเป็นอิมามว่าเป็นไปตามด้วยบท (นัส) และการแต่งตั้ง โดยที่อิมามคนก่อนทำการแต่งตั้งอิมามที่มาสืบทอดตำแหน่งคนต่อไป เรื่องของการเป็นอิมามของอิมามญะวาดในวัยนี้อาจก่อให้เกิดคำถามมากมาย เช่น เป็นไปได้อย่างไรที่เด็กอายุ 8 ขวบจะเป็นผู้นำของประชาชาติอิสลามทั้งในทางโลกและทางศาสนา ซึ่งนอกจากท่านก็ยังมีอิมามอะลี อัลดฮาดี และอิมามมุหัมมัด อัลมะหฺดี ผู้เป็นที่รอคอยของบรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์ ที่ได้ทำการแบกรับภาระความเป็นอิมามตั้งแต่วัยเยาว์ สิ่งนี้เป็นไปได้อย่างไร

อย่างไรก็ดี คำถามนี้ไม่เป็นข้อสงสัยในความเชื่อของชีอะฮ์ที่มองว่า คุณสมบัติของผู้เป็นอิมามนั้นไม่ใช่สิ่งที่ได้มาจากการแสวงหา และความรู้ที่บรรดาอิมามมีนั้นเป็นสิ่งที่พวกท่านได้มาจากการสืบทอดตำแหน่งและการคล้อยจากพระเจ้า มิใช่ด้วยการเรียนรู้จากผู้อื่นและการเดินทางออกไปร่ำเรียน และหากว่าพระเจ้าเป็นเจ้าของผู้ทรงฤทธานุภาพเป็นผู้ประทานความรู้และการคล้อยด้วยวิธีการที่เหนือธรรมชาติแล้ว ก็คงจะไม่มีคำถามใดในการตั้งข้อคำถามและข้อสงสัย แต่ถ้าจะเปลี่ยนคำถามดังกล่าวเสียใหม่ เป็นคำถามเกี่ยวกับการนำโน้ตสนันี้ไปประยุกต์ใช้กับอิมาม กล่าวคือ หากจะถามว่าพระเจ้าได้แต่งตั้งและเลือกให้ท่านเป็นอิมามหรือไม่ คำถามนี้ก็เหมือนจะนำถามมากกว่า ซึ่งมุสลิมชีอะฮ์เองก็มีหลักฐานและข้อพิสูจน์เกี่ยวกับด้วยบทและการแต่งตั้งที่เป็นเงื่อนไขสำหรับการเป็นอิมามของอิมามทุกท่าน โดยที่ด้วยบทดังกล่าวนี้ ได้ระบุตัวบุคคลของอิมามผ่านการถ่ายทอดที่ได้รับการพิสูจน์แล้ว และสิ่งที่สนับสนุนด้วยบทดังกล่าวก็คือความเหมาะสมและความสามารถที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในสายตาของผู้คน

กูรออันอันจำเจริฎูได้เล่าเรื่องราวของศาสดาอิสลาให้เราฟัง ผู้ซึ่งพระเจ้าประทานให้เป็นศาสดาในขณะที่ท่านยังเป็นทารกอยู่ในเปล ซึ่งในความเชื่อของเรา ความเป็นอิมามถือเป็นการสืบทอดหน้าที่ของศาสดาและเป็นการแต่งตั้งโดยพระเจ้าเท่านั้น ไม่ใช่สิ่งที่อยู่ในการควบคุมของมนุษย์ ซึ่งเรื่องราวของศาสดาอิสลาที่เป็นที่ประจักษ์ที่ชัดเจนสำหรับทุกคน พระผู้ทรงสูงส่งตรัสว่า:

“ครั้นนางก็ชี้ไปที่เขา พวกเขา กล่าวว่า เราจะสนทนากับผู้ที่อยู่ในเปลในสภาพทารกได้อย่างไร เขากล่าวแท้จริงฉันคือบ่าวของพระเจ้า พระองค์ทรงประทานคัมภีร์แก่ฉัน และแต่งตั้งให้ฉันเป็นศาสดา”¹

¹ สุเราะฮ์ มัรยัม โองการ 29-30

นี่คือสิ่งที่มุสลิมทุกคนเชื่อ ชนชาติอิสราเอลอัศจรรย์ใจในการเกิดมาโดยไม่มีบิดา และการถือกำเนิด อันเป็นเรื่องอัศจรรย์ของท่าน และคำตอบสำหรับคำถามของพวกเขาที่อัศจรรย์เช่นกัน “ครั้นนางก็ขึ้นไปที่เขา” เพราะท่านหญิงมัรยัมถือศีลอดจากการพูดตามคำสั่งของพระเจ้า “ฉันได้บนบานต่อพระผู้ทรงกรุณาปรานีว่า จะถือศีลอด ดังนั้น ฉันจะไม่สนทนากับมนุษย์คนใดในวันนี้”¹ ซึ่งก็สร้างความประหลาดใจให้พวกเขามากขึ้นไปอีก พวกเขาจะคุยกับทารกที่เพิ่งเกิดมาไม่กี่วันได้อย่างไร แล้วพวกเขาจะถามทารกน้อยคนนั้นเกี่ยวกับการเกิดที่แปลกประหลาดของเขาได้อย่างไร แต่ทันใดนั้นเองทารกคนนั้นก็คำตอบข้อสงสัยของพวกเขา “เขากล่าว แท้จริงฉันคือบ่าวของพระเจ้า พระองค์ทรงประทานคัมภีร์แก่ฉัน และแต่งตั้งให้ฉันเป็นศาสดา” นอกจากนี้ กุรอานได้ก็ยกได้เล่าให้เราฟังถึงเรื่องราวของยะหฺยา บินซะกะรียา

“โอัยะหฺยา จงรับคัมภีร์ไว้อย่างมั่นคง และเราได้มอบความปรีชาให้แก่เขาตั้งแต่เยาว์วัย (เศาะบียา)”²

ซึ่งคำว่า “เศาะบี” ใน โองการข้างต้นนี้ใช้กับเด็กที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะทางศาสนา ซึ่งเราก็ไม่สงสัยในคุณภาพของพระผู้เป็นเจ้าและความประสงค์ของพระองค์ เช่นเดียวกันนี้ ความรู้ของท่านศาสดาผู้ยิ่งใหญ่ ก็มีได้มาจากการเรียนรู้ ท่านเป็น “อุมมี” ผู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ และไม่เคยร่ำเรียนจากใครมาก่อน พระผู้เป็นเจ้าได้ตรัสถึงท่านว่า “เจ้าไม่เคยอ่านหนังสือเล่มใดมาก่อนหน้ามัน และไม่เคยเขียนสิ่งมันด้วยมือขวาของเจ้า มิฉะนั้นแล้ว ผู้กล่าวที่ที่จะต้องสงสัยอย่างแน่นอน”³ และพระองค์ยังตรัสอีกว่า “และเช่นนี้ที่เราได้วิวัฒนาการวิญญูณของเราแก่เจ้าจากคำบัญชาของเรา เจ้าไม่รู้มาก่อนว่าสิ่งใดคือคัมภีร์และศรัทธา”⁴

ดังนั้น หากพิสูจน์ได้ว่าตำแหน่งอิมามมาจากตัวบทและการแต่งตั้ง และคุณสมบัติที่ผู้เป็นอิมามมีนั้น ไม่อาจได้มาด้วยการร่ำเรียนและแสวงหา และหากตัวบทนั้นได้ระบุนามของอิมามญะวาดตามที่มุสลิมชีอะฮ์เชื่อ ก็ไม่มีความจำเป็นแต่อย่างใดที่จะตั้งข้อสงสัยถึงความเป็นอิมามของท่าน เพียงเพราะท่านอยู่ในวัยเยาว์

ความเป็นเลิศทางวิชาการ

ความรู้ของอิมามญะवादได้ตกทอดมาถึงเราเพียงเล็กน้อย โดยได้รับการบันทึกไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์บางเล่ม สาเหตุก็มาจากการจดจึที่ราชวงศ์อับบาสิยะฮ์ปฏิบัติต่ออะฮ์ลุลบัยต์ รวมไปถึงการบีบบังคับท่านและผู้ที่ยังรักภักดีต่อพวกท่าน ในเวลานั้นนักการศาสนาประจำราชสำนักได้ตั้งข้อสงสัยถึงคุณสมบัติในการเป็นอิมามของท่าน โดยกล่าวว่าท่านจะอ้างตัวเป็นอิมามได้อย่างไรในขณะที่ท่านมีอายุเพียง

¹ สุเราะฮ์ มัรยัม โองการ 30

² สุเราะฮ์ มัรยัม โองการ 12

³ สุเราะฮ์ อัลอันกะบูต โองการ 48

⁴ สุเราะฮ์ อัลซุรอ โองการ 52

8 ปี รวมไปถึงคนรอบข้างท่านที่ตั้งคำถามว่าท่านมีสิทธิ์อันใดในการอ้างความเป็นอิมาม ทั้ง ๆ ที่ยังมีนักปราชญ์อีกมากมายอยู่ในสังคม ด้วยเหตุนี้ การเป็นอิมามของอิมามญะวาดจึงต้องเผชิญกับคำถามและการท้าทายอย่างมากมาย รวมไปถึงการทดสอบที่ท่านต้องประสบพบเจอ โดยเฉพาะเมื่อชนชั้นปกครองได้มีความหวาดระแวงว่าจะฮัลลูบัยต์จะทำการแข่งขันกับพวกเขาในเรื่องอำนาจ ดังนั้นการปรากฏตัวของอิมามญะวาดจึงไม่เป็นที่พอใจนักสำหรับคอติพะฮ์อับบาสิยะฮ์และนักการศาสนาที่อยู่รอบกายเขา

มีบันทึกในประวัติศาสตร์ว่า ครั้งหนึ่งพวกอับบาสิยะฮ์ได้จัดให้มีการประชุมขึ้นต่อหน้าอัลมะอ์มูน เพื่อเป็นการทดสอบความรู้ของอิมาม ในครั้งนั้นพวกเขาได้นำตุลาการใหญ่มา คือ ยะหฺยา บินอักษัม เพื่อทดสอบอิมามด้วยคำถามยาก ๆ โดยที่เขาได้ถามอิมามว่า “ท่านมีทัศนะอย่างไรเกี่ยวกับมูหฺรึมที่ได้ฆ่าสัตว์ที่ได้มาจากการล่า” อิมามถามกลับไปว่า “เขาฆ่าในขณะที่อยู่ในหรือนอกหะร็อม ผู้ที่ครองอิหฺรอมผู้นั้นรู้หรือหรือไม่รู้ ฆ่าโดยเจตนาหรือพลาดพลั้ง ผู้ครองอิหฺรอมผู้นั้นเป็นไทหรือเป็นทาส เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ฆ่าโดยริเริ่มหรือย้อนกลับมาทำใหม่ แล้วเหยื่อตัวนั้นเป็นสัตว์ประเภทนกหรืออย่างอื่น ขนาดใหญ่หรือเล็ก (ผู้ครองอิหฺรอมคนนั้น) ยินกรานที่จะทำหรือรู้สึกเสียใจ (ในสิ่งที่เขาได้ทำ) การฆ่านั้นเกิดขึ้นในยามกลางคืนหรือกลางวัน แล้วการครองอิหฺรอมของเขาในขณะที่ลงมือฆ่าเป็นอิหฺรอมของอุมเราะฮ์หรือหัจญ์”

คำถามของอิมามได้สร้างความสับสนแก่ยะหฺยา บินอักษัม กระทั่งความจนปัญญาและความไร้ความสามารถของเขาได้แสดงออกผ่านสีหน้าอย่างชัดเจน หลังจากนั้น อัลมะอ์มูนก็ขอให้อิมามอธิบายรายละเอียดของปัญหาที่ท่านกล่าวถึง อนุญะฮ์ฟิรจึงกล่าวว่า “ใช่ ผู้ครองอิหฺรอม หากได้ฆ่าเหยื่อในพื้นที่หะร็อม และเหยื่อตัวนั้นเป็นสัตว์ประเภทนกและเป็นสัตว์ใหญ่ เขาก็จะต้องทำการชดเชยด้วยแกะตัวเมีย หากว่าเขาจับมันมาได้ในพื้นที่ที่เป็นหะร็อม โทษที่เขาต้องรับก็เพิ่มขึ้นทวีคูณ และหากเขาได้ฆ่าลูกนกนอกพื้นที่หะร็อมเขาก็จะต้องชดเชยด้วยลูกแกะที่หย่านมแล้ว และหากเขาฆ่าในพื้นที่หะร็อมเขาก็จะต้องจ่ายค่าชดเชยเป็นลูกแกะที่หย่านมแล้วและมูลค่าของลูกนก และหากว่าสัตว์ที่เขาฆ่าเป็นสัตว์ป่า และเป็นลาป่า เขาก็ต้องจ่ายค่าชดเชยเป็นวัว และหากว่าสัตว์ตัวนั้นเป็นนกกระจอกเทศเขาก็ต้องจ่ายเป็นบะคะนะฮ์ และหากว่าสัตว์ตัวนั้นเป็นกวางเขาก็ต้องจ่ายชดเชยเป็นแกะตัวเมีย และหากว่าเขาฆ่าสัตว์ตัวใดที่ได้กล่าวมานี้ในเขตหะร็อม เขาก็จะต้องรับโทษเพิ่มเป็นสองเท่าโดยเชือดสัตว์พลีที่ไปถึงกะอ์บะฮ์ และหากว่าผู้ครองอิหฺรอมจับสัตว์ที่เขาต้องนำมาเชือดพลีได้ หากว่าการครองอิหฺรอมนั้นเป็นไปเพื่อทำหัจญ์ เขาก็จะต้องเชือดอูฐที่มีนา แต่หากว่าเป็นอิหฺรอมของอุมเราะฮ์ก็ให้เชือดที่มกกะฮ์ โทษในการล่าสัตว์ทั้งผู้รู้และไม่รู้มันเท่ากัน โดยผู้มีเจตนาจะต้องได้รับโทษ แต่โทษนั้นจะถูกยกเว้นไว้สำหรับผู้พลั้งมือ ในกรณีของผู้เป็นไทเขาก็จะต้องจ่ายกัฟฟาเราะฮ์ด้วยตนเอง และหากเป็นทาสผู้ที่ต้องจ่ายกัฟฟาเราะฮ์ให้ก็คือนายทาส ส่วนเด็กเล็กนั้นไม่ต้องจ่ายกัฟฟาเราะฮ์ แต่จะเป็นวาญิบสำหรับผู้ใหญ่ ส่วนคนที่สำนึกผิดก็จะไม่ต้องรับโทษในโลกหน้า แต่ผู้ที่ยังคงยืนกรานที่จะทำจะต้องพบกับกลงทัณฑ์ในโลกหน้าเช่นกัน”

เมื่อได้ยินเช่นนั้น อัลมะอ์มูนก็กล่าวขึ้นว่า “ดีมาก อนุญะอ์ฟิร ขอพระเจ้าทรงเมตตาท่าน หากท่านประสงค์จะถามชะหฺยาเกี่ยวกับปัญหาหนึ่งเหมือนที่เขาถามท่านก็เชิญเถิด” อนุญะอ์ฟิรจึงถามว่า

“โปรดอธิบายให้ฉันทราบเกี่ยวกับชายคนหนึ่งที่มีองผู้หญิงคนหนึ่งในตอนรุ่งสาง ซึ่งการมองของเขาในขณะนั้นเป็นหะรอม แต่เมื่อพ้นเวลารุ่งสางไปผู้หญิงคนดังกล่าวเป็นที่อนุมัติสำหรับเขา แต่เมื่อถึงเวลาชะวาลเธอก็เป็นที่ต้องห้ามสำหรับเขา และเมื่อเข้าสู่เวลาบ่ายเธอก็เป็นที่อนุมัติสำหรับเขา และเมื่อดวงอาทิตย์ตกดินเธอก็เป็นที่ต้องห้ามสำหรับเขา และเมื่อเข้าสู่ช่วงสุดท้ายของอิซฮาอ์เธอก็เป็นที่อนุมัติสำหรับเขา และเมื่อถึงเวลาครึ่งคืนเธอก็เป็นที่ต้องห้ามสำหรับเขา และเมื่อดวงอาทิตย์ขึ้นเธอก็เป็นที่อนุมัติสำหรับเขา ผู้หญิงคนนี้อยู่ในสภาพใด และเหตุใดเธอก็เป็นที่อนุมัติสำหรับเขาและเป็นสิ่งต้องห้าม”

ชะหฺยา บินอักษัมกล่าวว่า “ขอสาบานด้วยอัลลอฮ์ ฉันไม่มีคำตอบสำหรับคำถามนี้ และไม่รู้ถึงทัศนะในเรื่องนี้ ดังนั้น ขอให้ท่านโปรดอธิบายให้เป็นประโยชน์แก่เราด้วยเถิด” อนุญะอ์ฟิรจึงกล่าวว่า “นี่คือทาสหญิงของชายคนหนึ่งที่คนนอกมองเธอในตอนรุ่งสาง และเมื่อพ้นรุ่งสางก็ขายเธอให้กับเมอลาของเขา เธอจึงเป็นที่อนุมัติสำหรับเขา และเมื่อถึงเวลาที่เที่ยงเขาก็ปล่อยเธอให้เป็นอิสระ แล้วเธอกลายเป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับเขา และเมื่อถึงเวลาบ่ายเขาก็สมรสกับนางและนางก็เป็นที่อนุมัติสำหรับเขา และเมื่อถึงเวลาค่ำเขาได้ชิฮารกับนาง นางจึงเป็นที่ต้องห้ามสำหรับเขา ดังนั้น เมื่อถึงเวลาอิซฮาอ์สุดท้ายเขาก็ได้จ่ายกัฟฟาเราะฮ์ของชิฮาร ดังนั้น เธอจึงเป็นที่อนุมัติสำหรับเขา และเมื่อถึงตอนที่เที่ยงคืนเขาได้หย่าร้างกับนางครึ่งหนึ่งและนางก็ได้กลายเป็นที่ต้องห้ามสำหรับเขา และเมื่อยามเข้ามาถึงนางก็กลับมาหาเขาและนางก็กลายเป็นที่อนุมัติสำหรับเขา”¹ เหตุการณ์นี้ได้รับการบันทึกไว้โดยนักรายงานหะดีษ อิบน์หะญูร อัลฮัยตะมี อัลมัคกี (ตายปี ฮ.ศ. 974) ในหนังสือของเขา “อัศศอวาอิก อัลมุหฺรีเกาะฮ์” โดยกล่าวถึงบางส่วนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานที่ประชุมแห่งนั้น²

ในหนังสือบิหารุลอันวารมีบันทึกบทหนึ่งจากอะลี บินอิบรอฮีม จากบิดาของเขา กล่าวว่า “กลุ่มคนจากซานเมืองได้ขออนุญาตเข้าพบอนุญะอ์ฟิร แล้วท่านก็ได้ให้อนุญาตพวกเขาเข้าพบ พวกเขาจึงเข้าไปพบท่านแล้วถามปัญหาต่าง ๆ ในการชุมนุมครั้งเดียวถึงสามหมื่นคำถาม ซึ่งท่านก็ได้ตอบพวกเขาในขณะที่ท่านมีอายุเพียงสิบปี” ชัยค์อัลมัญญูลีสได้แสดงความเห็นไว้ว่า รายงานบทนี้อาจกล่าวให้ดูเกินจริง (มุบาละเกาะฮ์) เกี่ยวกับคำถามที่มากมาย ซึ่งความหมายของการชุมนุมครั้งเดียว (วะหฺอะตุลมัญญูลีส) อาจหมายถึงครั้งเดียว

¹ ชัยค์มุฟิ๊ด มุหฺมัด บินมุหฺมัด บินอันนูอฺมาน. (1414). *เรื่องเดิม*. เล่ม 2 หน้า 275

² อะหฺมัด บินมุหฺมัด บินหะญูร อัลฮัยตะมี. (1997). *เรื่องเดิม*. หน้า 204

ในเชิงคุณภาพ หรือหมายถึงสถานที่เดียว เช่น มินา ถึงแม้ว่าการชุมนุมหรือการพบปะอาจกินเวลาเป็นจำนวนหลายวัน¹

เหตุการณ์เหล่านี้และเหตุการณ์อื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันได้พิสูจน์ให้เห็นถึงความเหมาะสมคู่ควรที่อิมามญะวาดมีต่อตำแหน่งอิมาม ด้วยเหตุนี้เอง เราจึงจะพบเห็นนักปราชญ์และพะเกีฮ์ของอะฮ์ลุลบัยต์ อย่างอะลี บินญะอ์ฟร์ อัศศอดิก ถึงแม้เขาจะมีความสูงส่งทั้งในทางคุณวุฒิและวัยวุฒิ อีกทั้งยังเป็นอาของบิดาของอิมามญะวาดเองก็ตาม แต่เขากลับยอมจำนนต่อความจริงที่เขาู้เกี่ยวกับสถานภาพของอิมามและแสดงความเคารพและนอบน้อมต่อท่าน ถึงแม้ว่าท่านจะมีอายุเพียงน้อยนิดก็ตาม

มีรายงานจากมุหัมมัด บินอัลหะสัน บินอัมมาร กล่าวว่า ฉันอยู่กับอะลี บินญะอ์ฟร์ บินมุหัมมัด โดยนั่งอยู่ในมะดีนะฮ์ เมื่ออบูญะอ์ฟร์ มุหัมมัด บินอะลี อรรริฎอ เข้ามาในมัศยิด (มัศยิดของท่านศาสนทูต) อะลี บินญะอ์ฟร์ ก็ลุกขึ้นไปโดยไม่สวมรองเท้าหรือเสื้อคลุม แล้วเขาก็จุมพิตที่มือและแสดงการให้เกียรติต่อท่าน อบูญะอ์ฟร์กล่าวกับเขาว่า “ท่านปู่ นั่งลงเถิด ขอพระเจ้าทรงเมตตาท่าน” เขากล่าวว่า “นายของฉัน ฉันจะนั่งลงได้อย่างไรในขณะที่ท่านยังยืนอยู่ เมื่ออะลี บินญะอ์ฟร์ กลับมานั่ง มิตรสหายของเขาที่กำหนดเขาโดยกล่าวว่า ท่านเป็นอาของบิดาของเขา แล้วเหตุใดจึงปฏิบัติเช่นนั้น เขากล่าวว่า “เงียบเถิด ถ้าพระเจ้าผู้ทรงยิ่งใหญ่ (ในขณะนั้นเขาใช้มือจับไปที่เคราของตน) ไม่ทรงประทานความเหมาะสมให้แก่เคราสีขาวนี้ แต่ทรงมอบมันให้แก่เด็กชายคนนี้ และกำหนดเขาไว้ในสถานภาพที่พระองค์ทรงกำหนด แล้วจะให้ฉันปฏิเสธความประเสริฐของเขากระนั้นหรือ ขอให้อัลลอฮ์ทรงปกป้องเราจากสิ่งที่พวกท่านกล่าวด้วยเถิด”²

ความกรุณาของท่าน

อิมามมุหัมมัด บินอะลี อรรริฎอ ได้รับฉายานามว่าอัลญะวาด เนื่องจากความใจกว้าง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการบริจาคอย่างมากมายของท่าน นักภาษาศาสตร์บางคนกล่าวว่า “อัลญะวาด” มาจากคำว่า “อัลญุด” หมายถึง การให้อย่างมากมายโดยไม่ต้องร้องขอ³ มีกวีบทหนึ่งกล่าวว่า “ไม่ถือเป็นความกรุณา (ญุด) สำหรับผู้ที่ให้ต่อเมื่อท่านร้องขอ แต่มันคือผู้ที่ให้โดยปราศจากการร้องขอใด ๆ” ในบันทึกทางประวัติศาสตร์มีหลักฐานที่บ่งบอกถึงความกรุณาของท่านที่ได้รับการถ่ายทอดไว้ ดังนี้

1. อะหมัด บินหะดีด กล่าวว่า ฉันเดินทางออกไปแสวงบุญกับคนกลุ่มหนึ่งและถูกดักปล้นระหว่างทาง เมื่อนั้นเดินทางไปถึงมะดีนะฮ์ฉันก็ได้พบกับอบูญะอ์ฟร์บนถนนบางสาย ฉันจึงไปที่บ้าน

¹ มุหัมมัดบาكير อัลมััจญลีสี่. (1983). *เรื่องเดิม*. เล่ม 50 หน้า 93

² มุหัมมัด บินยะอ์กูบ อัลกุฎัยนี. (1405). *อัลกาฟี*. เบรุต: ดาร อัลอ็ฏวาล์. เล่ม 1 หน้า 322

³ อบูฮิลาล อัลอัศกะรียี. (1403). *อัลฟุรูก ฟิลลุมะอะฮ์*. ดาร อัลอาฟาก อัลญะดีดะฮ์ หน้า 167

ของท่านและเล่าให้ท่านฟังถึงสิ่งที่ประสบ เมื่อท่านทราบท่านจึงสั่งให้นำเสื้อผ้ามาให้ฉันและมอบเงินให้แก่ฉัน แล้วบอกว่า “จงแบ่งมันให้กับมิตรสหายของท่านตามจำนวนที่พวกเขาเสียไปเถิด” ดังนั้น ฉันจึงแบ่งเงินจำนวนดังกล่าวให้พวกเขา ครั้นก็พบว่ามันมีเท่าจำนวนที่พวกเขาเสียไป โดยไม่มากหรือน้อยไปกว่านั้น¹

2. จากอะลี บินอิบรอฮีม จากบิดาของเขา กล่าวว่า ฉันอยู่กับอะบูญะฮ์ฟร์ที่สอง เมื่อศอลิห์ บินมุหัมมัด บินสลมาน อัลฮัมคานี ได้เข้ามาพบท่าน และเขาเป็นคนที่ทำงานให้ท่าน (หมายถึง ทำงานในการบริหารจัดการเงินบางส่วนของท่าน) เขากล่าวว่า ขอให้ชีพของฉันได้พลีเพื่อท่าน โปรดอภัยและยกเงินจำนวนหนึ่งหมื่นดิรฮัมให้ฉันด้วยเถิด เพราะฉันได้ใช้จ่ายมันไปแล้ว” ท่านกล่าวว่า “ฉันยกมันให้แก่ท่าน”²
3. อัศศอเฟด็รียานว่า ในทุกปีท่านแจกจ่ายเงินในเมืองมะดีนะฮ์มากกว่าหนึ่งล้านดิรฮัม³ ท่านมักจะเดินไปหาคนยากจนและคนขัดสน โดยที่พวกเขาไม่ต้องร้องขอ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงได้รับฉายานามว่าอัลญะวาด มีรายงานบทหนึ่งจากท่าน กล่าวว่า “ผู้กระทำความดีมีความต้องการในการทำดีของเขามากกว่าผู้ที่ต้องการ (การปฏิบัติดี) จากเขา เพราะสำหรับพวกเขาแล้วมีรางวัล ความภาคภูมิใจ และการรำลึกถึง ดังนั้น ไม่ว่าเขาจะทำความดีอย่างไร การทำความดีนั้นก็เป็นการเริ่มต้นจากเขาทั้งสิ้น”⁴ กล่าวคือ การมอบความช่วยเหลือให้คนยากจนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่าการรอให้คนยากจนมาขอรับความช่วยเหลือ ทศนะนี้เป็นสุดยอดของหลักการและค่านิยม บางทีหากไม่ครุ่นคิดมนุษย์เราก็อาจไม่คำนึงถึงผลตอบแทนที่เราจะได้รับในโลกหน้า เพราะความรู้สึกนึกคิดของเขาอยู่กับช่วงเวลาในโลกนี้ ซึ่งอัลลอฮ์ก็ได้ตรัสถึงคนประเภทนี้ไว้ว่า “พวกเขาเข้าถึงลักษณะภายนอกของชีวิตในโลกนี้ ในขณะที่พวกเขาในเรื่องของโลกหน้ากลับหลงลืม”⁵

แบบอย่างและทางนำ

สิ่งที่ดีที่สุดประการหนึ่งที่จะทำให้เราสามารถรับประโยชน์จากการจัดงานรำลึกถึงอิมามญะวาดได้ก็คือ การนำทางนำและคำสอนของท่านมาศึกษา เนื่องจากถ้อยคำแห่งการชี้แนะของท่าน และคำแนะนำใน

¹ มุหัมมัดบาكير อัลมััจญลีสี่. *เรื่องเดิม*. เล่ม 50 หน้า 44

² *เรื่องเดียวกัน* หน้า 105

³ ศอลาหุดดีน คอลิล บินอัยบัก อัศศอเฟด็. (1420). *อัลวาฟี บิลวะฟะยาต*. เบรุต: ดาร อิห์ยาอ์ อັตตุรอซ. เล่ม 4 หน้า 79

⁴ มุหัมมัดบาكير อัลมััจญลีสี่. *เรื่องเดิม*. เล่ม 75 หน้า 79

⁵ สุเราะฮ์ อีรรัม โองการ 7

ที่มาจากคำสอนแห่งอิสลามของท่านถือเป็นแสงสว่างในหนทางชีวิตของมนุษย์ และในโอกาสนี้เราจะหยิบยกคำสอนส่วนหนึ่งของท่านมาพิจารณา ดังนี้

1. “อย่าเป็นมิตรกับพระเจ้าในที่แจ้งแต่เป็นศัตรูต่อพระองค์ในที่ลับ”¹ คำสอนนี้ถือเป็นการเตือนผู้ที่แสสร้งว่ามีคุณธรรมและปฏิบัติตามคำบัญชาของพระองค์ แต่เมื่ออยู่ห่างไกลจากสายตาของผู้คนเขากลับฝ่าฝืนต่อพระเจ้า
2. “ใครก็ตามที่กระทำสิ่งใดโดยปราศจากความรู้ ผลเสียที่มากจากการกระทำของเขาก็จะมากกว่าผลดี” ในคำสอนนี้ท่านต้องการกล่าวเตือนถึงความสำคัญของความรู้ ในฐานะที่เป็นแกนกลางของกิจกรรมทั้งหมดของมนุษย์
3. “ใครก็ตามที่ปฏิบัติตามคัมภีร์ของเขา ก็เท่ากับว่าเขาได้มอบสิ่งที่เป็นที่ปรารถนาให้แก่ศัตรู”³ ศัตรูที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ในชีวิตนี้คือชัยฏอนที่ถูกสาปแช่ง ซึ่งพระเจ้าผู้ทรงยิ่งใหญ่ได้ตรัสไว้ว่า “มันเป็นศัตรูที่เปิดเผยต่อสูเจ้า”⁴ ฉะนั้น หากมนุษย์ปฏิบัติตามกิลเลสคัมภีร์ของเขาเอง ก็เท่ากับว่าเขาได้ทำให้ความปรารถนาของชัยฏอนเป็นจริง แม้ในกรณีของความขัดแย้งและความเป็นปฏิปักษ์ที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์เองก็ตาม คนทุกคนจะต้องปฏิบัติต่อศัตรูของเขาด้วยสติปัญญาและความรอบคอบ แต่ถ้ากระทำโดยแรงกระตุ้นจากอารมณ์ สิ่งที่เขาทำก็อาจกลายเป็นการสนองต่อเป้าหมายของศัตรูได้
4. “ใครก็ตามที่ได้มาซึ่งพี่น้องของเขาใน (ศรัทธาที่มีต่อ) พระเจ้า ก็เท่ากับว่าเขาได้รับบ้านหลังหนึ่งบนสวรรค์”⁵ เพราะไม่มีสิ่งใดที่จะมีค่ามากกว่าเพื่อนร่วมอุดมการณ์ที่มีมิตรภาพเกิดขึ้นภายใต้ร่มเงาของศาสนา ซึ่งสิ่งนี้จะช่วยให้มนุษย์ได้รับพระเมตตาและความพึงพอใจจากพระเจ้า
5. “สามสิ่งที่จะทำให้ป่าวบรรลุถึงความพึงพอใจของพระเจ้าผู้ทรงสูงส่ง การหมั่นขอกอภัยโทษ การมีอุปนิสัยอ่อนโยน และบริจาคทานอย่างมากมาย”⁶ การหมั่นขอกอภัยโทษ หมายถึง การที่คนคนหนึ่งทบทวนข้อผิดพลาด ข้อบกพร่อง และจุดอ่อนของตนอย่างสม่ำเสมอ และมุ่งมั่นที่จะแก้ไขและหลีกเลี่ยงสิ่งเหล่านั้น สำหรับอุปนิสัยที่อ่อนโยน หมายถึง การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้คน ส่วนการ

¹ มุหัมมัดบಾಗಿร อัลมัญญิลี. *เรื่องเดิม*. เล่ม 75 หน้า 365

² มุหัมมัด บินอัลหะสัน อัลหุร อัลอามิลี. (1993). *วะสาอิลุชชีอะฮ์*. เบรุต: มุอัสสะซะฮ์ อาลิลบายต์ ลีอียาฮิตตุรอซ. เล่ม 27 หน้า 25 ทัศนะที่ 33112

³ อะลี อันนะมาซี อับซฮาล์รุดี. (1419). *มุสตัดริก สะฟีนะตุลบีฮาร*. กุม: มุอัสสะซะฮ์ อันนัร อัลอิสลามี. เล่ม 6 หน้า 94

⁴ สุเราะฮ์ อัลบะกะอเราะฮ์ โองการ 168

⁵ มีรซา หุสัยน์ อันนูรี อัญญอบร์ลี. (1991). *มุสตัดริก อัลวะสาอิล*. เบรุต: มุอัสสะซะฮ์ อาลิลบายต์ ลีอียาฮิตตุรอซ. เล่ม 8 หน้า 323

⁶ มุหัมมัดบಾಗಿร อัลมัญญิลี. *เรื่องเดิม*. เล่ม 75 หน้า 81

บริจาทาน หมายถึง การดูแลกลุ่มคนผู้ด้อยโอกาสในสังคมและการแสดงความรับผิดชอบต่อผู้ยากไร้

6. “ไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้ลบลายศาสนาได้เท่าอุทริกรรม”¹ การเพิ่มสิ่งแปลกใหม่เข้าไปในศาสนาและการอ้างว่าสิ่งหนึ่งมีที่มาจากศาสนาทั้ง ๆ ที่มันไม่เป็นเรื่องจริง ถือเป็นการบิดเบือนศาสนา เพราะศาสนาเป็นสิ่งที่บัญญัติโดยพระเจ้า มิได้มาจากการกำหนดของมนุษย์
7. “สิ่งสำคัญในบัญญัติของผู้ศรัทธาก็คือมารยาทที่ดีของเขา”² ความเชื่อและการปฏิบัติศาสนกิจเป็นสิ่งสำคัญ แต่จะต้องนำไปสู่ผลที่พึงได้รับ นั่นคือการมีมารยาทดี ซึ่งหากคนคนหนึ่งมีมารยาทที่ไม่ดีก็หมายความว่าศรัทธาและการทำอิบาดะฮ์ของเขานั้นมีข้อบกพร่อง
8. “สิ่งหนึ่งที่จะนำมาซึ่งความปกติสุขของมนุษย์ก็คือ การที่เขาออกห่างจากการจดจำความผิดของผู้อื่น และความกังวลใจในการแก้ไขความผิดของตน”³ ซึ่งวจนะนี้สอนให้เห็นถึงแนวทางที่เหมาะสมสำหรับผู้มีสติสัมปชัญญะในการดูแลแก้ไขจุดอ่อนของตนเอง และออกห่างจากการจับผิดข้อผิดพลาดของผู้อื่น

¹ อะลี อันนะมาซี อัชชาฮ์รูดี. (1419). *เรื่องเดิม*. เล่ม 6 หน้า 576

² อบูมุหัมมัด อัลหะสัน บินอะลี อัลหรัรอณี. (1974). *ศุหะฟุลอุฎฏ*. Beirut: มุฮัซซะซะฮ์ อัลอะฮ์ลละมี ลิลมัญญูอาตต. หน้า 141

³ มุหัมมัดบาكير อัลมััจญิลลี. *เรื่องเดิม*. เล่ม 75 หน้า 81

จากคำชี้แนะของอิมามอัศกะรี

อิมามอบูมุหัมมัด อัลหะสัน อัลดักกะรี ได้สังเขปชีวิตของท่านไว้ในครั้งหนึ่งว่า “ฉันขอให้พวกท่านยำเกรงต่ออัลลอฮ์ สำรวมตนในเรื่องศาสนา ขันหมั่นเพียรเพื่อพระเจ้า ยึดมั่นใจสัจจะ มอบคืนของฝากให้แก่เจ้าของ ไม่ว่าเขาจะดีหรือเลว ดำรงการศรัทธาอย่างยาวนาน และประพฤติตนเป็นเพื่อนบ้านที่ดี ซึ่งนี่เป็นสิ่งที่มุหัมมัดได้นำมา จงร่วมมาชานในกลุ่มของพวกเขา ร่วมงานศพของพวกเขา เยี่ยมเยียนผู้ป่วยของพวกเขา และเคารพสิทธิของพวกเขา เพราะถ้าคนคนหนึ่งในกลุ่มพวกท่านเป็นคนที่เคร่งครัดในศาสนา มีสัจจะวาจา รักษาความซื่อสัตย์ตามที่ได้รับ ความไว้วางใจ และประพฤติดีกับผู้คน แล้วได้มีคนกล่าวว่า คนคนนี้เป็นซื่อสัตย์ สิ่งนั้นก็สร้างความยินดีให้แก่ฉัน จงยำเกรงต่ออัลลอฮ์ จงเป็นเครื่องประดับสำหรับเรา และจงอย่าเป็นสิ่งที่ทำให้เรามัวหมอง จงนำพามาสู่เราซึ่งความรัก และขจัดทุกสิ่งที่น่ารังเกียจให้พ้นไปจากเรา¹

อิมามหะสัน อัลดักกะรี ดำเนินชีวิตอย่างขมขื่นและยากลำบากเหมือนบรรพบุรุษผู้บริสุทธิ์ของท่าน และบางทีความยากลำบากที่ท่านประสบอาจรุนแรงกว่าสิ่งที่บรรพบุรุษของท่านได้ประสบ หากพิจารณาจากบางแง่มุมและบางสถานการณ์ หนึ่งในนั้นก็คือชีวิตอันแสนสั้นของท่าน ท่านเกิดในปี ฮ.ศ. 232 และเป็นมรณสักขีในปี ฮ.ศ. 260 หมายความว่าท่านมีอายุเพียง 28 ปี ดังนั้น ท่านและอิมามญะวาด ผู้เป็นปู่ของท่านจึงถือเป็นอิมามสองท่านที่มีอายุสั้นที่สุด เนื่องจากอิมามญะวาดเป็นมรณสักขีเมื่ออายุ 25 ปี สิ่งนี้เป็นหลักฐานสนับสนุนทัศนะที่เชื่อว่า การเสียชีวิตของพวกท่านมิได้มาจากสาเหตุทางธรรมชาติ แต่เกิดจากการลอบสังหารด้วยยาพิษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเรากำหนดสถานการณ์และบรรยากาศที่รายรอบชีวิตของบรรดาอิมาม โดยที่พวกท่านต้องอาศัยอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ที่เป็นศัตรูต่อพวกท่าน

นอกเหนือจากชีวิตอันแสนสั้นของอิมามอัศกะรีแล้ว ท่านยังอยู่ในสภาพที่ถูกกักบริเวณตลอดชีวิต ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ไม่เคยมีบรรพบุรุษคนใดของท่านต้องประสบมาก่อน เพราะอิมามบางท่านยังเคยได้รับโอกาสและสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมีอิสระเสรีจากการควบคุมของผู้มีอำนาจ เช่น บางท่านที่อยู่ในช่วงแรกของชีวิตอาศัยอยู่ในเมืองที่ห่างไกลจากศูนย์กลางการปกครอง เช่น ในเมืองมะดีนะฮ์ ในขณะที่คอลีฟะฮ์ ฟ่านักอยู่ในเมืองแบกแดดหรือดามัสกัส แต่สำหรับอิมามอัศกะรีแล้ว ท่านต้องใช้ชีวิตอยู่ภายใต้การปิดล้อมและการควบคุมอย่างเข้มงวดตั้งแต่วัยเยาว์

เมื่อท่านถูกบังคับให้ย้ายสถานที่พำนักพร้อมกับอิมามฮาดิผู้เป็นบิดาของท่าน ตามคำสั่งของอัลมุตะวักกิล แห่งราชวงศ์อับบาซียะฮ์ จากมะดีนะฮ์ไปสู่ฮามรรอฮ์ (สุรรู มัน รออา) ในขณะนั้นท่านมีอายุเพียงสอง

¹ ออบูมุหัมมัด อัลหะสัน บินอะลี อัลดักกะรี. (1974). *เรื่องเดิม*. หน้า 362

หรือสี่ขวบ และเมืองที่พวกท่านไปพำนักก็เป็นเมืองของทหาร ดังนั้น มันจึงถูกเรียกว่า “อัศกัร” และผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองดังกล่าวก็จะเรียกกันว่า “อัศกะรี” โดยอ้างอิงไปยังพื้นที่ดังกล่าวนี้ และนั่นคือสาเหตุที่อิมามได้รับสมญานาม “อัลอัศกะรี”

ในเมืองสามัรรอฮ์ ไม่มีทั้งประชาชนหรือนักวิชาการระดับหัวกะทิที่จะมาร่วมชุมนุมหรือรวมตัวกันเพื่อแสดงความเห็นอกเห็นใจกับอิมาม แต่เมืองนี้ในเวลานั้นเป็นเมืองหลวงของรัฐ ซึ่งเป็นที่พำนักของผู้ปกครอง ทหาร ขุนนาง และคนใกล้ชิด คอลิฟะฮ์แห่งราชวงศ์อับบาซียะฮ์ได้กักขังอิมามฮาดีและอิมามอัศกะรีไว้ในเมืองนั้น และสอดส่องดูแลการเคลื่อนไหวของพวกท่านอย่างเข้มงวด ซึ่งอิมามอัศกะรีก็ได้อยู่ที่นั่นจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ดังนั้น จึงไม่เป็นการยากเลยที่เราจะสามารถจินตนาการถึงสถานการณ์อันยากลำบากที่อิมามต้องเผชิญได้ ถึงขนาดที่แหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์บางส่วนกล่าวว่าอิมามจำเป็นต้องมาที่ราชสำนักสัปดาห์ละสองครั้งเพื่อรายงานตัวแก่ผู้ปกครองว่าท่านยังคงอยู่ในเมือง

ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าโอกาสที่อิมามจะพบผู้คนนั้นน้อยมาก โอกาสเดียวที่ท่านมีก็คือ เมื่ออิมามอยู่ระหว่างทางที่ออกไปทำธุระบางอย่างหรือไปที่วังของคอลิฟะฮ์ มิฉะนั้น การเข้าพบอิมามและการเยี่ยมชมเยียนท่านก็จะเต็มไปด้วยความเสี่ยง

หรือแม้แต่การพบกับท่านตามท้องถนนเองก็ไม่ปลอดภัย สิ่งนี้คือสิ่งที่เรารับรู้ได้จากรายงานที่มาจากท่าน ในขณะที่ท่านเขียนจดหมายถึงชีอะฮ์บางคนโดยบอกพวกเขาว่า “ไม่มีใครควรทักทายฉัน หรือชี้มาที่ฉัน หรือแสดงกิริยาท่าทางอันใด เพราะการกระทำเช่นนั้นอาจทำให้พวกท่านไม่ปลอดภัย”¹ มีรายงานของท่านบทหนึ่งกล่าวว่า “ไม่มีบรรพบุรุษของฉันคนใดได้รับความทุกข์เหมือนที่ฉันได้รับ”²

การกำกับดูแลอิมามอย่างเข้มงวดนี้ทำให้ประชาชาติอิสลามไม่สามารถรับประโยชน์จากท่านได้ แต่ถึงกระนั้น เราก็พบว่ามีการส่งจดหมายจำนวนหนึ่งที่รายงานมาจากท่าน ดังที่স্যยิดมุหัมมัดกาซิม อัลกอซวีนิ ได้รวบรวมไว้ในหนังสือของท่าน “อิมามหะสัน อัลอัศกะรี จากเปลวเพลิงแห่งศพ” ว่ามีบุคคลจำนวน 242 คนที่ได้รับประโยชน์จากความรู้ของท่าน และรายงานหะดีษจากท่าน ซึ่งถือเป็นตัวเลขที่น่าทึ่งเมื่อเทียบกับสถานการณ์ที่อิมามต้องประสบในช่วงที่ท่านมีชีวิต

อย่างไรก็ตาม เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของท่านที่เรารับรู้ได้นั้นมีขอบเขตจำกัดมาก และนั่นคือสาเหตุที่เราพบว่าผู้ที่เขียนเกี่ยวกับชีวประวัติของท่านส่วนใหญ่จะกล่าวถึงการมีอยู่อย่างน้อยนิดของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับท่าน สัยยิดมุหัมมัดกาซิม อัลกอซวีนิ กล่าวไว้ในบทนำของหนังสือ “อิมามหะสัน อัลอัศกะรี จากเปลวเพลิงแห่งศพ

¹ มุหัมมัดบาการ อัลมาญลูลี. *เรื่องเดิม*. เล่ม 50 หน้า 269 หะดีษที่ 34

² สัยยิดมุหัมมัด กาซิม อัลกอซวีนิ. (1992). *อัลอิมาม อัลหะสัน อัลอัศกะรี มินลมะฮะฮ์ อัลลิลละฮ์*. เบรุต: ดาร อัลกุตุบ อัลอิสลามี. หน้า

ฝังศพ” ว่า “ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าหนังสือเล่มนี้จะเขียนขึ้นสำเร็จได้อย่างไร ทั้ง ๆ ที่ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ (ในเรื่องนี้) มีอยู่เพียงน้อยนิด ในหนังสือชีวประวัติ หรือในหนังสือประวัติศาสตร์และหะดีษ”¹ ในทางกลับกัน เป็นเรื่องแปลกที่จะพบคนกลุ่มหนึ่งที่เสริมแต่งเรื่องต่าง ๆ เข้าไปในชีวิตของท่าน ซึ่งเรื่องต่าง ๆ เหล่านั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับการพิสูจน์และตรวจสอบ สิ่งนี้เป็นปัญหาที่เราพบเจอกันมากในขณะที่ทำการศึกษาชีวประวัติของบรรดาอิมาม แต่ถึงอย่างนั้นเราก็พบว่า นักเขียนส่วนใหญ่ที่เขียนเกี่ยวกับท่านในหนังสือรวบรวมตัวบทรายงานได้กล่าวถึงเรื่องเหล่านี้ ซึ่งหากใช้เหตุผลพิจารณาสักนิดก็ย่อมเกิดข้อสงสัยในความถูกต้องของมัน เช่นเรื่องที่ว่ากันว่า ในยุคของอัลมูอตะมิด แห่งราชวงศ์อับบาซียะฮ์ (ซึ่งมีรายงานว่าเขาเป็นคนที่วางยาพิษอิมามอัศกะรี) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้นอย่างมากมากระหว่างพวกอับบาซียะฮ์ เพื่อแย่งชิงอำนาจกันระหว่างพี่กับน้องหรือพ่อกับลูก จนก่อให้เกิดความไม่มั่นคงในการปกครอง มีรายงานบทหนึ่งกล่าวว่า อัลมูอตะมิดได้ขอร้องให้อิมามอัศกะรีขอคุดอฮ์ให้เขาอยู่ในอำนาจต่อไปอีกยี่สิบปี เพราะเขาได้เห็นแล้วว่าบรรดาผู้นำแห่งราชวงศ์อับบาซียะฮ์ที่มาก่อนหน้าเขานั้นมีอำนาจอยู่ในช่วงเวลาที่ไม่มั่นคง และในบั้นปลายชีวิตพวกเขาต้องถูกโค่นล้มและถูกสังหาร ซึ่งอิมามอัศกะรีได้ขอคุดอฮ์ให้แก่เขาแล้วอัลลอฮ์ก็ทรงตอบรับคุดอฮ์นั้น²

เรื่องเล่านี้ต้องการบอกถึงสองสิ่ง คือ

- 1) คุดอฮ์ของอิมามเป็นสิ่งที่พระเจ้าทรงตอบรับ
- 2) คุณธรรมอันสูงส่งของอิมามที่ปฏิบัติดีต่อผู้อื่น ถึงแม้ว่าคนคนนั้นจะเป็นศัตรูของท่าน

แต่สิ่งที่ก่อให้เกิดคำถามเกี่ยวกับเรื่องเล่าดังกล่าวนี้ก็คือ เป็นไปได้อย่างไรที่อิมามจะขอคุดอฮ์ให้บรรดาและเผด็จการที่ไร้ความชอบธรรม และหากอิมามว่าตอบสนองต่อคำขอร้องของเขาด้วยความจำเป็น โดยที่ท่านไม่เต็มใจ คุดอฮ์ของท่านย่อมก็จะไม่ออกมาจากเจตนาของท่าน ซึ่งพระเจ้าเป็นเจ้าจะไม่ตอบรับคุดอฮ์ที่ไม่ได้มาจากความตั้งใจ ดังนั้น เรื่องเล่านี้จึงต้องการการตรวจสอบและยืนยัน

อิมามมีบุคลิกที่มีอิทธิพล

อิมามหะสัน อัลดักกะรี มีบุคลิกที่มีอิทธิพลและโดดเด่นเหนือผู้ที่พบเจอและมีปฏิสัมพันธ์กับท่าน และ ณ จุดนี้ เรื่องเล่ามากมายถูกกล่าวขาน รวมถึงรายงานที่กล่าวว่า ผู้คุม หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากคอลีฟะฮ์ให้ทำการคุมขังท่าน ยังมีความรู้สึกประทับใจในตัวท่านจนพฤติกรรมของเขาได้เปลี่ยนไป รายงานบท

¹ เรื่องเดียวกัน หน้า 6

² เรื่องเดียวกัน หน้า 58

หนึ่งทีกล่าวว่า ในสมัยของอัลมุฮ์ตะดี แห่งราชวงศ์อับบาติยะฮ์ มีคนนราชวงศ์อับบาติยะฮ์บางคนมาพบเจ้าหน้าที่เรือนจำที่อิมามถูกคุมขังอยู่ ซึ่งชื่อของเขาคือ สอลิห์ บินวะสีฟ และบอกเจ้าหน้าที่เรือนจำว่า จงกอดฉันเขา และอย่าปล่อยให้เขาอยู่อย่างสบาย สอลิห์กล่าวว่า “ฉันจะทำอะไรเขาได้เล่า ทั้ง ๆ ที่ฉันได้ส่งคนที่เลวร้ายที่สุดไปสองคน แต่สุดท้ายทั้งสองคนนั้นก็กลับกลายเป็นผู้เคร่งครัดในการเคารพภักดี ท่านมาฆ และถือศีลอด” เมื่อได้ยินเช่นนั้นเขาก็สั่งให้นำตัวเจ้าหน้าที่ทั้งสองคนนั้นมา แล้วกล่าวกับพวกเขาว่า “ขอความพินาศจงประสบแก่เจ้าทั้งสอง เจ้าทั้งสองไปสัมพันธ์อะไรกับคนคนนี้” พวกเขาบอกว่า “เราจะกล่าวอย่างไรดี ถึงชายคนหนึ่งถือศีลอดในตอนกลางวันและนมาฆตลอดทั้งคืน เขาไม่พูดหรือหมกมุ่นอยู่กับสิ่งอื่นใดนอกจากการเคารพภักดี และเมื่อเขามองดูเรา ตัวของเราต้องสั่นสะท้านไปถึงภายในโดยที่เราไม่สามารถควบคุมตัวเองได้” เมื่อพวกอับบาติยะฮ์ได้ยินเช่นนั้นพวกเขาก็ต้องออกจากเรือนจำไปด้วยความผิดหวัง¹

ในอีกเหตุการณ์หนึ่ง หนังสือประวัติศาสตร์รายงานไว้ว่า อุมูฮัมมัด (หมายถึงอิมาม) ได้ถูกคุมขังอยู่ร่วมกับอะลี บินอูตามิซ (ซึ่งเขาเป็นศัตรูตัวฉกาจของอะฮ์ลุลบัยต์และลูกหลานของอุมูฏอติบ) ว่า เขาถูกคุมขังอยู่ร่วมกับท่านเพียงวันเดียวก็กลายเป็นคนที่แสดงความนอบน้อมต่อท่าน และเขาไม่เงยหน้าขึ้นมองท่านเว้นแต่ด้วยสายตาที่แสดงถึงความเคารพที่มีต่อท่าน และเมื่อถึงวันที่เขาต้องจากท่านไปเขาก็กลายเป็นคนที่มีวิสัยทัศน์ล้ำเลิศและพูดถึงท่านเพียงในด้านดี”²

เหตุการณ์เหล่านี้เผยให้เห็นถึงบุคลิกภาพอันเต็มไปดด้วยพลังของอิมามที่สามารถส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้คน ซึ่งเป็นสิ่งที่มุสลิมทุกคนควรพิจารณาในการที่จะสร้างตนเองให้มีบุคลิกภาพเช่นนี้ และส่งอิทธิพลต่อผู้คนรอบข้างด้วยพฤติกรรมมากกว่าคำพูดและคำเทศนา

คำสั่งเสียของอิมามอัศกะรี

อิมามอัศกะรี เป็นอิมามท่านที่สืบเชื้อสายจากบรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์ และเป็นบิดาของอิมามมะฮ์ดี ผู้ซึ่งหลังจากที่ท่านเกิดมาจะต้องเร้นกาย (ฆ็อยบะฮ์) ไปจากชีอะฮ์ของท่านเป็นเวลานาน ดังนั้น สิ่งที่เราได้รู้ไว้ในคำสั่งเสีย ซึ่งเราได้กล่าวถึงไปในช่วงแรกของการบรรยายจึงถือเป็นแนวทางทั่วไปสำหรับมุสลิมชีอะฮ์ที่จะนำมาปฏิบัติในชีวิตของเขาในยุคแห่งการเร้นกายด้วยเช่นกัน

เราสามารถแบ่งประเด็นจากคำสั่งเสียนี้ได้ออกเป็นสามข้อ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง: การยึดมั่นในหลักการและคำสอนทางจริยธรรม

¹ อรรถาภิธานฮิดายะฮ์ อัลอิมาม อัลหะสัน บินอะลี อัลดัสกะรี. (2004). เบรุต: มุฮัซซะซะฮ์ อัลตารีค อัลดะรอบี. หน้า 113

² ซัยค์มูฟีต มุหัมมัด บินมุหัมมัด บินอันนูอ์มาน. (1414). *เรื่องเดิม*. เล่ม 2 หน้า 329-330

ความเป็นซื่อสัตย์ไม่ใช่ความสัมพันธ์ทางสายเลือด แต่เป็นความสัมพันธ์ทางความประพฤติและแนวความคิดทางจริยธรรม ดังนั้นใครก็ตามที่อยู่ในแนวทางนี้ก็ต้องยึดมั่นในจริยธรรมและหลักการ ไม่ใช่เอาแต่ยึดมั่นในความจงรักภักดีต่ออะลุลบัยต์เพียงอย่างเดียว มีรายงานและตัวบทมากมายที่ยืนยันว่าสิ่งนี้ไม่สามารถทำให้คนคนหนึ่งบรรลุสู่เป้าหมายในการเป็นซื่อสัตย์ที่แท้จริงได้ อีกทั้งมันยังเป็นสิ่งที่ไม่ได้มีประโยชน์อันใด เพราะความจงรักภักดีที่ถูกต้องจะต้องมาจากการยึดมั่นในหลักการและคำสอน ดังนั้น สิ่งแรกที่อิมามมุ่งเน้นในคำสั่งเสียนี้จึงเป็นประเด็นของจริยธรรมและความประพฤติที่เคร่งครัด ท่านกล่าวว่า “ฉันขอให้พวกท่านอย่าเกรงต่ออัลลอฮ์ สรรวมคนในเรื่องศาสนา ขยันหมั่นเพียรเพื่อพระเจ้า ยึดมั่นใจสั่งจะมอบคืนของฝากให้ผู้ที่เราไว้วางใจในตัวท่าน”

ประเด็นที่สอง: การรวมเป็นหนึ่งเดียวกับประชาชาติส่วนรวม

ผู้มีอำนาจในราชวงศ์อับบาซียะฮ์และอุมัยยะฮ์ รวมถึงกลุ่มคนทั้งหมดที่เป็นศัตรูกับอะลุลบัยต์พยายามปิดกั้น และแยกพวกท่านออกจากซื่อสัตย์ของพวกเขาและจากคนทั่วไป เพื่อที่พวกท่านจะได้ไม่มีโอกาสในการพบปะกับมวลชนจนก่อให้เกิดอิทธิพลต่อความคิดของพวกเขา ดังนั้น อิมามจึงเตือนซื่อสัตย์ของท่านไม่ให้แยกตัวออกจากสังคม แต่ให้รวมเป็นหนึ่งกับสังคมโดยรวม บางคนอาจมองว่าการรวมอยู่กับผู้อื่นอาจเป็นการหลอมรวมตัวของพวกเราเข้ากับพวกเขา โดยอาจนำไปสู่การสูญเสียหลักการ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ผู้ที่มีศรัทธาอย่างแท้จริงซึ่งมีความตระหนักรู้และเข้าใจอย่างถ่องแท้ย่อมไม่กลัวการถูกหลอมรวมและการได้รับผลกระทบทางความคิด เพราะเขาย่อมอยู่ในฐานะที่มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น ดังนั้น อิมามจึงสั่งให้ซื่อสัตย์ของท่านรวมเป็นหนึ่งเดียวกับผู้คนในสังคม ไม่ให้แยกตัวออกจากสังคมอย่างเป็นเอกเทศ และไม่ให้อยู่ในสถานะเก็บตัวและถอยหนีจากสังคมโดยรวม เพราะกลุ่มชนใดที่แยกตัวออกห่างจากสังคมใหญ่ ก็มักจะตกเป็นเหยื่อในการทำลายล้างได้ง่าย โดยเฉพาะในด้านของชื่อเสียง แต่ถ้ากลุ่มชนนั้นใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้คน ผู้คนก็จะเห็นและปกป้องพวกเขาจากคำครหาต่าง ๆ ได้ อนึ่ง ในทางกลับกัน การดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยวของสังคมหนึ่งก็รังแต่จะสร้างบรรยากาศที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมนั้นให้เกิดขึ้น ตรงกันข้ามกับสภาพที่สังคมหนึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งผลที่จะตามมาก็คือ ความรักใคร่ ความคุ้นเคย และความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

ประการที่สาม การอยู่ห่างจากผู้คนเป็นอุปสรรคในการสื่อสารความคิดไปยังพวกเขา ความคิด ความเชื่อ และความเห็นของชุมชนที่ดำรงอยู่อย่างแยกตัวเป็นเอกเทศนั้นมักจะเต็มไปด้วยความสับสนและไม่เป็นที่เข้าใจสำหรับผู้อื่น ในขณะที่หากมีการรวมเข้าด้วยกันระหว่างสังคมต่าง ๆ ความคิดของแต่ละสังคมก็จะเป็นที่รู้จักชัดเจนยิ่งขึ้น

ดังนั้นเราจึงเน้น (โดยเฉพาะในยุคนี้ที่ทุกสิ่งทุกอย่างได้เปลี่ยนแปลงจนทำให้มนุษย์มั่นใจในความปลอดภัยและเสถียรภาพของตนเองมากขึ้น) ในเรื่องของการรวมเป็นหนึ่งกับสังคมและการเปิดกว้าง ซึ่งเรา

จะเห็นได้ถึงผลดีหลายประการ และเราได้พบว่าผู้ศรัทธาบางคนจากชีอะฮ์ของอะฮ์ลุลบัยต์ เมื่อพวกเขาได้เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมใหญ่ ก็สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีเกี่ยวกับหลักคำสอนของอะฮ์ลุลบัยต์และชีอะฮ์ของพวกเขาได้ อีกทั้งยังสร้างความประทับใจที่ดีให้แก่ผู้อื่น ซึ่งสิ่งนี้เป็นประโยชน์ต่อสังคมของผู้ศรัทธา และเป็นประโยชน์ต่อแนวทางที่เราศรัทธาอีกด้วย

การอยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะในสังคมใหญ่ที่ประกอบขึ้นจากกลุ่มคนที่หลากหลาย ดังนั้นสิ่งที่เราพบเห็นจากคนหนุ่มสาวของของเรา ที่เมื่อเข้าไปศึกษาในมหาวิทยาลัยก็เอาแต่จับกลุ่มกันเอง และปลีกตัวออกจากกลุ่มคนอื่น การปฏิบัติเช่นนี้ถือว่าไม่เหมาะสม เพราะเราไม่ควรกลัวที่จะแสดงออกในความเป็นตัวตนของเรา แม้ว่าเราจะดูเหมือนเก็บตัวและโดดเดี่ยวในบางครั้ง แต่ถึงอย่างไรเราก็ควรพยายามทำความรู้จักกับผู้อื่นและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นรู้จักเรา

ข้อดีประการหนึ่งของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นก็คือ การกระตุ้นให้เรารู้จักแนวคิดและหลักคำสอนของเราเองมากขึ้น และเปิดโอกาสให้ตัวเราเองได้ศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของตนมากขึ้น เพราะเมื่อพวกเขาได้พบปะกับผู้อื่น พวกเขาอาจจะถามเราเกี่ยวกับความเชื่อและหลักปฏิบัติที่เรามี ทำให้เราจำเป็นต้องต้องค้นคว้าหาคำตอบมาเพื่อคลายข้อสงสัยต่าง ๆ จากเพื่อนของเราในสังคม

ดังนั้น การเปิดกว้างต่อผู้อื่นจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ตัวเราเองได้เข้าใจหลักการที่เรายึดถือมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นวิธีการในการแนะนำและสื่อสารแนวคิดที่เรามีให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ อิมาม ในคำสั่งเสียของท่าน จึงเรียกร้องให้มีการคบหาสมาคมกับผู้อื่น โดยกล่าวว่า “จงร่วมมมาฆในกลุ่มของพวกเขา ร่วมงานศพของพวกเขา เยี่ยมเยียนผู้ป่วยของพวกเขา และเคารพสิทธิของพวกเขา เพราะถ้าคนคนหนึ่งในกลุ่มของท่านเป็นคนที่เคร่งครัดในศาสนา มีสัจจะวาจา รักษาความซื่อสัตย์ตามที่ได้รับความไว้วางใจ และประพฤติดีกับผู้คน แล้วได้มีคนกล่าวว่า คนคนนี้เป็นชีอะฮ์ สิ่งนั้นก็สร้างความยินดีให้แก่ฉัน”

ประเด็นที่สาม: การมีภาพลักษณ์ที่ดี

ตลอดหน้าประวัติศาสตร์มีผู้พยายามบิดเบือนและวาดภาพชีอะฮ์ของอะฮ์ลุลบัยต์แบบผิด ๆ โดยอาจเป็นไปเพื่อจุดประสงค์ทางการเมืองหรืออาจเป็นเพราะมายาคติที่พวกเขามี ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องปรับปรุงภาพลักษณ์ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของชีอะฮ์ให้ผู้อื่นได้ประจักษ์ เพราะนี่คือสิ่งหนึ่งที่เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของเรา

อิมามอัลอัศกรีกกล่าวว่า “จงยำเกรงพระเจ้า จงเป็นเครื่องประดับของเรา และจงอย่าเป็นสิ่งที่สร้างความหม่นหมองแก่เรา”

บางคนในสังคมของเรา เมื่อพวกเขาได้ยินผู้คนพูดถึงความประทับใจของผู้อื่นที่มีต่อสังคมของเราก็เข้าใจผิดและกล่าวว่า เราไม่ควรจะไปสนใจในสิ่งที่คนอื่นพูดถึงเรา พวกเขาอ้างโครงการกูรานที่ว่า “และทั้งชาวยิวและชาวคริสต์จะไม่พึงพอใจในตัวเจ้าจนกว่าเจ้าจะปฏิบัติตามศาสนาของพวกเขา”¹ ทว่านี่คือการสร้างความสับสน มันไม่ถูกต้องที่จะกล่าวว่า การมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของผู้อื่นนั้นไม่สำคัญ มุสลิม ทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคลและสังคมล้วนมีหน้าที่ในการสร้างภาพลักษณ์อันดีให้แก่สังคมอิสลามทั้งสิ้น

เกี่ยวกับโครงการอันสูงส่งที่กล่าวว่า “และทั้งชาวยิวและชาวคริสต์จะไม่พึงพอใจในตัวเจ้าจนกว่าเจ้าจะปฏิบัติตามศาสนาของพวกเขา” โครงการนี้หมายความว่า คนทุกคนย่อมมีสิทธิ์ที่จะยึดมั่นในศาสนาและหลักการของตน และไม่เป็นการถูกต้องที่เราจะยอมขายหลักการและอุดมการณ์ของตนเพื่อแลกมาซึ่งความพึงพอใจของผู้อื่น หากหลักการดังกล่าวนี้มีได้เป็นหลักฐานที่เป็นพื้นฐานสำคัญในระดับที่ไม่อาจปฏิเสธหรือละทิ้งได้ แต่หากว่าสิ่งที่เราต้องละทิ้งในบางสถานการณ์เป็นสิ่งที่เป็นที่อนุมัติโดยทั่วไป หรืออาจมีข้อสงสัยในความเป็นมุสตะฮับของมัน ในกรณีนี้คนที่มีความสติปัญญาก็จะต้องครุ่นคิดให้รอบคอบก่อนจะลงมือกระทำว่า สิ่งที่เขากระทำนั้นมันก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสียมากกว่ากัน

สำหรับชาวมุสลิม เราพบว่าพวกหัวรุนแรงบางกลุ่มเมื่อถูกขอให้ละเว้นกระทำการบางอย่างเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีในสังคมตะวันตกและสังคมที่ไม่ใช่มุสลิม พวกเขาก็จะตอบโต้ด้วยโครงการอันสูงส่งที่ว่า “ทั้งชาวยิวและชาวคริสต์จะไม่พอใจกับเจ้า” ซึ่งนี่เป็นท่าทีผิดและไร้สติ

เช่นเดียวกับชีอะฮ์ของอะฮ์ลุลบัยต์ พวกเขาก็ควรจะใส่ใจต่อการสร้างภาพลักษณ์อันดีในสายตาของสังคมมุสลิมโดยรวมและสังคมอื่น ๆ และผู้ใดที่มีความใส่ใจในเรื่องนี้ ก็หมายความว่าเขามีความใส่ใจในผลประโยชน์ของนิกายและประชาคมที่เขาสังกัดอยู่ ซึ่งสิ่งนี้ไม่ได้หมายถึงการยอมผ่อนปรนหรือยอมปฏิบัติตามผู้อื่นเสมอไป แต่หมายถึงการรักษาชื่อเสียงของสังคมของเราไว้ให้พ้นจากการถูกครหา และด้วยเหตุนี้เราจึงพบเห็นคำสอนมากมายของอะฮ์ลุลบัยต์ที่สำคัญของสิ่งนี้ รวมไปถึงคำสั่งเสียของอิมามอัสการิที่เรารู้จักกันดีที่กล่าวไว้ว่า “จงเป็นเครื่องประดับให้แก่เรา และอย่าเป็นสิ่งที่ทำให้เราหม่นหมอง”

เช่นเดียวกันนี้ ในคำสอนอื่นของพวกท่านก็มีคำสอนที่กล่าวว่า “อย่าสนทนากับผู้คนในสิ่งที่พวกเขาไม่มีความรู้” นั่นคือเกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขาไม่เห็นด้วยกับท่านในแง่ของการกระทำและการปฏิบัติ หากการปฏิบัติเหล่านี้ไม่ได้มีที่มาจากหลักการที่แน่ชัด

¹ สุเราะฮ์ อัลบะกะอเราะฮ์ โครงการที่ 120

นอกจากนี้ยังมีรายงานที่กล่าวว่า “ขอพระเจ้าทรงเมตตาต่อผู้ที่คิดถึงคุณความรักของผู้คนมาสู่เขาและต่อเรา”

การรักษาชื่อเสียงและพัฒนาภาพลักษณ์เป็นหลักการอันสูงส่งที่ควรนำมาปฏิบัติ トラบโดมันไม่ได้เป็นการทำลายความเชื่อพื้นฐานหรือหลักการที่เรามี ถึงแม้ว่ามันอาจทำให้เราต้องสูญเสียประเพณีบางอย่างที่เราได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษก็ตาม เพราะในบางครั้งก็อาจมีสิ่งที่ดีและสำคัญกว่าที่ต้องคำนึงถึง และสิ่งนี้เองที่เราได้พบจากคำสอนที่มาจากบรรดาอิมามแห่งอะฮ์ลุลบัยต์ของท่านศาสดา

บรรณานุกรม

- อิบนุอับดีร์ออบบิษ อัลอันดะลุตี. (ม.ป.ป.). *อัลอิกดุลฟะรีด*. เบรุต: คาร อัลกุตบ อัลอิลมียะฮ์.
- อิบนุมันซูร. (1988). *ลิสานุลอะร็อบ*. เบรุต: คาร อัลคอดีล ะคาร์ ลิสานุลอะร็อบ.
- อบุลหะสัน อัลนัควี. (1989). *อัลมุรตะอูอ*. คามัสกัศ: คาร อัลกอลัม.
- อิบนุลกะษีร. (2001). *อัลบิตายะฮ์ วันนิฮายะฮ์*. เบรุต: คาร อัลกุตบ อัลอิลมียะฮ์.
- อบุลฟะร็อญ อัลอัศพะฮานี. (ม.ป.ป.). *มะกอติล อัฎฏอูลิเบียฮิน*. เบรุต: คาร อัลมะอ์ริฟะฮ์.
- อบูมูฮัมมัด อัลหะสัน บินอะลี อัลหัรรอณี. (1974). *ตุหะฟุลอูกุล อัน อาลिरرอสูล*. เบรุต: มุอัสสะสะฮ์ อัลอะฮ์ละมี ลิลมัฏบوعات
- อบูฮิลาล อัลอัศกะรี. (1403). *อัลฟุรุก ฟีลลูมะฮะฮ์*. คาร อัลอาฟาก อัลญะดีดะฮ์
- อะห์มัด บินอบียะฮ์ญับ อัลกาติบ บินวาฎีห์ อัลอิกบารี. (1964). *ตาริค อัลยะฮ์ญูบี*. นะญูฟ: อัลมัฏบะอะฮ์ อัลหัยดะรียะฮ์
- อะห์มัด บินหันบัล. (1998). *มุสนัด อิมามอะห์มัด บินหันบัล*. เบรุต: อาลัม อัลกุตบ
- อะห์มัด บินอะลี บินหะญัวร์ อัลอัศกออานี. (1418). *ฟัตหุลบารี ฟีซุหฺ ศอหฺีหฺลบุกอ์ริ*. ธิยาญ: มัฏบะบะฮ์ อัลอัศละลาม
- อะห์มัด บินมูฮัมมัด บินหะญัวร์ อัลอัศกออานี. (1418). *อัศศอวาอิก อัลมุหฺรีเกะฮ์*. เบรุต: มุอัสสะสะฮ์ อ์รริสาละฮ์
- อะห์ลามาอูลิคายะฮ์. (2004). *อัลอิมาม อัลหะสัน บินอะลี อัลอัศกะรี*. เบรุต: มุอัสสะสะฮ์ อัศตาริค อัลอะรอปี
- ออกอบุซุรก์ อัฎฏอูฮ์รอณี. (1403). *อัชชะรีอะฮ์ อิลา ตะศอนีฟีซหฺีอะฮ์*. เบรุต: คาร อัลอัฎวาว์
- บากริ ชะรีฟ อัลกูรอชี. (1393). *หะยาต อัลอิมาม อัลหะสัน บินอะลี*. กุม: คาร อัลกุตบ อัลอิลมียะฮ์
- _____. (1993). *หะยาต อัลอิมาม อัลหุสัยน์ บินอะลี*. เบรุต: คาร อัลบะลาเมาะฮ์
- _____. (1992). *หะยาต อัลอิมาม อะลี บินมุসা อ์รรอฎอ*. เบรุต: คาร อัลมุรตะอูอ
- _____. (1993). *หะยาต อัลอิมาม มูฮัมมัด อัลบากริ*. เบรุต: คาร อัลบะลาเมาะฮ์

_____ . (1993). *หะยาต อัลอิมาม มุสา บินญะฮ์ฟัร*. เบรุต: คาร อัลบะลาฆะฮะฮ์

_____ . (1413). *อัศร อัลอิมาม อัศศอติก*. เบรุต: คารอัลอัญญาว์

ตะกียุกดีน อะห์มัด บินตัยมียะฮ์. *หุกุก อาลิลบัยต์*. เบรุต: คาร อัลกุตุบ อัลอิลมียะฮ์.

ญะรีดะฮ์ อัชชัรค์ อัลเอาลีอญ.

ญะลาลุคดีน อัศสุยฎี. (1994). *ตารีคุลकुละฟาย์*. เบรุต: คาร อัลญะบัล.

हुสัยน์ อะลี อัลมุนตะซิริ. (1988). *คิรอสาต ฟิ วิลายะติลฟะกีฮ์*. เบรุต: อัคคار อัลอิสลามียะฮ์.

อัศสัยยิด ญะฮ์ฟัร มุรตะญู. (1986). *อัลหะยาต อัลสียาลียะฮ์ ลิลอิมาม อัรริฎอ*. เบรุต: คาร อัลอัญญาว์.

อัศสัยยิด มุห์มัด กาชิม อัลกือซวีนิ. (1992). *อัลอิมาม อัลหะสัน อัลอัศกะรี มินัลละฮ์ค อัลลละฮ์ค*. เบรุต:
คาร อัลกุตุบ อัลอิสลามียะฮ์.

อัชชะรีฟ อัรรอฎี. (1967). *นะฮ์ญุลบะลาฆะฮะฮ์*. เบรุต: คาร อัลกุตุบ อัลญะบานียะฮ์.

อัชชะยค์ อัลมุฟีด. (1414). *อัลอิรชาด ฟิ มะอริฟะติ ญะญูลลฮ์ อะลลอบาบ*. เบรุต: คาร อัลมุฟีด.

ศอลาहुคดีน คอลีล บินอัยบัก อัศศอฟะดี. (1420). *อัลวาฟี บิลวะฟะยาต*. เบรุต: คาร อิห์ยาอัลอัศศอโรษ
อัลอะรอปี.

ซอฟีร อัลกอสิมิ. (1978). *นิศอมุลหุกม์ ฟิ อัชชะรีอะฮ์ วัตตารีค อัลอิสลามียะฮ์*. เบรุต: คาร อันนะฟาอิส.

อับบาต อัลกุมมิ. (1414). *สะฟีนะคุลบิหาร*. กุม: คาร อัลอุสวะฮ์.

อับดุลหะมีด บิน อบิลหะดีด. (1987). *ซุรหฺ นะฮ์ญุลบะลาฆะฮะฮ์*. เบรุต: คาร อัลญีล.

อับดุลลอฮ์ บินมุสลิม บินกุดัยบะฮ์ อัคคัยญูริ. (1387). *อัลอิมามะฮ์ วัตตียาสะฮ์*. อัคคอฮิเราะฮ์: มุอัศสะสะฮ์
อัลหะละบี วัชชูรอกาอูฮ์.

อับดุลวะฮ์ฮาบ อัลอันศอริ อัลชะฮ์รอณี. (1967). *มุคตะศ็อร คีอฟะติศศอฟะฮ์*. มัคกะฮ์: มัจญะอะฮ์ อันนะฮ์
ญะฮ์ อัลหะดีษะฮ์.

อิซฮุคดีน อบุลหะสัน อะลี บินอบิลกะร็อม อัชชะบานียะฮ์. (1989). *อัลกามิล ฟิตตารีค*. เบรุต: มุอัศสะสะฮ์ อัลตา
รีค อัลอะรอปี.

อะลาอุคดีน อะลี อัลมุคตะกี อัลฮินดี. (1405). *กัันซุลอุมมาล*. เบรุต: มุอัศสะสะฮ์ อัรริสาละฮ์.

- อะลี นะมาซี อชชาฮ์รูดี. (1419). *มุสตัคร์อก สะฟีนะคิลบิหาร*. กุม: มุอัสสะสะฮ์ อันนัษร์ อัลอิสลามี.
- อะลี บินอีสา อัลฮัรบีลี. (ม.ป.ป.). *กัซฟุลมูมมะฮ์*. เบรุต: คาร อัลอญวาล์.
- มุหัมมัด ออบุซุฮ์เราะฮ์. (ม.ป.ป.). *อัลอิมาม อัศศอคิก*. เบรุต คาร อันนัควะฮ์ อัลญะดีละฮ์.
- มุหัมมัด ฮัรร์อัยยะฮ์. (1421). *เมาสุอะฮ์ อัลอิมามอะลี บินอบีฏอลิบ*. กุม: คาร อัลหะดีษ.
- มุหัมมัดบากร อัลมัจญ์ลีลี. (1983). *บิหารุลอันวาร*. เบรุต: คาร อิห์ยาอ์ อัตุรอษ อัลอะรอปี.
- มุหัมมัด บินอิสมาอีล อัลบุกอรี. (ม.ป.ป.). *ศอหีหฺ อัลบุกอรี*. เบรุต: คาร อัลกุฎบ อัลอิลมียะฮ์.
- มุหัมมัด บินอัลหะสัน อัลหุร อัลอามีลี. (1993). *วะสาอิลุซซ็อะฮ์*. เบรุต: มุอัสสะสะฮ์ อาลิลบัยต์ ลีอิห์ยาอ์ อัตุรอษ.
- มุหัมมัด บินญะร็ีร์ อัญญอบะรี. (1409). *คาริก อัญญอบะรี*. เบรุต: มุอัสสะสะฮ์ อัลอะฮ์ละมี.
- มุหัมมัด บินอับดุลวะฮ์ฮาบ. (ม.ป.ป.). *มุกตะศ็อร ลีเราะฮ์ ฮัรรอสุล*. ฮัรริยาฏ: มุอัสสะสะฮ์ คาร อัลกุฎบ อัลสะอูดี.
- มุหัมมัด บินอับดุลลาฮ์ อัลहाกิม อันนิสาบูรี. (1411). *อัลมุสตัคร์อก อะลัศศอหีหฺยัษ์*. เบรุต: คาร อัลกุฎบ อัลอิลมียะฮ์.
- มุหัมมัด บินอะลี บินบาบะวัยฮ์ อัลกุมมี. (1984). *อุยูน อัคบาริรริฎอ*. เบรุต: มุอัสสะสะฮ์ อัลอะฮ์ละมี ลิลมัญญูอาต.
- มุหัมมัด บินยะอ์กูบ อัลกุลัยนี. (1405). *อัลกาฟี*. เบรุต: คาร อัลอญวาล์.
- มุหัมมัด บัยยูมี มะฮ์รอน. (1995). *อัลอิมามะฮ์ วะอะฮ์ลุลบัยต์*. เบรุต: คาร อันนะฮ์ญะฮ์ อัลอะรอปียะฮ์.
- มุหัมมัดอะลี อัลบาร. (1991). *อัลอิมาม ฮัรริฎอ วะริสาละตุฮ์ ฟิฏญิบ*. เบรุต: คาร อัลมันฮัล.
- มุหัมมัดฟะรีด วัจญ์ดี. (1971). *คอาเราะฮ์ อัลมะฮารีฟ อัลอิสลามิยะฮ์*. เบรุต: คาร อัลมะฮารีฟะฮ์.
- มุหัมมัดมะฮ์ดี อชชะมสุคติน. (1991). *นิศอมุลหุกม์ ฟิอิสลาม*. เบรุต: อัลมุอัสสะสะฮ์ อัลเคาลียะฮ์.
- มุหัมมัด นาสิรุคติน อัลอัลบานี. (1983). *ลิลลิละฮ์ อัลอะหาดีษ อัศศอหีหฺยะฮ์*. กูเวต: คาร อัลสะละฟียะฮ์.
- มุหัมมัด บินอัลหัจญัจญ์ อันนิสาบูรี. (1998). *ศอหีหฺ มุสลิม*. ฮัรริยาฏ: คาร อัลมุฆนี.

มีรชา หุสัยน์ อันนุรี อัญญาปรีตี. (1991). *มุสตัคร็อก อัลวะสาลีล*. เบรุต: มุฮัศซะซะฮ์ อาลิลบัยต์ ลีอิหฺยาฮ์ อัค
ตุรอษ.

ประวัติผู้เขียน

ซัยค์หะสัน บินมุสตา บินซัยค์รอฎี อัสศ็ือฟฟาร ถือกำเนิดในปี ค.ศ. 1958 ณ เมืองกอฎีฟ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ท่านสำเร็จการศึกษาทางด้านศาสนาจากสถาบันทางวิชาการที่สำคัญทั้งในเมืองนะญ์ฟ กุมคูเวต และเดหะราน และเคยทำหน้าที่เป็นอาจารย์สอนในสถาบันเฮาซะฮ์ อิลมียะฮ์หลายแห่ง

ในขณะที่มีอายุเพียง 11 ปีท่านได้เริ่มฉายแววในการเป็นนักบรรยายและผลงานต่าง ๆ ที่ท่านสร้างไว้ได้ทำให้ท่านกลายเป็นหนึ่งในนักบรรยายชั้นนำในโลกอาหรับในเวลาต่อมา ปัจจุบันท่านมักจะได้รับเชิญไปบรรยายในประเทศต่าง ๆ เช่น บาห์เรน คูเวต โอมาน ซีเรีย

ปัจจุบันซัยค์หะสัน อัสศ็ือฟฟาร มีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนิกายต่าง ๆ ของอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างมุสลิมสายสะละฟีและชีอะฮ์ นอกจากนี้ท่านยังมีบทบาทในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน จันดิธรรมทางศาสนา รวมถึงการนำคำสอนทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในการสร้างบุคลิกภาพและการพัฒนาสังคม และเนื่องจากความรู้และบทบาทอันโดดเด่นในการทำงานที่มี ท่านจึงได้รับอนุญาตจากผู้รู้ศาสนาระดับสูง (มะร่อญีฮ์) หลายท่านในการรายงานหะดีษและปฏิบัติหน้าที่สำคัญทางศาสนา